

Kukwe Kuin Ngöbökwe

Las ilustraciones por Horace Knowles
©The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972,
se encuentran en las páginas:
12, 80, 146, 346, 372, 425, 772 y 777.

Las ilustraciones por Horace Knowles
©The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972,
las adiciones y modificaciones por Louise Bass
©The British & Foreign Bible Society, 1994,
se encuentran en las páginas:
251 y 667.

Las ilustraciones por Louise Bass
©The British & Foreign Bible Society, 1994,
se encuentran en las páginas:
88, 153, 178, 200, 327, 396, 403, 617,
698 y 741.

Las ilustraciones usadas con el permiso de
©1978 David C. Cook Publishing Co.
se encuentran en las páginas:
7, 37, 103, 106, 149, 164, 171, 185,
295, 333, 367, 373, 402, 430, 463,
700 y 799.

Las ilustraciones por Richard y Frances Hook
son del One Year™ Bible Story Book
©Tyndale House Publishers, todas derechos reservadas.
Usadas con permiso.

John Lear ilustraciones coloreadas
© 1960 American Bible Society. Usadas con permiso.

Ilustraciones coloreadas
usadas con el permiso de Louise Bass.

©Wycliffe Bible Translators, 2004
El Nuevo Testamento en Ngäbere de Panamá
Primera Edición
10M 2004

Täräta Ükaninte Krörö

Mateo	1
Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Mateokwe	
Marcos	109
Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Marcokwe	
Lucas	177
Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Lucakwe	
Juan	289
Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Juankwe	
Hechos	369
Sribi Nitre Jesu Kukwei Ngwianka Köböire	
Romanos	467
Tärä Tikani Pablokwe Nitre Romanobokrä	
1 Corintios.	516
Tärä Tikani Käne Pablokwe Nitre Corintobokrä	
2 Corintios.	557
Tärä Tikani Bobukäre Pablokwe Nitre Corintobokrä	
Gálatas	586
Tärä Tikani Pablokwe Nitre Galaciabokrä	
Efesios	603
Tärä Tikani Pablokwe Nitre Efesobokrä	
Filipenses	618
Tärä Tikani Pablokwe Nitre Filipobokrä	
Colosenses.	629
Tärä Tikani Pablokwe Nitre Colosabokrä	
1 Tesalonicenses	639
Tärä Tikani Käne Pablokwe Nitre Tesalónicabokrä	
2 Tesalonicenses	647
Tärä Tikani Bobukäre Pablokwe Nitre Tesalónicabokrä	
1 Timoteo	652
Tärä Tikani Käne Pablokwe Timoteokrä	
2 Timoteo	664
Tärä Tikani Bobukäre Pablokwe Timoteokrä	
Tito	673
Tärä Tikani Pablokwe Titokrä	
Filemón.	679
Tärä Tikani Pablokwe Filemónkrä	

Hebreos.	682
Tärä Tikani Nitre Hebreokrä	
Santiago	718
Tärä Tikani Santiagokwe	
1 Pedro	730
Tärä Tikani Käne Pedrokwe	
2 Pedro	743
Tärä Tikani Bobukäre Pedrokwe	
1 Juan	751
Tärä Tikani Käne Juankwe	
2 Juan	762
Tärä Tikani Bobukäre Juankwe	
3 Juan	764
Tärä Tikani Bämäkäre Juankwe	
Judas.	766
Tärä Tikani Judakwe	
Apocalipsis	770
Kukwe Mikani Tuare Juanye	
Nikwe Nünandre Ño Ngöbö Ngwärekrei, Ye Abko Tä Niere Ja Täritäri Ja Kukweibtä Nie . . .	819

Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Mateokwe Mateo

Ni iti kädian nämane Mateo kākwe tärä ne tikani. Niara kädian nämane Leví arato. Mateo abko ni israelita kārābare Jesukwe ja töiti-kakäre jabe. Jesu ngämi Mateo kārere, känenkri niara abko ngwian kārākā gobran romanobokrä, akwa Jesukwe kārābare ja töitikakäre jabe, ye btäräbe nikani Jesu jiebt. Kä ye ngwane nitre romanobo nämane gobrane nitre israelitabti.

Jesukwe dre dre nuenbare abko Mateokwe tuani ja okwä jenbti, ye abko tikani tärä nebtä. Erere arato, Jesukwe kukwe diribare ño ño abko kukwei nuani kwe, ye abko tikani tärbtä kwe. Mateo kākwe tärä ne tikani bäri nitre israelitakrä, ñobtä ñan angwane niaratre nämane ni ngibiare iti ja dantarikā. Ni jatadre iti nitre israelita Diantarikā abko Ngöbökwe niebare kira. Ni ye abko kāk Mesias hebreore amne kāk Kristo griegore. Ni Diantarikā juandre Ngöbökwe ye abko Jesu ara abko Mateo tö namani mikai gare nitre israelitareye tärä nebti.

Jesu mrākä känkäne (Lucas 3.23-38)

- 1 Jesukristo mrākä känkäne ne jrei Davikri amne Abrahamkri abko nere:
- 2 Abraham abko Isaac rün, Isaac abko Jacob rün, Jacob abko Judā rün amne Judā etbakantre mda mda rün arato,
- 3 Judā abko Fares amne Zara rün amne, Fares btä Zara meye abko Tamar, Fares abko Esrom rün amne, Esrom abko Aram rün,
- 4 Aram abko Aminadab rün amne,

- Aminadab abko Naasón rün amne, Naasón abko Salmón rün, 5 Salmón abko Booz rün, (Booz ne meye abko Rahab. Rahab ne abko ñakare israelita.) Booz abko Obed rün, (Obed meye abko ni ñakare israelitare kädian nämane Rut.) Obed abko Isaí rün amne, 6 Isaí abko jrei David rün.
- Jrei David abko Salomón rün. (Salomón ne meye abko nämane käne Uriabe.) 7 Salomón abko Roboam rün,

- Roboam abko Abías rün, Abías abko Asa rün, 8 Asa abko Josafat rün amne, Josafat abko Joram rün amne, Joram abko Uzías rün, 9 Uzías abko Jotam rün amne, Jotam abko Acaz rün amne, Acaz abko Ezequías rün, 10 Ezequías abko Manasés rün amne, Manasés abko Amón rün amne, Amón abko Josías rün, 11 Josías abko Jeconías amne mrākä mda mda rün, (Jeconías näire abko nitre israelita jänikani ngite kāk Babiloniate.)

María ne mden abko Jesu meye amne, Jesu ne mden abko ie nita Kristo niere.

17 Ne aisete Abraham näire nebebe jrei David näire nitre israelita ja mrākärebe namani ni jätäbti nibkä ja täritäri. Yebti David näire abti nitre israelita jänikani ngite kāk Babiloniate, ye näire nitre israelita ja mrākärebe namani ni jätäbti nibkä ja täritäri arato. Abti nitre israelita jänikani ngite kāk Babiloniate ye täbti nitre ja mrākärebe namani ni jätäbti nibkä ja täritäri nebe Kristo därebare ye näire.

Jesukristo därebare (Lucas 2.1-7)

18 Jesukristo därebare abko nakaninkä krörö: Jesu ngämi däreare, känenkri María, Jesu meye abko nämane mikani jakrä kwärikwäri Josébe. Akwa María ngämi nebe Josébe, ye känenkri María ñan namani mobe, bren kwe kisete Ngöbö Üai Deme köböire. 19 Angwane José, ben María rabadre, José ye abko nämane nüne metre Ngöbö ngwäreki amne ñan tö namani María mikai ene ni jökrä ngwäreki, aisete María tuadremetre kwe kāk bube tiebe abko namani nütüre.

20 Ye erere José jatanina nue-ne, btäräbe angele ni Dänkien-kwe jatani, kākwe niebare krörö köböire ie:

José, jrei David mrākä, makwe ñan kāk jürä ngwian jabtä María kare ngäbti ja nän mukore, ñobtä ñan angwane ngäbäkare

- 12 Abti nukaninta kāk Israelite, yebti abko Jeconías abko Salatiel rün, Salatiel abko Zorobabel rün, 13 Zorobabel abko Abiud rün amne, Abiud abko Eliaquim rün amne, Eliaquim abko Azor rün, 14 Azor abko Sadoc rün, Sadoc abko Aquim rün amne, Aquim abko Eliud rün, 15 Eliud abko Eleazar rün amne, Eleazar abko Matán rün amne, Matán abko Jacob rün, 16 Jacob abko José rün. José ne mden abko ben María namani.

rabadi kwe, ye abko namani btä Ngöbö Üai Deme di kri köböire.

21 Mdakäre abko, ngäbäkre däredi brare Mariakwe ye abko makwe kädian Jesu,^a ñobtä ñan angwane juta kwe ngite ngite kukwe kämekäme kisete, ye abko niarakwe dianditari, aiseite makwe kädian kore. Abko kore se, niebare angelekwe Joséye.

22 Ni Dänkien abko kākwe blitabare kira niara kukwei niekā köböire, ye erere rabadre bare tāte, abkokäre kukwe nakaninkä kore. Kukwe niebare ni Dänkien-kwe abko tā tikani krörö niara Kukweibtä:

23 Meri iti kaibe deme ñan rabadi mobe bren kwe kisete amne ngobo rabadi iti kwe.

Ngäbäkre ye abko kädiani Emanuel, *Isaias 7.14* abko niebare ni Dänkienkwe. (Emanuel abko “Ngöböta nibe” nieta.)

24 Yebti José nūkaninta ngwāte angwane, angelekwe dre dre nuemna ie, ye erere nuenbare kwe, kākwe María kani ngäbti ja nān mukore. **25** Akwa María ngo-bo ngāmi dārere kwe, ye kānenkri namanintre ñakare jabe abti ngo-bo dārebare kwe. Ngäbäkre ye abko Josékwe kädiani Jesu.

Nitre ja töitikaka mukebtä nūkani Jesu mike ütiäte jae

2 **1** Jesu dārebare juta Belēnte kākwe Judeate angwane, ni iti kädian nāmāne Herodes nāmāne

jreire. Jesu dārebare, abti nitre töbtä nūnanka mobe kākwe Judeabtä kākwe driri nūkani juta Jerusalén yete. Nitre ye abko nāmāne ja töitike mukebtä abko nūkani, **2** kākwe kukwe ngwianintari krörö:

¿Jrei nitre israelitakwe dārebare abko tā mdente? Muke kwati kākwe niara dārebare mikaba gare, ye abko nunkwe tuaba nūke kāin kākwe driri yete, aiseite nun jatani mike ütiäte jae, niebare kwetre.

3 Nitre töbtä ja töitikaka mukebtä kākwe kukwe niebare kore, ye gani jrei Herodekwe angwane, niara namani töbikre kri. Erere arato, nitre nūnanka juta Jerusalēnte namani töbikre kri arato. **4** Abtä jrei ye kākwe nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dānkientre kārābare amne Kukwe Biani Ngöbökre Moiséye dirikātre kārābare kwe arato, bti kukwe ngwianintari krörö kwe ietre:

¿Ni Dianinkä Ngöbökre abko dāredre mdente metre? niebare kwe ietre.

5 Angwane niaratre kākwe niebare mda Herodeye:

Jrei dāredre juta Belēnte kākwe Judeate abko gare nunye, ñobtä ñan angwane ni Ngöbö kukwei niekā kākwe tikani krörö:

6 Belén, ma abko juta chi kākwe Judā kanti nete.

Akwa ma abko ütiäte kri, juta mda mda ngätäite kākwe Judā ye kanti,

^a **1.21** Jesu abko kākwe ni Dänkien Ngöbö tā ni dentari niere hebreore.

ñobtä ñan angwane gobran kri däredi yete abko kākwe nitre israelita tikwetikwe ngibiadibti, *Miqueas 5.2*

abko tā tikani Ngöbö Kukweibtä, niebare kwetre Herodeye.

7 Yebti Herodekwe nitre töbtä ye kārābare tiebe, bti muke tuani ñongwane metre kwetre abko ngwianintari kwe ietre.

8 Angwane Herodekwe niebare ietre:

Mun nān Belén sete amne ngäbäkre ye tā mdente abko munkwe ngwianintari kuin jökrä. Abti kwan munye angwane, tā mdente abko mun jatata niere tie, ti rikadre mike ütiäte siba abkokäre, niebare kwe ietre.

Bti juani kwe Belén. **9** Jrei Herodes kākwe blitabare ünān kore, yebti nitre töbtä ye nikani ta; nikanintre ta angwane muke tuani nūke kāin kākwe driri kwetre, ye ara nikaninta niaratre jie ngwenante abti batibe ngäbäkre nāmāne, ye kanti muke ye namani nūnaninkä kāin. **10** Nitre töbtä kākwe muke tuani kore angwane, kākwe namani nuäre kri btätre. **11** Nikanintre gwā angwane, ngäbäkre ye nāmāne gwī meye Mariabe, btä okwā namani. Angwane namani ngukudokwābti temen, kākwe ngäbäkre ye mikani ütiäte jae. Yebti kaja ngwian nāmāne kwetre, ye jue tikani kwetre, bti oro amne kri ngwāri ütiäte kri rā bāne bāne kädianta incienso amne mirra biani ngwarbe kwetre ngäbäkre yeye. **12** Yebti jatanintre

nikenta angwane, ñan rikadreta Herodes kanti ta abko Ngöbökre mikani gare köböire ietre, aiseite nikaninta ji mdabti nebata ja kaitte.

Jesu jänikani ngitie Egipto

13 Abti nitre töbtä ye nikani-nante angwane, angele ni Dänkienkwe nūkani blite köböire Josébe, kākwe niebare ie:

Nāin krö amne ngäbäkre ye btā meye kwe, ye ben nān ngitie jötrö Egipto sete. Ye kanti mun raba nūne abti tikwe kukwe mda niedi mae abko makwe ngibia, ñobtä ñan angwane Herodes bike ngäbäkre ye kānentari kāmikadre. Abko kore se, niebare angelekwe Joséye.

14 Ye btäräbe José nūkani dikekä krö, nikani jibti Egipto kukwäre ngitie ngäbäkre yebe amne ngäbäkre ye meyebe kākwe ikote deo. **15** Ye kanti namanintre nūnentbe abti Herodes krüta-ni. Kukwe nakaninkä kore, angwane kukwe niebare krörö ni Dänkienkwe niara kukwei niekā köböire ye namani bare:

Ti Odei nāmāne Egipto, tikwe kārābareta mento, *Oseas 11.1*

abko niebare kwe.

16 Nitre töbtä abko kākwe Herodes ngökani, ye gani Herodekwe angwane, Herodes mātā namani kri krübate, aiseite ñongwane nitre töbtä kākwe muke tuani abko niebare kwetre Herodeye, yebtä Herodekwe töbikabare, kākwe ngäbäkre kiakia dārebe nebebe kākwe kubu ie nāmāne

nüne Belén amne Belén kenta temen abko Herodekwe kämika-mna jökrä. **17** Herodekwe ngäbä-kre kiakia kämikamna jökrä kore, ye köböire abko ni Ngöbö kukwei niekä kädian nämane Jeremías kākwe Ngöbö kukwei tikani abko namani bare krörö:

18 Ni kukwei ruen ngetrekä krikri krübäte juta Ramate, ye abko Raquel ngäbriänkä kiakia kämikani jökrä kän, mden abko tä müaire ye. Niara moto mika tö nebeta jame, akwa ngäbriänkä kämikani jökrä kän, aisete moto ñan rabadreta jame,

Jeremías 31.15

abko tikani kore, mden erere namani bare.

Jesu jänikani nüne juta Nazarete

19 Abti Herodes krütani angwane, angele ni Dänkienkwe nukani bliteta köböire Josébe Egipto, **20** kākwe niebare ie:

Näin krö amne ngäbäkre ye btä meye kwe ye ben nänta kä Israelite, ñobtä ñan angwane nitre tö namani ngäbäkre ye kämikai abko krütanina jökrä, aisete mun rikata, niebare angelkwe Joséye.

21 Ye btäräbe José nukani dikekä krö, bti nikani jibti ngäbäkre yebe amne ngäbäkre ye meyebe nebeta kä Israelite.

22 José nikaninta kore, nikani, nikani, nikani akwa ni iti kädian nämane Arquelao nämane gobrane mda rün mrö Herodes täre, ye gani kwe angwane, kä jürä namani kri btä. Abtä ñan nikani nebe kä Judeate. Angwane niara ñan rabadre nüne yete abko Ngöbökwé mikani gare köböire ie, abtä kākä Galilea, kanti nikani jirekabe. **23** Namani Galilea angwane, nikani nüne juta Nazarete. Jesu abko nazarebo niedre btä abko nitre Ngöbö kukwei niekä köböire Ngöbökwé kukwe niebare, ye erere namani bare jökrä kore.

Juan Bautista kākwe ji tikani Jesu käne

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-17; Juan 1.19-28)

3 **1** Abti kä nikanina raire ta angwane, batibe ni iti kädian nämane Juan Bautista^b jatani dirire kä kaibete kä Judea kanti. **2** Juan nikani dirire krörö: Ngöbö kä käinbti kebera nüke gobrane ni ngätäite, aisete kukwe kämekame kite temen, bti ja töi kwiteta Ngöbö kukwäre abko nikani niere kore. **3** Juan ne mden abko btä Ngöbökwé kukwe niebare kira niara kukwei niekä Isaías köböire abko krörö:

Ni iti näin ñäke jume ja dibti kä kaibete, kākwe niedi krörö:
Ji ukateta kuin biare jrei känenkri, ye kwrere ja

^b **3.1** Kukwe Bautista käta ni ngökaka ñöte niere. Juan kädian nämane Bautista ñobtä ñan angwane niara nämane ni ngökö ñöte.

töi mike kuin biare ni Dänkien käne munkwe. Ji ukateta niken metre ta, ye kwrere ja töi ukete metre ni Dänkien käne munkwe abko näin niere,

Isaías 40.3

abko Ngöbökwé niebare kore Juanbtä Isaías köböire.

4 Juan abko nämane kameo drüen dikani dänre kite jabtä amne nämane mäketé nbikwata-bti jae amne mrö kweta nämane kwe abko tröda btä munkö kantsenta.^c **5** Juan nämane dirire kore angwane, ni kwati nünanka juta Jerusalén amne kä Judeate btä ni kwati nünanka känimekä-nime Nö Jordán bare temen abko nukani jökrä niara kukwei nuen. **6** Angwane nitre ye abko namani ja ngite niere Ngöböye angwane, Juan namani ngökö Nö Jordante. **7** Akwa Juan nämane nitre ngökö ñöte, ye kanti nitre bariseo amne nitre saduseo nukani kwati siba abko btä Juan okwä namani angwane, Juankwe niebare krörö ietre:

!Mun abko tbi krübäte kwere! ¿Ngöbö kebera mun mike ja ngie nuen kri krübäte, yebtä nirekwe mun mikani mokre amarebti mun kite nüke siba nete ye? **8** Munkwe ja töi kwitadreta era metre Ngöbö kukwäre bkänä tödekakäre bti abko erere

munkwe nuna ni mda mda okwäbti. **9** Erere arato, munkwe ñan töbika krörö jabtä: Nun abko Abraham mräkä, aisete Ngöbökwé ñan nun mikadi ja ngie nuen, munkwe ñan nütü, ñobtä ñan angwane jä tuen temen sete, se abko ngwarbe, akwa Ngöbö raba kwite Abraham mräkäre arato abko ti tö nibi nie metre kore munye. **10** Mdakäre abko, kri mden mden ñan ngwä nebe kuin, ye abko kräke ü mikanina biare tikakakrä ngätrite ta. Abti tikakata jökrä angwane, ñukwä mikata btä, ye kwrere jire Ngöbökwé mun mikadi ja ngie nuen, munkwe ñan ja töi kwitadre Ngöbö kukwäre angwane.

11 Nire nire käta ja töi kwite-ta Ngöbö kukwäre, käta kukwe kämekame kite temen, ye abko tita ngökö ñö aibe te, akwa ni jatadi iti ti jiebti abko bäri di kri ti ngwä, aisete ti abko ja ñan rükadre töre jire chi tie sandalia ngwena kräke.^d Ni ye abko kākwe Ngöbö Üai Deme mikadi nüne munbtä amne mun mikadi deme kwe. **12** Ne abko, niarakwe dre nuendi abko ti bike niere munye abko krörö: Nura kädianta trigo juankata mürete amne trigo kwä kuinkuin aibe ukakrö-ta jenena, bti ukata gwi. Kwata abko kukwata ñukwä jutrate, ye kwrere ni ye abko tä juto biare

^c **3.4** Juan nämane ja ngwä kite kore, ye kwrere nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira nämane ja ngwä kite arato.

^d **3.11** sandalia ngwena. Jesu näire ni klaboré abko bäri ene ni mda mdakrä. Niaratre aibe nämane sandalia ngwena ni mdakrä, aisete Juan nämane ja bä mike bäri ene ni klaboré ngwä.

ni Ngöbökwe erere ükärökä jökrä nünakäre jabe amne tä juto biare ni kukwe kämekäme nuen-kä abko erere kitakäre ñukwä jutra nôtöte ñakare te ja tare nikakäre kärekäre. Munkwe ñan ja töi kwitadre Ngöbö kukwäre ne ngwane, kukwe rakadikä kore munbtä arato. Abko kore se, niebare Juankwe ietre.

Juankwe Jesu ngökani ñöte
(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

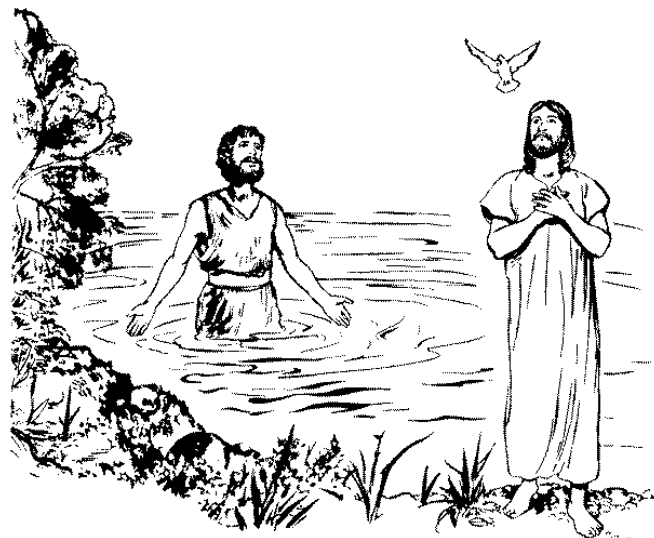
13 Kä ye ngwane abko, Jesu nämäne Galilea, nikani nebe Juan kanti Nö Jordante mda, Juankwe ngökadre ñöte abkokäre. 14 Akwa namanina yete angwane, Juan ñan tö namani ngökai ñöte, käkwe niebare ie:

Ma bäri ütiäte ti ngwä, aiseite makwe ti ngökadre ñöte bä amarebti ma kite ja mike ngökadre ñöte tie se, niebare kwe Jesuye.

15 Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Jändrän mden mden tuen kuin Ngöböye, yebtä abko nikwe Ngöbö Kukwei mikadre täte, aiseite makwe ti ngökadre ñöte, niebare kwe Juanye.

Ye erere nükaniñbti Juanye angwane, Jesu ngökani ñöte kwe. 16 Jesu ngökani ñöte, jataninta ñöte käin angwane, kä käin se namani tuen ñäkänintbe ie angwane, Ngöbö Üai jatani ütü bä kwrere timonkwäre, nükani mate Jesubti, namani tuen ie. 17 Ye btäräbe ni kukwei

Ngöbö Üai ütü bä kwrere tä nuke mate Jesubti (Mateo 3.16-17)

jarabare kä käinbti, käkwe niebare:

Ni ne abra ti Ngobo tikwe. Niara tare kri tikwe. Niara käi nuäre kri tibtä, niebare kore kä käinbti.

Diablukwe Jesu nuaninte ja käne

(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

4 1 Yebti diablukwe Jesu nuan-drete ja käne, abkokäre Ngöbö Üai nikani ngwena kä kai-bete mda. 2 Ye kanti köbö gre ketebu dibire rare Jesukwe mrö-bare ñakare amne mrö jatani krübäte ie. 3 Angwane diablu jatani nuke Jesu ken, Jesu nuate-käre ja käne, käkwe niebare ie:

Ma abko Ngöbö Odei era metre bkänä ne ngwane, jä se kwite mröre jae, niebare kwe ie.

4 Akwa Jesu käkwe niebare mda diabluye:

Nakare. Ngöbö Kukwei tä tikani krörö:

Ñan mrö aibebti ni rabadre nüne, akwa kukwe kwatirekwatire niebare Ngöbökwe, yebti ni rabadre nüne,

Deuteronomio 8.3

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä, niebare Jesukwe ie.

5 Yebti diablu nikani Jesu ngwena juta deme Jerusalén mda, kanti nikani Jesu ngwena mobe ju blitakrä Ngöböbe bti käin, 6 käkwe niebare ie:

Ma abko Ngöbö Odei era metre bkänä ne ngwane, ja täke-te timon nete, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei tä tikani krörö mabtä:

Ngöbökwe angeletre juandi ma ngibiare abko käkwe ma kadi ngäbti kisete, ma ngoto ñan matadre jäte temen abkokäre,

Salmos 91.11-12

aiseite ja täkete timon, ma abko Ngöbö Odei ara mikakäre gare ni jökräye, niebare diablukwe Jesuye.

7 Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Ñakare. Ngöbö Kukwei tä tikani abko käta niere krörö arato:

Ni Dänkien Ngöbö käkwe ja kukwei mikadre täte ya, ñakare ya amne niara di tärä ja kukwei ngwiandre bare ya, ñakare ya abko makwe ñan nuate ja käne ja gakäre ben,

Deuteronomio 6.16

abko tä tikani kore, aiseite tikwe ñan ma kukwei mikai täte, niebare kwe diabluye.

8 Yebti mrä, ngitio bäri mente käin, yebti diablu nikani Jesu ngwena mda. Ye kanti abko diablukwe juta kä jökräbti temen mikani tuadre Jesuye amne, jändrän ütiäte krikri juta kwatirekwatire te, ye abko mikani tuadre jökrä kwe arato ie. 9 Bti niebare kwe ie:

Ma rabadi ngukudokwäbti temen ti ngwärekre käkwe ti mikadi ütiäte jae ne ngwane, tikwe juta se btä jändrän ütiäte krikri se biandi jökrä mae, niebare mda kwe Jesuye.

10 Abtä Jesukwe niebare ie:

Satana, nän mento nete, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei tä tikani abko käta niere krörö:

Ni Dänkien Ngöbö aibe mikadre ütiäte jae amne niara aibe kräke sribidre,

Deuteronomio 6.13

abko nieta kore, aisete tikwe ñan ma kukwei mika täte, niebare mda kwe diabluye.

11 Angwane diablukwe kä mikaninkä Jesubtä, bti angele nükani ruäre abko namani Jesu die mike.

Jesu nikani Ngöbö kukwei kuin dirire kena

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

12 Yebti Juan Bautista kitani ngite kä teri gani Jesukwe angwane, Jesu nikaninta Galilea, 13 akwa ñan namani nüne mda juta Nazarete, akwa nikani nüne juta Capernaümte Nö Okwä Kri Galilea köräbti. Nö Okwä Kri Galilea, ye bare temen abko Zabulón btä Neftalí mräkätre käkwe nünabare kira, kánti juta Capernaüm nämane Jesu näire abko te Jesu nikani nüne.

14 Kukwe niebare Ngöbökwé niara kukwei niekä Isafas köböire rabadre bare, abkokäre Jesu nikani nüne yete. Kukwe ye abko tä tikani krörö:

15 Kä Zabulónkwe amne kä Neftalikwe abko tä Nö Jordán kwärä nakriri amne tä Nö Okwä Kri köräbare.

Kä ye abko tä kä Galileate arato, kánti nitre ñakare israelitare tätre nüne.

16 Nitre israelita ye abko nämane nän kä ikote, akwa ñotra trä kri dirare jatabare ietre.

Erere arato, niaratre nämane nüne kä ikote mento Ngöböye angwane, Ngöbö trä ngitianinkä ngwen kräke, kukwe metre Ngöbökwé mikakäre gare ietre,

Isaías 9.1-2

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä abko erere namani bare.

17 Kä ye ngwane mentokwäre Jesu nikani dirire, kä nikani niere krörö: Ngöbö kä käinbti kebera nuke gobrane nibti, aisete munkwe kukwe kämekäme kita temen, bti ja töi kwiteta Ngöbö kukwäre munkwe abko Jesu nikani niere kore.

Jesukwe ni käräbare nibkä ja töitike jabe

(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

18 Abti bati Jesu nämane dikekä Nö Okwä Kri Galilea köräbare angwane, ni ja etbare nämane nibu ñö köräbti, btä okwä namani. Ni ye abko iti kädian nämane Simón, akwa kädian nämane Pedro arato amne, etba kwe kädian nämane Andrés. Niaratre abko gwa gaka, aisete nämane krade kite ñöte, btä Jesu okwä namani.

19 Angwane Jesu nikani kánti, käkwe niebare ietre:

Mun brän tibe amne munta gwa gaen ño, ye kwrere tikwe mun mikadi ni ngwianka Ngöböye, niebare Jesukwe ietre.

20 Ye btäräbe, niaratre käkwe krade kitani temen, bti nikani Jesube.

21 Yebti Jesu nikani mda mentokwäre se kwrere angwane, ni ja etbare nämane nibu mda, btä okwä namani. Nitre ye abko iti kädian nämane Santiago amne etba kwe abko kädian nämane Juan. Niaratre nibu abko Zebedeo ngäbriänkä. Nitre nibu ye abko nämane rute rünbe krade gudike, btä Jesu okwä namani angwane, Jesukwe käräbare ja töitike jabe arato. 22 Ye btäräbe niaratre käkwe ru amne rün mikaninte yete, bti nikani Jesube.

Jesukwe ni bren bren mikaninta kuinta

(Lucas 6.17-19)

23 Abti Jesu nikani dikekä kä jökräbti temen kä Galileate angwane, Ngöbö kä käinbti kebera gobrane nibti abko nikani dirire sinagoga^e kä ketareketa-re te. Erere arato, ni bren batakä ngwarbe abko Jesu namani miketa kuinta. 24 Yebtä abko blita namani jökrä kä Siriate angwane, ni bren ño ño erere jänamani kite jökrä Jesuye. Erere arato, ni bren üai käme kisete jänamani nuke Jesuye amne kä nötoöte nibti amne ni ruen ñakare ngrabare jänamani nuke jökrä Jesuye angwane, Jesu namani

miketa kuinta jökrä. 25 Yebtä abko, ni kwati nünanka kä Galileate juta ketareketare te Decápolite amne nitre Jerusalénbo btä ni nünanka kä Judeate amne ni nünanka Nö Jordánbtä kä dri-ri abko namani dikekä kwati Jesu jiebti.

Kukwe diribare Jesukwe ngitiobtä

(Lucas 6.20-23)

5 1 Nitre namani dikekä kwati dikaro Jesube namani tuen ie angwane, nikani mintokwäre nebe ngitiobtä, kánti namani takänintbe temen. Angwane nitre ja töitikaka ben käkwe krötabare ken. 2 Angwane Jesu nikani dirire krörö ietre:

3 Nire nire käta ja mike bobre Ngöböbtä, ye abko Ngöbökwé die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane Ngöbö kä käinbti tä gobrane bti.

4 Nire nire tätre ja müaire, ni ye abko Ngöbökwé die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé moto mikadita jame.

5 Nire nire ñan tä bike kri ni mda mda okwäbti abko Ngöbökwé die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane

^e 4.23 Sinagoga abko ju kánti nitre israelita nämane gätäre köbö jadükakräte ñakakäre Ngöbö Kukweibtä amne Ngöbö mikakäre kri. Ye kánti nitre israelita nämane kukwe ükete jakrä arato. Nitre israelita nämane nüne juta kwatirekwatire, kántikánti sinagoga nämane.

Ngöbökwe kä temen ne biandi ie.

- 6 Mröta nebe krübäte nie amne tomna tä nebe krübäte nie, ye kwrere nire nire abko ie nüna metre Ngöbö ngwärekre ye mdei krübäte ie, ni ye abko Ngöbökwe die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe mikadi nüne metre täte jökrä.
- 7 Nire nire abko ie ni mda mda tä nebe ruentari tare, ni ye abko Ngöbökwe die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane niara rabadi ruentari tare Ngöböye arato.
- 8 Nire nire käta ja töi ngibiare kuin deme, ni ye abko Ngöbökwe die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane niaratre käkwe Ngöbö tuadi.
- 9 Nire nire käta sribire ni mda mda mikakäre ja maketa, ni ye abko Ngöbökwe die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane niaratre abko ja ngäbriänkä niedi Ngöbökwe ietre.
- 10 Nire nire käta nüne metre Ngöbökrä abtä tä ja tare nike, ni ye abko Ngöbökwe die mikadi amne kä rabadi nuäre

btä, ñobtä ñan angwane Ngöbö kä käinbti tä gobrane bti.

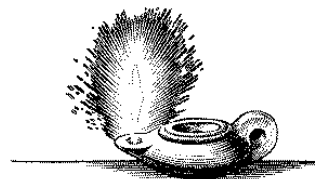
11 Amne ni mdakwe ñäkä taretare munye amne mun mika ja tare nike amne tödekabtä tibti ni mda mdakwe kukwe käme nie ngwarbe batakä ngwarbe mun rüere, ye ngwane Ngöbökwe mun die mikadi amne kä rabadi nuäre munbtä. 12 Mun raba ja tare nike kore angwane, munkwe kä ngwian bäri nuäre jabtä amne kä raba juto munbtä, ñobtä ñan angwane munkwe ja tare nikadi ye ütiäre abko Ngöbökwe jändrän kuin biandi munye kä käinbti sete. Munkwe kä ngwiandre nuäre kore jabtä arato, ñobtä ñan angwane nitre Ngöbö kukwei niekä kira abko rüe käkwe mikani ja tare nike kore arato.

Mren amne ñotra trä
(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)

13 Mdakäre abko, mren abko kuin ngri ngibiakrä amne jändrän mikakrä bänänte, ye kwrere mun abko mren kwrere kä nebtä, akwa bänän riadreka rabadre tibo amne ñan bänän rabadreta mren kwrere. Mren bänän rabadre tibo, ye abko rikadre ngwarbe, aiseite ñan rabadre kuin mda, aiseite kitadreka amne ni jökrä rabadre dikekä bti ta. Ne aiseite mren bänän kuin ye kwere munkwe ja ngibia, ni mda mda rabadre Ngöbö tuen munbtä abkokäre.

14 Mdakäre abko, ñotra träte käta nebe tuen nie kä ikote, ye

kwrere munta ñotra trä kwrere kä nebtä amne juta mikata ngitio kribti käin, ye abko ñan raba ja rükente ni okwä bäre kä ikote, ye kwrere munta kä nebtä.

Ñotra nitre israelitakwe bä nämame kore (Mateo 5.15)

15 Erere arato, ñotra jutra mikata angwane, mikata ñakare kaja täni, akwa mikata mobe üräbtä käin trä rabadre ngitie jökrä gwi-ta temen, ni jökrä gwi, ie kä rabadre tuen abkokäre. 16 Ye kwrere arato, munta nüne Ngöbö träte, ye rabadre tuen ni mda mdaye, abkokäre munkwe ja töi mika nüne era metre Ngöbökrä mun rabadre ñotra trä ye kwrere ni mda mda okwäbti amne, munkwe jändrän kuinkuin nuendre kore ni mda mda okwäbti, ye köböire abko jatadi mun Rüin kä käinbti ye käikitekä siba.

Jesu jatani Ngöbö Kukwei mikakäre bare täte

17 Mdakäre abko, ti jatani nete, ye abko ñan Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikakäre ngwarbe. Erere arato, Ngöbö kukwei niekä mda mda käkwe Ngöbö Kukwei tikani ye abko ti ñan jatani mikakäre ngwarbe, akwa ti jatani kukwe ye

mikakäre bare täte jökrä. 18 Ye abko, ti bike kukwe era erere niere krörö munye: Kä käinta amne kä temen ne tädi kore angwane, tärä okwä bäri kiakia tä tikani Ngöbö Kukweibtä, ye abko ñan diandreka jire chi kwa-ti abti jändrän jökrä mikanintbe Ngöbökwe rabadi bare täte jökrä ie. 19 Ne aiseite, kukwe biani nuendre Ngöbökwe nie, yebtä kukwe bäri chi tä tikani abko nire nire ñan tä mike täte amne ni mda mda käkwe ñan mikadre täte abko dirita ietre arato, ne ngwane ni ye abko rabadi bäsi ütiäre ñakare kä käinbti, Ngöbö-ta gobrane ye kanti; akwa nire nire tä kukwe ye mike täte amne ni mda mdakwe mikadre täte arato abko tä dirire ietre, ni ye abko rabadi ütiäre kri kä käinbti sete, Ngöböta gobrane ye kanti. 20 Tita niere kore, ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbö-kwe Moiséye dirikatre btä nitre bariseo tätre nüne ño, yebti ta munkwe ñan nünandre bäri era metre Ngöbö okwäbti ne ngwane, Ngöbö kä käinbti tä gobrane ye kanti mun ñan rabadi nüne.

Ñan ni mda kämikadre
(Lucas 12.57-59)

21 Mdakäre abko, mun mräkä kirakira abko ie Ngöbö Kukwei diribare krörö abko munkwe kukwei nuanina: Makwe ñan ni mda kämika, niebare ietre amne nire nire käta ni mda kämike abko dokwäre mikadre ja ngie nuen. 22 Akwa ti abko käta niere krörö munye: Nire nire rabadre

romon mräkäkrä, ye dokwäre Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen. Nire nire abko käkwe “Ma ngwarbe, dokwä tõi ñakare,” niedre kwe mräkäye, ye dokwäre abko jårikadre ngite Sanedrin ngwäre-kri kukwe ükatekäre kräke. Amne nire nire käkwe niedre mräkäye: “Ma ngututu käme ngwarbe,” niedre kwe, ni ye abko rabadi mikani biare kitadre Ngöbökwe ñukwä jutrate kä ja tare nikakrä ye kanti mräkä ye dokwäre.

23 Ne aisete, ma rika jändrän ngwena kukwadre Ngöböye ñukwä gräbti ja ngite ütiäre ju blitakrä Ngöböbe kanti ne ngwane, ma rabara yete, ye btäräbe ma mräkä iti romon makrä, ye rükata töre mae, 24 ne ngwane jändrän ye makwe mikate ñukwä grä ken yete, abti ma jana ja mäketä käne ma mräkäbe, bti ma jatata, käkwe jändrän ye bian kukwadre Ngöböye.

25 Mdakäre abko, nane rürü-mon ütiä mabti ni mdakwe abtä ni ye jata niken ma kite ngise kritoboye angwane, mun ngämi nebe kritobo kanti, känenkri makwe kukwe ükate ben, niara ñan rikadre ma ngwena kritobo kanti abkokäre, ñobtä ñan angwane makwe ñan nuendre kore ne ngwane, nane ni ye rika-dre ma ngwena nebe kritobo ngwäreki amne kritobo abko käkwe ma kitadre ngise guardia-ye amne nane guardiakwe ma kitadre ngite kä teri. 26 Ye kanti abko makwe ñan ngwian biandre täte jökrä ja ütiäre, känenkri ma

ñan tikadreteta jire chi abko ti tö nibi niei metre munye.

Ni gure ñan rabadre ja mike gure ni mdabe

27 Mdakäre abko, Ngöbö Kukwei tä tikani abko mun tärä kukwei nuen abko krörö: Mata gure, makwe ñan ja mika gure bati bati abko niebare kore.

28 Akwa ti abko bike niere krörö munye: Nire nire käkwe meri tuadre ja käne amne tö rabadre ie jakrä, ni ye käkwe meri ye mirira ja ken ja töite, aisete ngite Ngöböye abko tita niere munye.

29 Ne aisete, ma okwä küde ruenkri, köböite makwe ja mika ngite Ngöbö rüere ne ngwane, ma okwä ye makwe dianka mento jae, bti makwe kitaka mobe, ñobtä ñan angwane ma ngrabare chi ye abko diandrekä mento ye abko rabadre bäri kuin makrä amne ñan ma ngrabare rikadre ngöi jökrä kä ja tare nikakrä kanti. 30 Erere arato, ma kise ruenkri, köböite makwe ja mika ngite Ngöbö rüere ne ngwane, makwe ja kise ye tikaka ta, bti makwe kitaka mobe mentokwäre, ñobtä ñan angwane ma ngrabare chi diandrekä mento ye abko rabadre bäri kuin makrä amne ñan ma ngrabare rikadre ngöi jökrä kä ja tare nikakrä kanti.

Meri ñan tuametre

(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

31 Mdakäre abko, kukwe diri-bare krörö Ngöbö Kukweibtä

abko garera munye: Nire nire tö rabadre meri kwe tuaimetre, ye ngwane täräkwata biandre kwe merire kweye, niarata merire kwe ye tuemetre era metre abko mikakrä gare. 32 Akwa ti abko käta niere krörö: Meri ja mike ngite ñakare brare mda mdabe, akwa brare kwe käkwe tuadremetre, ye ngwane merire ye käkwe ja mikadre gure brare mdabe angwane, ni gure käta ja mike ngite bati bati ni mda mdabe, ye kwrere brare käne köböite meri ye rabadre ja mike ngite. Erere arato, meri tuanimetre bra- rekwe, ye ben ni mdakwe ja mikadre gure ne ngwane, ni gure käta ja mike ngite bati bati ni mda mdabe, ye kwrere ja mikadi ngite kwe.

Ja kukwei biandre ño era metre

33 Mdakäre abko, kukwe niebare mun mräkä kirakiraye abko munkwe kukwei nuanina arato abko krörö: Jändrän jökrä rabadre bare täte mae mata niere ni Dänkien käbti, ye erere makwe ja kukwei mika täte jökrä, käkwe ñan ja kukwei kitadre temen, niebare kira. 34 Akwa ti abko käta niere krörö munye: Munkwe ñan ja kukwei bian jändrän käbti. Erere arato, kä käinta se käbti tita ja kukwei bien, munkwe ñan nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö abko tä gobrane kä käin-bti yete, aisete bäri ütiäte. 35 Erere arato, kä temen ne käbti tita ja kukwei bien, munkwe ñan nie, ñobtä ñan angwane

kä temen ne abko Ngöbökwé arato. Erere arato, Jerusalén se käbti tita ja kukwei bien, munkwe ñan nie, ñobtä ñan angwane juta Jerusalén abko juta Jrei kri Ngöbökwé kräke, aisete bäri ütiäte arato. 36 Mdakäre abko, mun dokwä jen munkwe ye käbti, munta ja kukwei bien, munkwe ñan nie, ñobtä ñan angwane mun di ñakare jire ja dokwä drüen mikakäre krati ngwen amne drüne. 37 Ne aisete, munkwe “jän” nie ne ngwane, munkwe “jän” nie kwa-tibe; munkwe “ñakare” nie ne ngwane munkwe “ñakare” nie kwatibe arato. Yebti munkwe kukwe mda niedre ne ngwane, munkwe ja mikadre ngite.

Ñan ja ngie mikadre

(Lucas 6.29-30)

38 Ngöbö Kukwei tä tikani abko mun tärä kukwe nuen abko krörö: Ni iti käkwe ni okwä diandrete ne ngwane, niara okwä diandrete ie ja dokwäre arato. Erere arato, ni tu diandrekä kwe ne ngwane, tu diandrekä ie ja dokwäre arato abko munkwe kukwe nuani. 39 Akwa ti abko käta niere krörö munye: Nane ni mdakwe kukwe nuen blo ma rüere, akwa makwe ñan ja ngie mika amne jirekäre makwe jändrän kuin nuen krörö kräke: nane ni mdakwe ma meta ngwäre küde ruenkri yebtä ma mikakäre ngwarbe jae, ne ngwane makwe ja ngwäre kwäräkri mika ie. 40 Erere arato, nane ni mda-kwe ma kita ngise, bti tö raba

dän denkä ötati makän ne ngwane, dän mdara jire makwe, ye makwe bian ie arato. **41** Mdakäre abko, nane ni mdakwe tribe ngwiamna milla krati jakrä mae ne ngwane, ja moto kuinbti ma rika tribe ngwena milla krobu kräke. **42** Erere arato, nane ni mdakwe jändrän makwe käre mae angwane, makwe bian ie. Nane ni mdakwe jändrän käre ütiädre mae ne ngwane, makwe bian ie abko ti tö niei kore munye.

Nikwe ni rüe taredre

(Lucas 6.27-28,32-36)

43 Mdakäre abko, Ngöbö Kukwei tä tikani abko mun täre kukwe nuen abko krörö: Makwe ma mräkä tare amne ma rüe abkobtä makwe bätä ngwian abko munkwe kukwe nuanina kore. **44** Akwa ti abko bike niere krörö munye: Munkwe mun rüe tare amne nire nire tä näin kisere mun jiebti mun mikakäre ja tare nike, ye abko kräke munkwe blita Ngöböbe.

45 Munkwe nuendre kore ne ngwane, mun Rün tä kä käinbti sete, ye kwrere mun rabadi amne mun rabadi niara ngä-briänkäre era metre arato. Munkwe nuendre kore, ñobtä ñan angwane mun Rün kä käinbti tä ñänä mike nuke käin ye abko tä trä ngitiekä jökrä ni käme kräke amne ni kuin kräke. Erere arato, tä ñü mike näkäen temen, ye abko ni nünanka metre niara ngwäreki kräke tä näkäen amne ni nünanka käme

niara rüere kräke tä näkäen arato.

Mun Rün abko käta ni jökrä tarere kore, ye kwrere munkwe nuendre arato, **46** ñobtä ñan angwane ñnire nire käta mun tarere ye aibe munkwe taredre angwane, Ngöbökwé ütiä biandi munye, munta nütüre ya? Nakare, ñobtä ñan angwane nire ngwian kärekä gobran romano-bokrä abko tä nebe tuen käme dikaro munye, ye abko tä nuene kore abko kwrere munkwe nuendre siba. **47** Erere arato, mun mräkä aibe ie munkwe köbö ngwiandretari, ye angwane munta jändrän nuene bäri kuin ni mdakrä ya? Nakare, ñobtä ñan angwane nitre ñakare israelitare abko tuen ngututüre munye abko käta nuene kore, ye kwrere munkwe nuendre siba. **48** Ne aiseite mun Rün kä käinbti abko kuin era metre, ye kwrere munkwe nuna.

Ngwian biandre tiebe

6 **1** Mdakäre abko, munkwe ñan jändrän kuinquin nuen tuadre ni jökräye ja bä mikakäre kuin ni mda mda okwäbti, ñobtä ñan angwane munkwe nuendre kore ne ngwane, mun Rün tä kä käinbti ye käreke ñan sribi ye ütiä biandre jire chi munye. **2** Ne aiseite munkwe jändrän bian ni bobre die mikakrä angwane, ñan mun rika niere kä jökräbti temen kwäräkwärä mikakäre gare. Nitre ja bä mikaka kuin käta jändrän bien kore amne tätre niken mike gare sinagagate amne tätre

niken ji ngrabare temen mike gare. Yebtä abko ni mda mda käreke niaratre käikitadrekä abkokäre tätre nuene, aiseite tätre jändrän kuin nuene kore, ye abko ütiä nena kwetre abko tita niere metre, aiseite munkwe ñan jändrän nuen niaratre kwere. **3** Ne aiseite nane munkwe ni bobre die mikakäre angwane, makwe ñan nie jire chi ma kukwe muko bäri kuinye, **4** akwa makwe nuen kaibe kä bube. Makwe nuendre kore ne ngwane, ma Rün, ie jändrän kaibe tiebe tuen, ye käreke sribi makwe ye ütiä biandi mae.

Blitadre ño Ngöböbe

(Lucas 11.2-4)

5 Mdakäre abko, mun rika blite Ngöböbe angwane, nitre ja bä mikaka metre tä niken blite krikri Ngöböbe sinagagate. Erere arato, tätre nebe nünankä jibtä blitare Ngöböbe. Ye abko, ni jökrä käreke tuadre blite Ngöböbe, ie töta nebe, käta nuene kore. Ye kwrere munkwe ñan nuen, ñobtä ñan angwane tätre nuene kore ye abko ütiä nena kwetre abko tita niere metre munye. **6** Ne aiseite, ma rika blite Ngöböbe angwane, makwe ja ketaka kaibe kä teri gwi, käreke jukwe dika jabt, bti ma Rün Ngöbö tuen ñakare mae, ben makwe blita kaibe angwane, ma Rün ie jändrän nuenta kaibe makwe abko tuen, käreke ütiä biandi mae. **7** Erere arato, mun rika blite Ngöböbe angwane, nitre ñakare israelitare tä kukwe arabe niere bäre bäre, yebtä

abko ngöbötre ngwarbe käreke kukwe nuadre amne die mikadre kwetre tä nebe nütüre, aiseite tätre blite kore, ye kwrere munkwe ñan blita Ngöböbe amne munkwe ñan kukwe arabe nie bäre bäre ngwarbe. **8** Munkwe ñan ja mika niaratre kwrere, ñobtä ñan angwane munta dre dre mdei nike, ye mun ngämi käreke mun Rünye, ye känenkri täre nebe gare ie. **9** Ne aiseite, munkwe blitadre Ngöböbe angwane, munkwe blitadre krörö ben:

Nun Rün kä käinbti, ma aibe kä raba mikani ütiäte ni jökräkwé.

10 Jakwe gobrane nun ngätäite nete.

Erere arato, ma töta nebe dre dre nuein kä käinbti, erere tä nebe bare täte jökrä, ye kwrere raba nebe bare täte jökrä kä nebtä arato.

11 Mdakäre abko, makwe mrö bian täte nünankrä nunye mtare.

12 Amne ni mdata ja mike ngite nun rüere abko nunta den bti ta, ye kwrere makwe nun ngite ma rüere, ye dianka mento nunbtä arato.

13 Amne kukwe kämekäme tö nun nuaite ja käne ma rüere, ye kanti makwe ñan nun jie ngwian.

Akwa makwe nun ngibia nun rüe diablu ngäniene, ñobtä ñan angwane ma aibe tä gobrane amne ma

aibe di kri amne ma aibe raba käikitaninkä kärekäre. Abko kore se. Amen.

14 Munkwe blitadre kore Ngöböbe, ñobtä ñan angwane ni mda tä ja mike ngite mun rüere angwane, munta den jökrä bti ta ne ngwane, munta ja mike ngite Ngöbö mun Rün rüere, ye mun Rün kä käinbti käkwe diandikä jökrä mento munbtä arato. **15** Akwa ni mda tä ja mike ngite mun rüere abko munkwe ñan diandre bti ta amne mun rabadre romon janknu kräke ne ngwane, mun ngite Ngöbö rüere, ye mun Rün kä käinbti käkwe ñan diandre kä mento munbtä arato.

Ja bäindre ño Ngöbökrä

16 Mdakäre abko, munkwe ja bäin Ngöbökrä angwane, munkwe ñan ja bä mika diäne nitre ja bä mikaka metre käta nuene ye kwrere, ñobtä ñan angwane nitre bikaka metre, ye tätre ja bäine angwane, ni jökrä käkwe gadre, abkokäre tätre nebe ja bä mike diäne tuadre ni mda mdaye, akwa tätre nuene kore ye abko ütiä nena kwetre abko tita niere metre munye. **17** Ne aiseite makwe ja üka bäin Ngöbökrä angwane, makwe ja ngwäre bätäte amne makwe ja ükate kuin. **18** Mata ja bäine ye ñan gadre mabtä ni mda mdakwe amne, ma Rün tuen ñakare mae aibe käkwe gadre kaibe, abkokäre makwe nuen kore. Ye ngwane abko ma Rün, ie jändrän kaibe

tiebe tuen, ye abko käkwe ütiä biandi mae.

Jändrän kuin kä käinbti, jiebtä ni rankwadre

(Lucas 12.33-36)

19 Mdakäre abko, munkwe ñan jändrän ütiäte kri ükärö kabre jakrä kä nebtä, ñobtä ñan angwane kä u käta jändrän juen ngwarbe. Erere arato, jändrän tä niken ngwarbe amne gokä tä niken jändrän goire, aiseite munkwe ñan jändrän ükärö kabre jakrä kä nebtä. **20** Akwa jändrän kuinkuin ütiäte krikri rabadre bäri kabre munkrä kä käinbti abko kräke munkwe sribi, ñobtä ñan angwane kä käinta kä u ñakare jändrän rüere, erere arato jändrän niken ngwarbe ñakare amne ni gokä ñakare arato, aiseite munkwe sribi jändrän kä käinbti ye ükärökäre kabre jakrä, **21** ñobtä ñan angwane jändrän ütiäte krikri tädi ükani mdente jakrä munkwe, ye kanti mun töi tädi arato.

22 Mun okwä abko ñotra kwrere munkrä. Ne aiseite ma okwä kuin dirare ne ngwane kä trä kuin tä tuen mae, ye kwrere abko ma töita mikani kwatibe Ngöböbti ne ngwane, Ngöbö trä kuin tä nüke gare kuin mae.

23 Akwa ma okwä käme ne ngwane, kä rabadi tuen kä iko kwrere ma bäre temen mae, ne aiseite kä trä ngwen tarä mabtä, akwa kä trä ye rabadre tuen drüne kwrere mae, ye abko kä iko ara jire abko rabadre tuen bäri drüne mda mae. Ye kwrere ma

töi ñan tä mikani kwatibe Ngöböbti ne ngwane, bäri ma rabadre nüne kä ikote amne Ngöbö trä kuin ñan rabadre nüke gare jire chi mae.

24 Mdakäre abko, ni ñakare jire abko rabadre sribire bkänkä nibu kräke ja näire, ñobtä ñan angwane sribi bkänkä iti rabadre tare kwe amne mdabtä mätä rabadre; iti kukwei mikadre täte jökrä kwe, akwa mda abko ñan kukwei mikadre täte kwe. Ne aiseite ni ñan raba ja töi mike kwatibe sribire Ngöbökrä, ja töi mikare kwatibe ngwian ganankrä kwärä jae.

Ñan töbikadre dikaro mröbtä amne dänbtä

(Lucas 12.22-31)

25 Ne mden kisete, ti bike niere krörö munye: Munkwe mrö ño kwetadre nünankrä amne munkwe dre ñadre tomnane nünankrä jae, yebtä munkwe ñan töbika dikaro. Erere arato, munkwe dän ño kitadre jabtä, yebtä munkwe ñan töbika dikaro, ñobtä ñan angwane nita nüne kä nebtä angwane, nünandre metre Ngöböbe abko bäri ütiäte mrökrä amne ni ngrabare ye abko bäri ütiäte dänkrä, aiseite munkwe ñan töbika krübäte dikaro jändrän yebtä. **26** Nukwä tä nikenkä käinta, se mika ñäräre munkwe. Nukwä tä nura nökö ñakare jakrä amne tä ngwä ötö ñakare arato amne ju ñakare kwe mrö ükärä jakrä, akwa mun Rün kä käinbti käta mrö bien ietre kwetadre. Mun abko bäri ütiäte

nukwä kräke, ÷se abko mun Rün käkwe ñan mrö biandre munye ya amarebti munta töbika krübäte dikaro se? **27** Munkwe ñan töbikadre krübäte dikaro kore, ñobtä ñan angwane ni tö rabare ja tuai bäri kri, akwa di ñakare ja mike niren taiti mda kukwäne.

28 Mdakäre abko, ÷ñobtä munta töbika krübäte dikaro dänbtä jakrä se? Kri blü tä niren ño, yebtä munkwe töbika. Tä sribire ñakare jakrä, tä dän dike ñakare jakrä, **29** akwa jrei kri Salomón abko nämane jändrän jökrä tuäretuäre bkäne, akwa dän tuäretuäre kri blü se kwrere abko Salomónkwe kitani ñakare jabtä. **30** Kri blü tä neme jötrö köböitibe, abti jändrinane angwane mikata ngire ñukwäte, akwa Ngöböta ngibiäre kuin, ÷ye mun abko ie dän ñan biandre Ngöbökre ya amarebti munta tödeke ñakare täte Ngöböbti ye? **31** Munkwe ñan töbika dikaro, kä rika kukwe ngwentari krörö jae au: ÷Nikwe mrö ño kwetadi amne nikwe dre ñadi tomnane? Erere arato, ÷nikwe dän ño kitadi jabtä se? munkwe ñan nie kore jae au, **32** ñobtä ñan angwane nitre ñakare israelitare abko bäri tä nakwen kisere jändrän ye jiebtä, akwa mun käta dre mdei nika, ye abko garera jökrä Ngöbö mun Rün kä käinbti seye amne niarakwe jändrän ye biandi munye, aiseite munkwe ñan töbika dikaro jändrän nünankrä yebtä jakrä. **33** Ne aiseite, jändrän jökrä Ngöbökre tä mikani jenena munkrä, ye

munkwe kánántari káne amne, mun rabadre nüne metre Ngöbö ngwärekre, ye munkwe kánántari arato angwane, jändrän jökrä mdei nikata munkwe ye Ngöbö-kwe biandi munye arato.

34 Mdakäre abko, köbö mdara jire jatadi jetbe angwane, dre dre rakadikä, yebtä munkwe ñan töbika dikaro, ñobtä ñan angwane köbö jetbe ye abko jatadi kukwe mdara jire ngwana töbikakrä munye, aiseite köbö kwatirekwatire te kukwe tärä keta kabre ni mikakäre töbike, aiseite kukwe jatadre mate ño ño munbtä jetbe, yebtä munkwe ñan töbika dikaro.

Ñan ñäkädre ni mda mda rüere

(Lucas 6.37-38,41-42)

7 **1** Mdakäre abko, Ngöbökwé ñan kukwe ükadrete mun rüere, abkokäre munkwe ñan bika kri, kákwe ñäkä blo ni mda mda rüere, **2** ñobtä ñan angwane munkwe ñäkädre ño ño ni mda mda rüere, ye kwrere Ngöbökwé kukwe ükadite munkrä. Erere arato, munkwe ñäkädre krübäte ni mda mda rüere ne ngwane, Ngöbökwé kukwe ükadite krübäte mun rüere amne, munkwe ñäkädi chi ni mda rüere ne ngwane, ye näre Ngöbökwé kukwe ükadite mun rüere.

3 Mdakäre abko, kukwe käme btä nita ja mike ngite kri, ye abko ti bike bä mike kri oto kri kwrere amne kukwe chi ye abko ti bike bä mike kä büre chi ye kwrere abko krörö: ¿Kri oto bäri kri tä ma

okwäte, ye ño abko ma töbikäre ñakare jae amarebti kä büre chi ma mräkä okwäte, abkobtä mata nebe ja ngwen ruen tare yere?

4-5 ¿Ye ñobtä kri oto bäri kri tä ma okwäte abko mata dianka nütüre ñakare jae amarebti, kä büre chi ma mräkä okwäte abko ie mata niere: Ti mräkä, kä büre ma okwäte ye, ti tuemetre denkä jae, mata niere ie? (Ye ñan ngwarbe, mata ja bä mike kuin ma mräkäbtä, käta kukwe nuene kore yera! Kri oto kri ma okwäte ye ara jire makwe dianka káne jae. Yebti kä raba tuenta kuin mae angwane, batibe makwe kä büre chi ma mräkä okwäte ye dianka mda ie. Ye kwrere, munta kukwe nuene bäri kämekäme abko okwäbti, ni mdata ja mike ngite chi abko mun ñan bika bäri kise ngwen ni yebtä. Munkwe ñan ñäkä jire chi ni yebtä, akwa kukwe käme, yebtä mun raba moto ulire, bti kukwe ye tuemetre jire jökrä käne, abti mun raba mun mräkä die mike.

6 Ni ruäre abko krübäte amne romon dikaro nukro kwrere. Ni ye ie munkwe ñan jändrän kuin Ngöbökwé bian, ñobtä ñan angwane nane rikwitadre mun rüere amne nukro kákwe ni tika-drekä kiakia ngrabare tubti, ye kwrere jatadre nuene munbtä. Erere arato, ni tärä ruäre abko mtü kwrere käta jändrän ütiäte ni mdakwe perla ütiäte kri kwrere mike ngwarbe jae. Ni ye abko ie jändrän kuin Ngöbökwé ütiäte kri tä munkwe ye abko munkwe ñan kita temen kräke, ñobtä ñan

angwane ñan rabadi ütiäte kräke, aiseite dikadikä jökrä bti ta kwe.

Jändrän käreadre janknu Ngöböye

(Lucas 11.9-13; 6.31)

7 Käre munkwe jändrän käre Ngöböye amne Ngöbökwé biandi munye. Erere arato, munkwe jändrän kánántari Ngöbö kánti amne kwandi munye. Erere arato, nita neme jukwebtä jändrän käre ni mdaye, ye kwrere käre munkwe jändrän käre jukwebtä Ngöböye angwane, Ngöbökwé jukwe tikadi, kákwe biandi munye, **8** ñobtä ñan angwane nireta jändrän käre, ye erere bianta ie amne, nireta jändrän kánentari jakrä, ye erere tä kwen ie amne nireta ñäke jukwebtä abko ie Ngöböta jukwe tike amne tä jändrän bien ietre.

9 Ngöböta jändrän bien kore, yebtä abko ti bike kukwe bä mike krörö mda: ¿Mun mden ie ngäbäkre munkwe tä ban ribere kwetadre jae amne munta jä bien kwetadre ie? **10** Erere arato, ¿mun mden ie ngäbäkreta gwa käre kwetadre jae amne munta tbi krübäte bien kwetadre ie?

11 Mun abko moto käme, akwa ngäbäkre munkwe, ie jändrän kuin bian gare munye. ¿Se mun Rün kä kämbti bäri moto kuin munkrä se abko munkwe jändrän kuin käreadre ie abko ñan biandre kwe munye ya? ¡Jänri! Munkwe dre dre käreadre ie, erere biandi kwe munye.

12 Mdakäre abko, ni mda mdakwe jändrän kuin nuendre

munkrä, ie mun töta nebe, ye kwrere munkwe jändrän kuin nuen ni mda mdakrä, ñobtä ñan angwane munkwe nünandre kore angwane, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye amne kukwe tikani nitre Ngöbö kukwei niekä-kwe, ye mun rabare mike täte metre.

Jukwe krä chi

(Lucas 13.24)

13 Mdakäre abko, mun tö näin Ngöbö kánti ne ngwane, jukwe krä chi abko kánti ta mun rika, ñobtä ñan angwane jukwe kwata kri amne ji kwata kri abko käta niken ni ngwana kä ja tare nika-kä kánti amne ni kwati tä niken jukwe kwata kri yete ta amne ji kwata kri yebti. **14** Akwa jukwe amne ji käta niken ni ngwana nüne käreäre Ngöböbe abko krä chi amne ni ñan raba dikekä nuäre bti, ye abko nebe tare ni kwati kräke, aiseite ni braibe tä niken jukwe krä chi yete ta amne ji krä chi yebti.

Jesukwe ni töi bä mikani kri ngwäbtä

(Lucas 6.43-44)

15 Mdakäre abko, nitre ni ngökaka tä näin blite Ngöbö käfti tä niere, ye ngäniene munkwe ja ngibia, ñobtä ñan angwane obeja jäme kwrere tätre ja bä mike, bti tätre nuke mun kánti, akwa era metre niaratre töi abko lobo krübäte kwrere jire, bti tätre nuke. **16** Niaratre tä nüne ño, yebtä rükadre gare munye abko ti bike bä mike krörö: Kri

mden mden tukwätetukwäte btä nita uba ngwä ötö ñakare. Erere arato, kri ochitukwä krie kwrere, btä ni higo ngwä ötö ñakare jire chi arato, 17 aisete kri kuin uba o higokrie kwrere abko käre ngwäta nebe kuin amne kri käme abko käre ngwäta nebe käme. 18 Ye abko, kri kuin ñan ngwä rabadre käme jire chi amne kri käme abko ñan ngwä rabadre kuin jire chi arato. 19 Kri mden kämekäme abko ngwä nebe ñakare kuinquin abko erere tikakata, bti kitata ñukwäte abko garera munye. 20 Ne aise-te, nitre ni ngökaka ye tätre nüne ño, yebtä rüka gare munye.

21 Mdakäre abko, ñan ni jökrä kākwe niedi krörö tie: Ti Dānkien, niedi kwe tie abko köböire näin kā käinbti, akwa ti Rün tä kā käinbti abko tö dreye, ye erere nire nire tä nuene, käta mike täte, ni ye kwrere aibe näin kā käinbti. 22 Ne aise-te Ngöbö-kwe kukwe ükadite ni jökrä krä-ke, ye näire ni kwati rabadi niere tie: Ti Dānkien, nunkwe Ngöbö kukwei kuin mikani gare ma käbti amne nunkwe üai kämekä-me juantari mento ma käbti. Erere arato, nunkwe sribi kri ñan tuabare nuenbare kabre ma käbti arato, aise-te nun rabadre nüne kärekäre kā käinbti mabe abko ni kwati rabadi niere kore tie. 23 Akwa ye ngwane tikwe niedi krörö ietre: iMun gare ñakare jire chi tie amne, mun abko kukwe nuenkä kämekäme, aise-te nān mobe mento tibtā! tikwe niedi ietre.

Ju mikaka nibu

(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

24 Ye mden tita dirire abko ni iti tä ti kukwei nuen amne tä mike täte, ni ye abko ti bike bä mike krörö: Ni iti töbtä kākwe ju mikani jäkwata ribi bti. 25 Yebti nü jatani jobe temen amne ñö nikani niren niren kri jate amne müre nukani mate ribi krübäte ju yebtä, akwa ju ye mikani jäkwatabti, aise-te namani janknu amne ñan nika-ni temen. Ni ti kukwei mikaka täte abko ti tö nibi bä mikai kore. 26 Akwa tita kukwe dirire ne ni iti kākwe kukwe nuadre, akwa ti kukwei mikadre täte ñakare kwe, ni ye abko ti bike bä mike krörö: Ni iti töi ñakare kākwe ju mikani angwane, ju ye abko mikani ümanbti kwe. 27 Yebti nü jatani jobe temen amne ñö nikani niren kri jate amne müre nukani mate ribi krübäte ju yebtä, kākwe ju kwi-taninkä jökrä temen, kākwe ju juani ngwarbe jökrä kän. Ye kwrere abko nire nire ñan tä ti kukwei mike täte abko ti tö nibi bä mikai kore. Abko kore se.

28 Jesu kākwe blitabare ünān jökrä kore angwane, ni kwati nāmane näin ben, ye ñan töi namani krütare jökrä kukwe diri-bare kwe yebtä, 29 ñobtä ñan angwane ni töbtä di kri kākwe diri ja di ngöi, kwrere jire Jesu-kwe diribare ietre amne, Kukwe Biani Ngöbö-kwe Moiséye dirikā-tre abko nāmane dirire, ye

kwrere Jesukwe diribare ñakare. Yebtä abko ñan töi namani krütare Jesu kukweibtä.

Ni iti kwata bren lebra kisete abko Jesukwe mikani quinta
(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

8 1 Jesu nāmane ngitiobtä, yebti nikaninta nebeta ngi-tiobtä ngüsrüri mda angwane, ni kwati nikani niara jiebtä. 2 Ye btäräbe ni iti bren lebra kisete, abtä ngütüete abko jatani Jesu ngäbti angwane, namani nguku-dokwäbti temen Jesu ngwäre-kri, kākwe niebare ie:

Ti Dānkien, ma tö ti mikaita quinta ne ngwane, ma di tärä nuendre gare tie, aise-te makwe ti mikata quinta, ie ti tö nibi, niebare kwe ie.

3 Angwane Jesukwe kise mikani btä, kākwe niebare mda ie:

Ma rabata quinta, ie ti tö nibi, aise-te gwängwarbe ma bike nebeta quinta, niebare kwe ie.

Ye btäräbe ni ye kwata ngütüete namaninta quinta jökrä ngrabare. 4 Angwane Jesukwe niebare krörö mda ie:

Tikwe ma mirita quinta, ye makwe ñan nie jire chi ni mda mdaye, akwa ma rika ja kwata quinta mike tuare ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diärete amne ni bren kore tä nebeta quinta abko kākwe jändrän mden mden biandre niebare Moisékwe, ye erere ma rika ngwena biandre Ngöböye. Yebtä abko ma nenan-te quinta abko rabadre gare ni jökräye, abkokäre ma rika

jändrän ye ngwena. Abko kore se, niebare kwe ie.

Rükä dānkien romanobo kākwe tödekani metre Jesubti
(Lucas 7.1-10; Juan 4.43-54)

5 Yebti Jesu nikani nebe juta Capernaümte angwane, rükä dānkien romanobo jatani iti nuke Jesu kanti ja di kārākäre ie, 6 kākwe niebare krörö:

Ti Dānkien, sribikā tikwe bren jume dikaro tikān amne ruen ñakare ngrabare abko kisete tä ja tare nike krübäte abko ti ki niere mae, makwe mikadre quinta abkokäre, niebare kwe Jesuye.

7 Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Ye ti näin miketa quinta makrā mtare, niebare kwe ie.

8 Abtä niarakwe niebare mda Jesuye:

Ti Dānkien, ni ütiäte ñakare ti ne kwrere abko gwiriete ni ütiäte ma ye kwrere nin rükadre jire chi ruen tie. Akwa sribikā tikwe rabadreta quinta abko makwe niedre jirekabe nete angwane, rabadita quinta abko gare tie abko ti tö nibi ribei mae, 9 ñobtä ñan angwane ni mda bāri ütiäte ütiäte, ben tita sribire, käta dre nuemna tie, erere tita nuene. Erere arato, nitre rükä tä sribire tibe abko, tita juen, ye tä niken jötrö ngwarbe. Jakwe, tita niere ie, jötrö ngwarbe tä kite. Mdakäre abko, ni klabore tikwe, ie sribi ne nuene, tita niere, jötrö ngwarbe tä nuene. Ne aise-te, tita dre niere, erere tä nebe bare täte jökrä. Ye kwrere arato, makwe

dre dre niedre sribikā bren ti-kwebtā abko erere rabadi bare tāte mae ruen tie, aiseite tita ja di ribere kore mae. Abko kore se, niebare kwe Jesuye.

10 Yebtā abko, Jesu ñan tōi namani krūtare mda ni ye kukwei nuare kore angwane, nitre nāmane nāin Jesube, ie Jesukwe niebare krörō mda:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörō: Ni tōdeke kwatibe Ngöbōbti ni ne kwrere, nin ngāmi kwen jire tie nitre israelita ngātāite, amarebti ni menteni nūnanka juta mdara jire te tā tōdeke kwatibe Ngöbōbti nūke kwen mtare tie nere. 11 Nebtā abko ti bike kukwe metre niere krörō munye: Nitre ñakare israelitare kā jōkrābti temen abko nāin nebe mröre ketetibe Abrahambe, Isaabe amne Jacobobe kā kāinbti sete, Ngöbōta gobrane ye kanti. 12 Akwa mun israelita ye ara jire rabadre kāne Ngöbō kanti kā kāinbti sete, akwa ñan rabadre bare kore, akwa kā bāri iko te Ngöbökwe mun kitadi ju bāre niara okwā bāre mento. Ye kanti mun rabadi ja müaire kri-kri be amne ja tare nikabtā mun rabadi ulire dikaro. Abko kore se, niebare Jesukwe ni kwatiye.

13 Yebti rükā dānkien ye ie Jesukwe niebare:

Ti di tārā ni sribikā makwe mikakrā kuinta kore nibi era makrā, ye erere nibira kuinta, aiseite nānta ja gwiriete, niebare Jesukwe ie.

Ye erere bkānā sribikā nama-ninta kuinta batibe.

Jesukwe Simón köbrān merire mikaninta kuinta

(Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39)

14 Abti Jesu nikani Pedro gwiriete angwane, Pedro köbrān merire abko nāmane bren drangwan kisete, abtā nāmane kitaintbe jānbtī temen, kanti Jesu namani. 15 Jesu namani kanti angwane, Jesukwe nuaninbtā jirekābe kisebtā. Ye btārābe drangwan nikaninbe batibe btā, namanintabe kuinta, aiseite nūkanī dikekāta krō, kā nikani mrō kēnēne Jesu bukakrā.

Jesukwe ni bren bren mikaninta kuinta

(Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41)

16 Yebti kā jatanina iko angwane, ni kwati nāmane ja tare nīke ūai kāmē kisete abko jānikani Jesu kanti angwane, Jesu nikani ūai kāmē ye juentari mento, erere ūai kāmē ngitiani jōkrā mento btātre. Erere arato, ni bren ño ño erere jānikani Jesu kanti yete abko Jesukwe mikaninta kuinta jōkrā arato.

17 Kukwe nakaninkā kore, ye abko ni Ngöbō kukwei niekā kira kādian nāmane Isaiās abko köböire Ngöbō kākwe kukwe krörōkrörō niebare kira Jesubtā abko erere rabadre bare, abkokāre kukwe nakaninkā kore se:

Nīarakwe bren dianinkā nibtā amne, ni mikaninta kuinta jōkrā kwe,

Isaiās 53.4

abko Ngöbökwe niebare kore Jesubtā Isaiās köböire abko erere namani bare.

Ni rikadre Jesu jiebti abko tare

(Lucas 9.57-62)

18 Yebti ni jatani nūke kwati dikaro Jesu bāre temen namani tuen ie angwane, ja ngwiamna Nō Okwā Kri Galilea kwārā nakri kwe. 19 Ye btārābe ni iti Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikā kākwe krōtabare Jesu ken, kākwe niebare ie:

Dirikā, ma nāin mdente erere, ye kanti ti rikai siba mabe, niebare kwe Jesuye.

20 Abtā Jesukwe niebare mda ie:

Nukro kāsenta, kwe kā mkā tārā nūnankrā amne, nukwā nikenkā kainta abko juda tārā kwe nūnankrā arato, akwa ti Ni Kā Nebtā Ngobo ne abko kwe kā ñakare jire chi jadūkakrā. Ne aiseite ma tō jatai tibe ne ngwane, ma rabadre juto biare nūne ti kwrere arato, niebare Jesukwe ie.

21 Yebti ni mda nāmane nāin Jesube kākwe niebare mda ie:

Ti Dānkien, ti tuemetre niken-ta ken ja gwiriete, abti ti rün krūtadi, tikwe doboi mikadi, ye tābti ti nāin mabe, niebare kwe Jesuye.

22 Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Nitre ie Ngöbō gare ñakare abko tā ni ngwākāre kwrere Ngöbō ngwārekri, ye tuemetre ni ngwākāre doboi mīke amne ma abko jata janknu ti jiebti, niebare Jesukwe ie.

Jesukwe müre amne ñō mikanī kwekbe

(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

23 Yebti Jesu nakwani rute amne nitre ja tōitikaka ben abko nikani siba niarabe. 24 Nikanina ñōbti se kwrere angwane, batibe müre jatani mate ribi krübāte nūbe mni mni, ye abko namani ñō kite jōkrā rute, aiseite ru jata-ni niken ñōte nguse, akwa Jesu abko nāmane kībien. 25 Yebtā abko nitre ja tōitikaka ben nikanī gaenkrō, kākwe niebare ie:

¡Nun Dānkien, ni dentari! Ni kite niken ñōte nguse, namani niere Jesuye.

26 Abtā Jesukwe niebare ietre:

¡Se ñōbtā munta tōdeke ñakare dikaro Ngöbōbti amarebti mun nibi nekwetekā krübāte dikaro ja jiebti ye! niebare Jesukwe ietre.

Jesukwe ñākābare kore ietre, bti nūkani dikekā krō, kākwe ñākābare müreye amne ñōye. Ye btārābe müre amne ñō namani kwekbe jōkrā. 27 Yebtā abko, nitre ja tōitikaka Jesube ñan tōi namani krūtare mda Jesubtā, kā namani niere jae kwārikwāri: ¿Ni ne abko ni ño amarebti müre amne ñō kātā kukwei mīke tāte jōkrā se? namani niere jae kwārikwāri.

Ni Gadarabo nibu, btā Jesukwe ūai kāmē juanintari mento

(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

28 Yebti Jesu nikani nebe Nō Okwā Kri Galilea kwārā nakri

kākā Gadara kanti angwane, ni nibu btā ūai kāme nāmane nūne abtā nāmane nūne kā mkāte rōkabti abko jatani nūke Jesu ken. Nitre nibu btā ūai kāme nāmane nūne ye abko nāmane romon krübāte, aiseite nāmane nūne rōkabti, ye kanti ni űakare jire iti ie ja namani nūke tōre dikekā yere. **29** Akwa Jesu nika-ni yere angwane, nitre nibu ye namani niere krörō Jesuye:

Jesu Ngöbö Odei, űye űobtä ma kite nun nike nete ye? űNgöbökwe kā kitani nun mikakāre ja ngie nuen, ye kankenri ma kitera nun mike ja tare nike ya űo yere? namanintre niere Jesuye.

30 Kā ye kanti abko kanime se kwrere mtü nāmane kabre mröre **31** angwane, ūai kāme kākwe niebare Jesuye:

Ma bike nun juentari mento nitre nebtā ne ngwane, mtü tuen sete sebtā makwe nun juan, niebare kwe ie.

32 Angwane Jesukwe niebare ūai kameye:

Mun nān mento nitre nebtā, niebare mda kwe.

Ye btārābe ūai kāme ye nakwaninkābe mentokwāre nitre yebtä, bti nikanintre jōkrā mtü kabre yebtä. Ye btārābe mtü jōkrā kākwe ja tākāninte, nikani betekā jōkrā ja jiebtī kā btā motokwāre, nikani ngitiekā jōkrā űōte, kanti müre neketani jōkrā. **33** Angwane nitre mtü ngibiaka nāmane yete abko ngitiani jōkrā, nikanintre nebata jutate angwane, nitre nibu btā ūai kāme nāmane abko btā kukwe

nakaninkā űo űo amne kukwe nakaninkā űo űo mtübtā ye abko tanbare jōkrā kwetre jutate yete.

34 Yebtä abko nitre nūnanka juta yete nikani kwati Jesu kanti, namanintre Jesu kanti angwane, Jesukwe kā mikadrekā kā ye kanti abko namani ribere ie.

Ni ruen űakare ngrabare abko Jesukwe mikaninta quinta
(*Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26*)

9 **1** Yebti Jesu nakwaninta rute nitre ja tōitikaka benbe, bti nikanintreta mda űō Okwā Kri Galilea kwārā nakri amne nikani nebata ja kaitē Capernaūmte. **2** Abti ni iti ruen űakare ngrabare abko kisete űan dikaka kā abko nāmane mikani jänkwaterabti abko ni mda mda nūkani ngwena Jesuye. Nitre nūkani ni bren ngwena amne ni bren ye namani tōdeke kwatibe Jesubti namani tuen ie angwane, Jesukwe niebare ni bren yeye:

Ma ngite Ngöbö rüere, ye tikwe dininkā mabtā, aiseite kā raba nuāre mabtā ti mrākā, niebare kwe ie.

3 Angwane Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye dirikātre nāmane ruāre yete abko namani tōbike krörō Jesubtä: Ni noko kākwe űari kore se abko űari Ngöbö ara jire rüere kwe, namanintre nütüre Jesubtä. **4** Akwa niaratre namani tōbike kore ye abko gani Jesukwe, abtä niebare kwe ietre:

űYe űobtä amarebti mun tōi kāmekāme dikaro kore ye?

5 űDre abko bāri nuāre niedre:

Ma ngite Ngöbö rüere ye tikwe dininkā mabtā abko bāri nuāre niedre ya? o űNāin krō, nānta abko bāri nuāre niedre ya? Ye abko, ma ngite Ngöbö rüere ye tikwe dininkā mabtā abko bāri nuāre niere, űobtä űan angwane raba bare ya, űakare ya űan jatadre munye. **6** Akwa ti Ni Kā Nebtä Ngobo, ne ie Ngöbökwē ja di biani mun ngite Ngöbö rüere dianka-kāre munbtā kā nebtā, ye abko ti bike bā mike tuadre munye, niebare Jesukwe.

Ye btārābe ni ruen űakare ngrabare ye ie Jesukwe niebare:

Nāin krō. Jänkwatera makwe ye den kisete amne nānta ja gwiriete, niebare kwe ie.

7 Angwane jōtrō ngwarbe ni ruen űakare ngrabare ye nanin-krō krō amne nikaninta ja gwiriete. **8** Nitre nāmane yete okwābti kukwe nakaninkā kore, yebtä abko namanintre nekwetēkā krübāte, akwa Ngöbökwē ja di biani kri ni kā nebtāye namani tuen ietre, abtä namani Ngöbö kākitekā.

Jesukwe Mateo kārābare ja tōitike jabe

(*Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32*)

9 Abti Jesu nikaninta angwane, kā jändrān űtiā biankrā gobran romanobokrā, kanti ni nāma tākānintbe iti jändrān űtiā kārere. Ni kādian nāmane Mateo, ye abko ti ara, btā Jesu okwā rababa. Angwane Jesukwe nieba tie:

Brān tibe, nieba kwe tie.

Angwane jōtrō ngwarbe ti Mateo rükaba dikekā krō, rikaba Jesu jiebtī. **10** Yebti Jesu nāma mröre ti gwiriete angwane, nitre jändrān űtiā kārākā gobran romanobokrā rükaba kwati amne ni mda mda nāma tuen kāme ni israelita ruāreye abko rükaba amne rababa tākānintbe jōkrā mesabtā mröre ketetibe Jesube amne nitre ja tōitikaka Jesube ye ben gwaire arato. **11** Jesu nāma mröre kore, ye tuaba nitre bari-seokwe angwane, nieba kore kwetre nun ja tōitikaka Jesube yeye:

űNitre jändrān űtiā kārākā gobran romanobokrā abko kāme amne ni mda mda kukwe nuenkā kāmekāme se gare űakare dirikā munkwe seye ya amarebti tā mröre jāme ketetibe ben se? nieba kwetre.

12 Nitre bariseo kākwe űākāba kore, ye jaraba Jesuye angwane, Jesukwe ja bā mikaba ni krākā bianka kwrere amne nitre jändrān űtiā kārākā amne nitre kukwe nuenkā kāmekāme, ye bā mikaba ni bren kwrere, kākwe nieba krörō mda ietre:

Ni kuin bren űakare ye abko űan tā ni krākā bianka ribere jabtā, akwa ni bren bren abtä tā ni krākā bianka ribere jabtā abko ti tō nibi niei munye. **13** Ne aiseite Ngöbö Kukwei tā tikani krörō ti bike niere, nebtā mun rika ja tōitike gwi:

Munkwe ni mda mda ngwiandre ruentari tare jae, ye abko ie ti tō bāri.

Akwa mun tädre jändrän
bien jirekåbe kukwadre
tie, ye abko ie ti ñan tö
båri, Oseas 6.6

niebare Ngöbökwe. Yebtä mun
rika ja töitike, ñobtä ñan
angwane ni ie ja ruen kuin
deme au Ngöbö ngwårekri mun
kwrere, ye abko ñan ti jatani
kårerere Ngöbö kukwåre, akwa ni
kukwe kåmekåme nuenkä Ngö-
bö rüere ye mden abko ti jatani
kårerere Ngöbö kukwåre. Abko
kore se, nieba Jesukwe nitre
bariseoye.

Ñobtä nitre ja töitikaka Jesube ñan nämåne ja båine

(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)

14 Yebti nitre nånkä Juan
Bautistabe kåkwe krõtåba Jesu
ken, kåkwe nieba ie:

Nun nånkä Juanbe btå nitre
bariseo, nunta ja båine Ngöbö-
krå, ¿se ñobtä abko nitre ja töiti-
kaka mabe abko ja båine ñakare
Ngöbökrå sere? nieba kwetre
Jesuye.

15 Abtä Jesukwe kukwe bå
mikåba ietre, kåkwe ja bå mika-
ba ni ja mikåka gure kwrere
amne nitre ja töitikaka ben abko
bå mikåba kwe ni ja mikåka gure
kukwe muko kwrere, kåkwe nie-
ba ietre:

Ni iti tä niken ja mike gure
angwane, tä kukwe muko

kwekwe nübaire kå ngwiankåre
nuåre gwaire jåbtå, ¿ye ngwane
ni ja mikåka gure ye tädre siba
bentre angwane, kukwe muko
ye raba moto ulire ja båine ya?
Ñakare, akwa ni ja mikåka gure
ye jårikadre kukwe muko okwå-
bti, ye ngwane rabadre ja båine
abko kore rakadikå nitre ja töi-
tikåka tibe yebtä.

16 Mdakåre abko, ti bike
kukwe mdara jire bå mike krörö
munye:

Dån ngututu gudikadre dån
kukwån btinbti angwane, dån
kukwån btin tä dån ngututu
kwaenkå båri mda abko kisete
dån ngututu rötadreteta angwa-
ne, rötadrete båri kri mda, aise-
te ni ñan raba dån ngututu
gudike dån kukwån btinbti.

17 Erere arato, chibo kwata
dikani kira uba döi ngwåre, te
ni ñan raba uba döi mråre keke
mikadre kwaka, ñobtä ñan
angwane uba döi bånån jatadre
dime amne rikadre nokrekå, ye
kåkwe chibo kwata ngututu tre-
kadre amne rikadre ngwarbe
uba döi kwaka ben ngöi jökrå
arato. Mden kisete, uba döi
mråre mikadre kwaka abko
kekadre chibo kwata btinte, uba
döi amne chibo kwata ñan rika-
dre ngwarbe. Abko kore se, nie-
ba Jesukwe nitre nånkä Juanbe
yeye.^f

^f9.17 Kukwe diribare Jesukwe abko dån btin amne chibo kwata btin
kwrere. Erere arato, kukwe diribare mekera abko dån ngututu amne chibo
kwata ngututu kwrere, aisetere nitre ja töitikaka Jesube nin rabadre Jesu
kukwei mike täte gwaire kukwe diribare mekera ye ben, ñobtä ñan
angwane kukwe diribare Jesukwe abko bå jene kukwe mdakrå aisetere.

Ngåbåkre krütani abko Jesukwe mikaninta nire amne meri bren abko mikaninta quinta kwe

(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)

18 Jesu nåma blite kore, ye
btåråbe ni iti ji dokwåte nitre
israelita ngåtåite jataba, rikåba
ngitiekå ngukudokwåbti temen
Jesu ngwårekri, kåkwe nieba
krörö ie:

Ti ngånkån küre gwå tikån,
akwa ma rikadre tibe, kåkwe kise
mikadre bti angwane, rükadreta
nire nibi ruen tie, aisetere ti ki ma
kårerere btå ye, nieba kwe Jesuye.

19 Ye mden kisete, Jesu rikåba
dikekå amne rikåba ni ji dokwåte
yebe amne, nun ja töitikaka Jesu-
be rikåba siba ben arato.

20 Angwane abko meri rikåba
iti Jesu jiebti. Meri ye abko kå
kwå jåtåbti kubura nikani bren
dbå tibiåre abko kisete nämåne ja
tare nike. Meri ye abko kåkwe
krõtåba ja ken Jesu trökri, kåkwe
dån Jesubtä nuabtaba tiebe körå-
btå, 21 ñobtä ñan angwane raba-
ba töbike krörö: Tikwe dån körå
aibe nuadrebtä Jesubtä angwane,
ti rabadreta quinta, nibi ruen tie,
rabåba nütüre kore, aisetere dån
nuabtaba kwe Jesubtä. 22 Meri
ye kåkwe dån nuabtaba Jesubtä
angwane, Jesu rikwitateba ja jie-
bti, kåkwe niara tuåba ja kåne, bti
nieba krörö kwe ie:

Ti mråkå, makwe tödiri kwati-
be tibti, köböire ma nibirate
kuinta, aisetere makwe kå ngwian
nuåre jåbtå, nieba Jesukwe ie.

Ye btåråbe meri ye rabåbata
kuin batibe.

23 Yebti Jesu rikåba janknu
mentokwåre nebe ni ji dokwåte
ye gwiriete angwane, nitre nörå
jükåka dobo mikakrå ye namani-
na biåre nörå jüke dobobti, btå
Jesu okwå rabåba. Erere nitre
mürü ngwåkå müåikå nämåne
ngetrekå krikri be, btå Jesu raba-
ba. 24 Angwane Jesukwe nieba
ietre:

Ngåbåkre merire noko küre
ñakare, akwa tä kibien, aisetere
mun nån jökrå mento nete, nieba
kwe ietre.

Abtä nitre ye rabåba Jesu
kötaire jökrå mda. 25 Akwa
Jesukwe juantariba jökrå mento,
bti Jesu rikåba nebe gwi, kåkwe
mürü ngwåkå ye kåba küdebt
angwane, ngåbåkre merire ye
rükåbata krö batibe. 26 Kukwe
rakakåba kore ye abko kådrie
rikåba batibe jökrå kå ngrabare
temen Galileate.

Ni nibu ie kå tuen ñakare abko Jesukwe mikaninta quinta

27 Ni ji dokwåte gwiriete Jesu
nåma, yebti rikåbata angwane,
ni nibu ie kå tuen ñakare abko
rikåba ngwånenkå kri krörö Jesu
jiebti:

¡Jrei David tukwe mråkå, nun
ngwen ruentari tare jae! rikåba
niåre Jesu jiebti. 28 Yebti Jesu
rikåba gwå angwane, nitre nibu
ie kå tuen ñakare ye kåkwe krö-
taba Jesu ken angwane, Jesukwe
nieba ietre:

¿Ti di tårå mun okwå mika-
kråta quinta ye abko era munkrå
amne yebti munta tödeke ya?
nieba Jesukwe ietre.

Niaratre kākwe nieba mda: iJänri nun Dänkien! nieba kwetre Jesuye.

29 Angwane Jesukwe kise mikaba niaratre okwäbtä, bti nieba kwe mda ietre:

Munta tödeke ño tibtı, ye ere-re raba bare munkrä, nieba Jesukwe.

30 Ye btäräbe niaratre okwä rababata kuin batibe amne kä rababa tuenta kuin ietre. Yebti Jesukwe mäträba krörö mda btätre:

Tikwe mun okwä mirita quinta, ye munkwe ñan nie jire chi ni mda mdaye, nieba kwe ietre.

31 Akwa niaratre nikaninta krire ji ngrabare angwane, Jesukwe mikabata quinta ño ye tanbare jökrä kwetre kä ngrabare temen Galilea yete.

Ni kukwe ñakare abko Jesukwe mikani blite

32 Nitre nibu ye rikabata kri-re, ye btäräbe ni mdara jire jataba nuke Jesu kanti ni iti kukwe ñakare abko btä üai käme nämane nüne abko rükaba ngwena Jesu kanti. 33 Jesukwe üai käme juantariba mento ni yebtä, ye btäräbe rababa blite kuin angwane, ni nämä kwati yete abko ñan töi rababa krütare mda, kä rababa niere krörö:

Kukwe nibi nakenkä ni okwäbti noko kwrere ni ngämi tuen jire chi bati kä Israelite nete, rababa niere kore.

34 Akwa nitre bariseo abko rababa niere krörö:

Üai käme dänkien kri ara jire kākwe ja di bini ie, ye mden diebti abko üai käme junintari mento kwe ye, rababa niere kore Jesubtä.

Sribikä ñakare bökän Ngöbökrä

35 Yebti sinagoga nämä juta krikrite amne juta kiakiate Galilea, kantikanti Jesu rikaba dikekä kwäräkwärä dirikäre mda. Ngöbö jatanina nuke gobrane nibti abko kukwe kuin btä Jesu nämä dirire angwane, ni bren bätäkä ngwarbe kisete nämane ja tare nike abko Jesu rababa miketa quinta.

36 Akwa ni nämane kwati dikaro rababa tuen Jesuye angwane, nitre ye rababa ruentari tare kri Jesuye, ñobtä ñan angwane obeja ngibiaka ñakare abko jändrän krübäte tä nike bäri amne di ñakare ja ngibiakrä rüe ngäniene, aibe kisete tä nebe dräre, ye kwrere jire nitre ye rababa tuen Jesuye. 37 Abtä nun ja töitikaka ben, ie nieba krörö kwe:

Nura nena biare kabre ötadere, ye kwrere ni kwati tä juto biare ngwiandre Ngöböye, akwa sribikä ñakare bökän, 38 aisete sribi Bkänkä Ngöbö kākwe sribikä mda mda juandre jötrö sribire abko munkwe ribe ie, nieba Jesukwe nunye.

Jesukwe nitre ja töitikaka ben juani Ngöbö kukwei dirire

(Marcos 3.13-19; 6.7-13;

Lucas 6.12-16; 9.1-6)

10 1 Yebti nun ni jätäbti nibu ja töitikaka Jesube abko Jesukwe käräba, bti ja di

bianba kwe nunye üai käme juantarikrä mento. Erere arato, ni bren bätäkä ngwarbe abko munkwe mikadreta quinta, abkäre ja di bianba kwe nunye. 2 Nun ni jätäbti nibu ja töitikaka Jesube abko nere:

Bäri käne abko Simón (Simón ne arabe kädian nämane Pedro arato) amne Andrés. Andrés ne abko Simón etba, Santiago amne etba kwe Juan.

Niaratre nibu ne abko Zebedeo ngobo.

3 Felipe amne Bartolomé; Tomás amne ti Mateo. Ti ne mden nämane jändrän ütiä kärere gobran romanobokrä. Santiago (Santiago ne abko Alfeo ngobo) amne Lebeo. Lebeo ne arabe kädian nämane Tadeo arato.

4 Simón cananista amne mrä abko Judas Iscariote. Judas ne mden kākwe Jesu kitani ngise rüeye mrä.

5 Jesukwe nun ni jätäbti nibu juanba dirire angwane, nun töi tikaba krörö kwe:

Nitre ñakare israelita tä nüne, ye kantikanti mun ñan rika. Ere-re arato, nitre Samariabo tä nüne, ye kantikanti mun ñan rika. 6 Akwa nitre israelita tä nianinte obeja kwrerekwrere, ye ara jire kanti mun rika, 7 kākwe diri krörö ietre: Ngöbö kebera nuke gobrane nibti, munkwe nie

ietre. 8 Amne ni bren bren abko munkwe mikata quinta. Erere arato, ni krütanikrütani abko munkwe mikata nire amne, ni ngütüete ngrabare lebra kisete abko munkwe mikata quinta amne nire nire btä üai kämekäme tä nüne abko munkwe juantari mento btätre. Mdakäre abko, tikwe ja di bini munye sribi ne nuenkrä, ye abko tikwe bini ngwarbe munye, aisete munkwe sribi ne nuen angwane, munkwe ñan ütiä kärä arato.

9 Mdakäre abko mun rika angwane, mun ñan rika ngwian orore, platäre amne cobrere ngwena jire chi jae. 10 Ye kwere arato, mun ñan rika mrö ngwena droare jae amne, mun rika dän jabtäbe te amne mun ñan rika dän mdara jire ngwena kitadre jabtä. Erere arato, mun ñan rika sandalia mda mda ngwena jae amne mun ñan rika mökän mda ngwena biare jae, ñobtä ñan angwane ni sribikä mun kwrere abko nitre mun kukwei kaka ngäbti abko kākwe bukadre aisete.

11 Mdakäre abko, mun rika nebe juta krite ya o juta chite, ye kanti nire tä biare mun kaen ngäbti töi kuinbti abko munkwe känä iti. Ye kanti mun raba nünentbe. Munkwe nünantbe niara ye aibe gwiriete abti mun rika ta. 12 Akwa mun rika nebe gwi angwane, ni nünanka gwi ye ie munkwe köbö ngwiantari jame amne, 13 nitre nünanka ju yete, ie munkwe köbö ngwianditari, ye abko kadre ngäbti kwetre

ne ngwane rabadi nünentbe jame yete, akwa ñan kadre ngä-bti kwetre ne ngwane, munkwe ñan ja kukwe gadrete ngwarbe arato. **14** Erere arato, nane ju mdente mun rika nebe amne juta mdente mun rika nebe, ye kanti nire nire ñan tö raba mun kain ngäbti ja gwiriete amne ñan tö raba mun kukwei tibtä mikai era ne ngwane, munkwe kä mikaka jirekabe ju o juta yete, käkwe dobro mnü ngrükate ja ngotobtä, niaratre ngite au Ngöbö ngwäreki bä mikakäre ietre. **15** Ni yebtä ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ngöbökwé kukwe ükadite ni jökrä kräke, ye näire abko Ngöbökwé nitre ye mikadi ja tare nike bäri kri krübäte. Ngöbökwé nitre juta Sodomabo amne nitre Gomorrabo mikani ja tare nike, yebti ta Ngöbökwé niaratre mikadi ja tare nike abko ti bike niere era metre kore munye, nieba Jesukwe nunye.

Nitre ja töitikaka Jesube käkwe ja tare nikadi Jesu dokwäre

16 Yebti Jesukwe nieba mda nunye:

iOlo ketete ti kukweiye munkwe! Ni mda mda abko krübäte lobo kwrere abko ngätäite tita mun juen obeja kwrere, akwa tbi tä juto biare mokrere jabtä, ye kwrere munkwe dikaka mokrere kwärä jabtä, akwa munkwe dikaka jame ütü jame ye kwrere arato. **17** Munkwe ñan dikaka okwä kware, ñobtä ñan angwane nitre krikri tä ji dokwäte jutate jutate,

ye ie mun kitadi ngise amne niaratre käkwe mun ngö tikakamna sinagoga yete. **18** Mdakäre abko, tödekabtä tibti mun jänäin ngite gobran ngwäreki amne jrei ngwäreki amne ye kanti munkwe blitadre tibtä nitre ñakare israelitare ngwäreki, abkokäre mun jänäin ngite yete. **19-20** Akwa nitre kukwe ükatekä, ngwäreki mun jänäin ngite angwane, munkwe blitadre ño jakrä amne munkwe dre niedre, yebtä munkwe ñan töbika dikaro, ñobtä ñan angwane mun jänäin ngite yete. **21** Mdakäre abko, nitre tödekakä tibti abko etba kwekwe tödeke ñakare tibti abko käkwe kitadi ngise müre ketadre amne ngäbäkre tödekakä tibti abko rün kwe amne meye kwe käkwe kitadi ngise müre ketadre arato. Erere arato, ngäbäkre rün amne meye tödekakä tibti ye abko ngobo kwekwe tödekakä ñakare tibti rikwitadi rüere, käkwe kitadi ngise müre ketadre. Ne abko rabadi nakenkä kore nitre tödekakä tibti btä. **22** Angwane, ni kwati mätä rabadi munbtä tödekabtä tibti, akwa nire nire käkwe nünandikä dite jabtä, käkwe ñan ti rükandrete abti krütadre, ni ye abko Ngöbökwé dianditari. **23** Ne aise te mun raba, ye kanti mun rüe

ye ie mun kitadi ngise amne niaratre käkwe mun ngö tikakamna sinagoga yete. **18** Mdakäre abko, tödekabtä tibti mun jänäin ngite gobran ngwäreki amne jrei ngwäreki amne ye kanti munkwe blitadre tibtä nitre ñakare israelitare ngwäreki, abkokäre mun jänäin ngite yete. **19-20** Akwa nitre kukwe ükatekä, ngwäreki mun jänäin ngite angwane, munkwe blitadre ño jakrä amne munkwe dre niedre, yebtä munkwe ñan töbika dikaro, ñobtä ñan angwane mun jänäin ngite yete. **21** Mdakäre abko, nitre tödekakä tibti abko etba kwekwe tödeke ñakare tibti abko käkwe kitadi ngise müre ketadre amne ngäbäkre tödekakä tibti abko rün kwe amne meye kwe käkwe kitadi ngise müre ketadre arato. Erere arato, ngäbäkre rün amne meye tödekakä tibti ye abko ngobo kwekwe tödekakä ñakare tibti rikwitadi rüere, käkwe kitadi ngise müre ketadre. Ne abko rabadi nakenkä kore nitre tödekakä tibti btä. **22** Angwane, ni kwati mätä rabadi munbtä tödekabtä tibti, akwa nire nire käkwe nünandikä dite jabtä, käkwe ñan ti rükandrete abti krütadre, ni ye abko Ngöbökwé dianditari. **23** Ne aise te mun raba, ye kanti mun rüe

raba näin kisere mun jiebtä mun mikakäre ja tare nike tödekabtä tibti ne ngwane, mun gitia juta mdate. Mun ngämi dikekä juta kwatirekwatire te kä ngrabare temen kä Israelite, ye känenkri ti Ni Kä Nebtä Ngobo abko jata-dita ne abko ti tö nibi niei metre kore munye.

Ñan ni mda jürä ngwiandre jabtä

24 Mdakäre abko, ni ja töiti-kaka ye abko ñakare bäri ütiäte ni dirikä ye kräke amne ni klaboré ye ñakare bäri ütiäte bkänkä kwe ye kräke. **25** Ne aise te ni dirikä ti kwrere käkwe ja tare nikadre ño, ye kwrere ni ja töiti-kaka ben tädre juto biare ja tare nike. Erere arato, sribi bkänkä käkwe ja tare nikadre ño, ye kwrere ni klaboré kwe tädre juto biare ja tare nike sribi bkänkä ye kwrere. ⁸ Ti abko ju dänkien kwrere akwa ti abko Beelzebú ara nieta tibtä mtare, se mun ti mräkätäre ñan kädiandre kore arato ya? Jänri, kädiandre jökrä kore ni mdakwe, nieba Jesukwe.

Ñan kä jürä ngwiandre blite Jesubtä

(Lucas 12.2-7)

26 Yebti Jesukwe nieba krörö mda nunye:

Ni kwati rabadi mun rüere tikwe nini munye, akwa munkwe ñan ni mda mda ye jürä ngwian jabtä, ñobtä ñan angwane

jändrän nuenta kaibe tiebe ye abko ñan tä nebe käre-käre tiebe. Erere arato, jändrän rükaninte kaibe, ye abko ñan tä nebe rükaninte käre-käre, **27** aise te tita kukwe niere kaibe kä ikote kwere munye, ye abko mun rika kädriere ni jökrä ngwäreki kä ngwenbti amne, blitata tiebetie-be ni olote, kwrere jire tita blite munbe, ye abko mun rika niere jubti käin amne munkwe ngrate krikri kukwe nuadre ni mda mdaye. **28** Mdakäre abko, ni mda raba mun ngrabare aibe kämike, akwa ñan raba mun üai mike ja tare nike käre-käre, aise te munkwe ñan ni mda jürä ngwian jabtä; akwa Ngöbö abko raba mun üai kite mun ngrabare ye ben ngöi kä ja tare nikakrä kanti, Ngöbö ye aibe abko jürä ngwian jabtä munkwe.

29 Ye abko, nukwä kiakia rürümointa kubu abko ütiä bianta bäri brai, aise te ngwian bianta mnamube ütiäre, akwa Ngöböta nukwä ye tarere, aise te mun Rün kä käinbti ñan töta nebe nukwä ye tuaimetre ngataen angwane, ñan tä ngataen jire chi kwati kä nebtä.

30 Amne mun ara jire abko dokwä drüen kratirekratire abko tä gare jökrä Ngöböye, **31** aise te Ngöbökrä mun abko bäri ütiäte kri nukwä kabre kabre bti ta, aise te mun raba ja tare nike angwane, munkwe ñan kä jürä ngwian jabtä.

⁸ **10.25 Beelzebú.** Nitre israelita nämane Satana käden Beelzebú arato, aise te Beelzebú abko Satana ara.

Nikwe ñan Jesu rükandrete
(Lucas 12.8-9)

32 Mdakäre abko, nire nire tä nekete tibe abko niedre metre kwe ni mda mda ngwärekre, ni ye abko jen tikwe abko tikwe niedi arato Ngöbö ti Rün ngwärekre kä käinbti sete. **33** Akwa nire nire kākwe ti rükandrete ni mda mda ngwärekre, ni ye abko gare ñakare tie abko tikwe niedi Ngöbö ti Rün ngwärekre kä käinbti sete arato.

Ni kwati rabadi rüre jabe kwärikwäri Jesu dokwäre
(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

34 Erere arato, ti jatani kä nebtä, ye abko ñan ti jatani ni jökrä mikakäre nüne jame jabe kwärikwäri abko munkwe nütü; akwa ti jatani abtä ni kwati tädi rüre jabe kwärikwäri. **35** Ne aiseite ti dokwäre ngäbäkre rikwitaita rün kwe rüere amne ti dokwäre ngäbäkre merire rikwitaita meye kwe rüere. Erere arato, bosi rikwitaita bie rüere arato. **36** Ne aiseite nitre ja mräkäre gwi arabe rikwitadita ja rüere kwärikwäri ti dokwäre, ñobtä ñan angwane ruäre abko rabadi tödeke tibti, ruäre ñakare.

37 Mdakäre abko, nire nire käta rün amne meye tarere bäri tikrä, ni ye abko ñan rabadre jire chi tikwe. Erere arato, nire nire käta ngobo amne ngänkän tarere bäri tikrä, ni ye abko ñan rabadre jire chi tikwe. **38** Erere arato, ni kämikata niken krusobtä angwane, nita niken kruso

doboko ngwena au jakrä, ye kwrere nire nire kākwe ñan kötä mikadre au jakrä ja tare nikakäre tikrä amne krütakäre tikrä ne ngwane, ni ye ñan rabadre jire chi tikwe. **39** Ne aiseite, nire nire ie ja kwata rabadi ruentari tare, kākwe ja ngibiadi au nünakäre nuäre kä nebtä, ni ye abko kākwe ñan nünandi kärekre Ngöböbe; akwa nire nire ie ja kwata rabadi ruentari tare ñakare ja tare nikakäre ti dokwäre, ni ye abko kākwe nünandi kärekre Ngöböbe.

40 Mdakäre abko, nire nire kākwe mun kadre ngäbti, ni ye abko käta ti ne ara jire kaen ngäbti, ñobtä ñan angwane mun tä näin blite tikrä aiseite. Erere arato, nire nire kākwe ti kadre ngäbti, ni ye abko käta Ngöbö ti juanka kaen ngäbti arato.

41 Erere arato, ni Ngöbö kukwei niekä rükadre angwane, niara abko Ngöbö kukwei niekä abtä nirekwe kadi ngäbti ja gwiriete, ye ütiäre abko ni Ngöbö kukwei niekä ie jändrän biandre Ngöbö-kwe, ye kwrere Ngöbö-kwe biandi arato ni niara kaka ngäbti yeye. Erere arato, ni nüne metre Ngöbö ngwärekre, ye nire nire kākwe kadre ngäbti ja gwiriete angwane, niara nüne metre abtä tä kaen ngäbti, aiseite ni nüne metre Ngöbö ngwärekre, ie sribi ütiä biandi Ngöbö-kwe, ye kwrere biandi kwe arato ni niara kaka ngäbti yeye. **42** Erere arato, nitre bobre bobre tödekaka tibti ne ie nire nire kākwe ñö tibo aibe biandi chi tomnane, akwa ye

abko Ngöbö-kwe ütiä biandi ie abko ti tö nibi niei metre kore munye. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

Jesukwe blitabare Juan Bautistabtä
(Lucas 7.18-35)

11 1 Nun ni jätäbti nibu abko töi tikaba ünän jökrä kore Jesukwe, yebti Jesu rikaba Ngöbö kukwei kuin ye dirire amne mike gare kä ngrabare temen kä Galileate. **2** Kä ye ngwane abko Juan Bautista nämane ngite kä teri angwane, Kristo namani sribi kri ñan tuabare nuene kri abko gani kwe. Abtä nitre nänkä Juanbe abko Juankwe juani ruäre nebe Jesu kanti. **3** Ye erere bkänä nitre ye nikani, nikani nebe Jesu kanti angwane, nieba krörö kwetre Jesuye:

Ma abko ni Dianinkä juandre Ngöbö-kwe rükadre ni ngätäite niebare, ye erere ma ara nükani ya o nunkwe ni mdara jire ngi-biadre abko nun juanba ngwentari mae, nieba kwetre ie.

4 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Tita dre dre niere abko kukwei nuri munkwe amne tita dre dre nuene tuata munkwe, ye erere mun nän niereta Juanye. **5** Amne munkwe nie krörö ie arato: Ni okwä kä drünente abko ie kä nibi tuenta kuin amne ni nakwente abko nibi dikekäta kuin kröta. Erere arato, ni bren bren lebra kisete abko kwata nibi nebeta kuin jökrä amne ni olo

ngidianinte abko ie ni kukwei nibi ruenta kuin. Erere arato, ni krütanikrütani abko nibi nüketa nire amne ni bobre bobre abko ie Ngöbö kukwei kuin mika nibi gare abko munkwe nie Juanye. **6** Erere arato, nire nire käta tödeke tibti amne ti ne ara nükani tä nütüre amne ñan tä trö kwite tie, ni ye abko ie Ngöbö-kwe ja di biandi amne ni yebtä kä rabadi nuäre tikwe nini abko munkwe nie kore Juanye. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

7 Yebti nitre juani Juankwe ye nikaninta angwane, nitre nämane yete ye ben Jesu rikaba blite krörö Juanbtä:

¿Mun nikani ni ño tuakäre kä kaibete? ¿Mikä juankata mürekwe nekwäre sekwäre, ye käta ni töi kwitaka jene jene nekwäre sekwäre bä mike, ni ye kwrere tua nikani munkwe ya? **8** ¿Mun nikani ni kore tuen ñakare ne ngwane, mun nikani ni ño tuakäre? ¿Ni ja ükaninte kuin kākwe dän ütiäte kri kitani jabtä nämane yete abko mun nikani tuen ya? Ñakare, ñobtä ñan angwane ni dän ütiäte kri kitani jabtä, ni ye kwrere abko tä nüne jrei gwiriete amne ñan tä nüne kä kaibete abko garera munye ruen tie. **9** ¿Akwa mun nikani ni ño mike ñäräre metre kä kaibete? ¿Mun nikani ni Ngöbö kukwei niekä mike ñäräre ñan ñan? Jänri, mun nikani ni kore mike ñäräre, akwa Juan ye abko bäri Ngöbö kukwei niekä kri abko mun nikani tuen. **10** Juan ye

mdenbtä tärä tä tikani krörö
Ngöbö Kukweibtä. Ngöbökwē
niebare:

Tikwe ja kukwei ngwianka
juandi iti ma känenkri.
Niarakwe ni tōi mikadi
biare ma käne, ji ūkateta
biare ye kwrere,

Malaquías 3.1

abko tä tikani kore Ngöbö
Kukweibtä Juanbtä.

11 Ne aisete, ti bike kukwe
era erere niere munye abko krö-
rö: Ni jökrä därebare kä nebtä,
ye ngätäite ni űakare jire iti abko
bäri ūtiäte Juan Bautistakrä;
akwa nire nire bäri bobre, ūtiäte
űakare, bti Ngöböta gobrane, ni
ye abko bäri ūtiäte Juankrä.
12 Juan Bautista nükani, ye
ngwane mentokwäre abti kä
nūke mtare abko Ngöbö rükadre
gobrane nibti abko tä niren men-
tokwäre Ngöbö di kribti, akwa
Ngöböta gobrane nibti ye rüe
tärä arato abko tōta nebe juain
ngwarbe. **13** Mdakäre abko, Ngö-
bö Kukwei jire jökrä tä blite
tibtä, yebti Juan jatani nūke.
14 Ni Ngöbö kukwei niekä kira
kädian nämane Elías abko rüka-
dreta nieta Ngöbö Kukweibtä, ye
abko Juan ye ara btä tä niere
kore abko tita niere munye. Ne
abko mun mden mden tō raba ti
kukwei mikai era kākwe mika
era.

15 Nire nire käta ti kukwei
nuen, ye kākwe ti kukwei ketate
ja olote.

16 Mdakäre abko, mun nü-
nanka kä ne näire abko ti bike
bä mike krörö: Kä jändrän

rürümoinkrä jutate, kanti ngäbä-
kre tä nebe tākānintbe temen,
käta űäke krikri mrākä mda
mdaye, yebtä ti bike mun bä
mike krörö: **17** Ngäbäkre tä niere
mrākäye: Nunkwe nörä jürü tärä
mikakrä munye, akwa mun űan
tō nibi tärä mikai, abtä ka ni
moto mikakrä ulire abko nunkwe
nini mda, akwa munkwe müaniri
űakare arato abko ngäbäkreta
niere. Ye mden kwrere munta
niere Juanbtä amne tibtä, aisete
tita mun bä mike kore. **18** Juan
nükani angwane, ūai käme tä
btä, aisete űan tä mröre kri amne
űan tä dö űaen, munta niere rüe-
re. **19** Yebti ti, Ni Kä Nebtä Ngo-
bo rükaba mda angwane, ti abko
mröre büle krikri amne ti dö
űaen krübäte munta niere tibtä.
Mdakäre abko, ti ja getaka ni
diän diän ben amne nitre jän-
drän ūtiä kārākä gobran romano-
bokrä tä tuen käme munye abko
ben tita ja gete, abtä munta űäke
ti rüere arato. Ye mdenbtä abko
mun ngäbäkre kwrere tita niere,
akwa ni nüne töbtä era metre
Ngöbö diebti nun kwrere, yebtä
abko nun abko ni jen Ngöbökwē
era metre abko nunta bä mike.

**Jesukwe űākābare nitre
israelita rüere**
(*Lucas 10.13-15*)

20 Yebti juta kanti sribi kri
űan tuabare nuenbare kabre
Jesukwe, akwa nitre nüananka
yete kākwe ja tōi kwitaninta
űakare Ngöbö kukwäre, yebtä
abko Jesukwe űākāba ietre,
kākwe nieba krörö:

21 iAingwaree mun nüananka
juta Corazinte amne juta Betsai-
date! Mun bobre jakän, űobtä
űan angwane sribi kri űan tuaba-
re nuenbare tikwe mun ngätäite,
ne kwrere nuendre juta Tiro
amne Sidön kanti, akräke nitre
yete kākwe ja tōi kwitadreta
Ngöbö kukwäre amne, dän ngutu
jüräre kitadre kwetre jabtä amne
rabadre tākānintbe ngübrünite ja
moto ulire kukwe kämekäme
nuenbtä bä mikakrä. **22** Ye mden
kisete, Ngöbökwē kukwe ūkadite
ni jökrä kräke kä mrä angwane,
Ngöbökwē mun nüananka juta
Corazinte amne juta Betsaidate
mikadi ja tare nike bäri kri nitre
nüananka juta Tirote amne Sidön-
te ye kräke.

23 ¿Amne mun nüananka juta
Capernaümte, mun ye abko Ngö-
bökwē mikadi bäri ūtiäte, munta
nütüre ya? űakare, űobtä űan
angwane Ngöbökwē mun ye
kitadikä kä ja tare nikakrä kanti,
űobtä űan angwane sribi kri űan
tuabare namani bare mun ngä-
täite nete, ye kwrere rabadre
bare juta Sodomate, akräke juta
ye tädre mtare. **24** Ye mden kise-
te, Ngöbökwē kukwe ūkadite ni
jökrä kräke kä mrä angwane,
Ngöbökwē mun mikadi ja tare
nike bäri nitre nüananka juta
Sodoma ye kräke abko tita niere
metre munye. Abko kore se, nie-
bare Jesukwe.

Jesu aibe ie Rün gare metre
(*Lucas 10.21-22*)

25 Yebti Jesukwe blitaba Ngö-
böbe, kākwe nieba krörö:

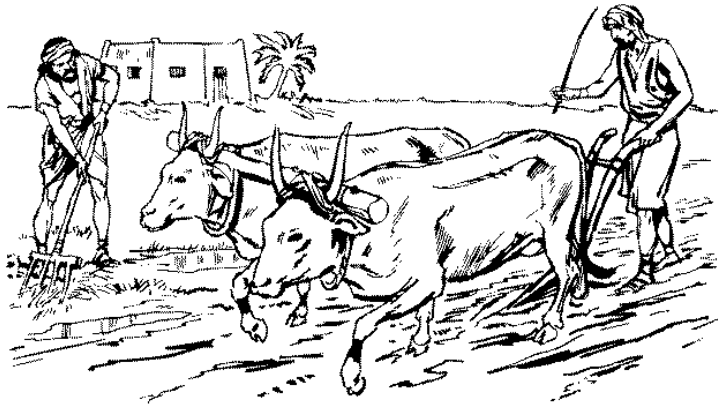
Ti Rün, ma abko kä käin amne
kä temen Dänkien. Tita ma käiki-
tekä, űobtä űan angwane nitre
bikaka töbtä krikri abko okwäte
makwe kukwe metre makwe ye
rükāninte, akwa ni bobre bobre
tōi űakare űakare ruen ie abko
ietre makwe mikani gare, **26** ma
tō namani űo, erere makwe
nuenbare. Yebtä tita ma käikite-
kä, nieba Jesukwe Rün Ngöböye.

27 Yebti nitre näma Jesu
kukwe nuen, ye ie Jesukwe nie-
ba mda:

Ti Rün kākwe jändrän jökrä
mikani gare tie. Niara aibe ie ti
gare. Erere arato, ti Rün gare
űakare ni mda mdaye, akwa ti
niara Odei ne aibe ie niara gare
amne ti tō rabare mikai gare nire
nireye, ye erere ie rabadi gare.

28 Mun mden mden dräre amne
tribe doboko mun kötärä, mun
ye abko jakwe jökrä tie amne
tikwe mun mikadi jadüke.

29 Amne kri oto mākāta nbi
dokwäbtä tä niken ngwena, ye
kwrere ti bike sribi tikwe bien
ngwiandre munye, ye abko mun-
kwe ka ngäbti abti munkwe ja
töitika tibe, űobtä űan angwane
ti abko moto jāme amne tita bike
tidrä ni mda mdabtä, yebtä mun-
kwe ja töitika tibe amne mun-
kwe jadükadi jāme, **30** űobtä
űan angwane ja töitika tibe ye
abko kri oto doboko mākāta nbi
dokwäbtä abko tä niken ngwena,
ye kwrere tita tribe mike mun
kötärä ngwiandre munye, ye
abko juto amne nuäre ngwian-
dre. Abko kore se, nieba
Jesukwe.

Kri oto mākāta nbi amne buey dokwābtā tā niken ngwena bā nāmane kore Jesu nāire (Mateo 11.29-30)

Jesu abko bāri ūtiāte kōbō jadūkakrā yebti ta

(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

12 1 Abti bati Jesu rikaba dikekā nura ngātāite kōbō jadūkakrā nāire mda angwane, nun ja tōitikaka ben, ie mrō rababa krūbāte. Abtā nun rikaba trigo ngwā ōtō ji ngrabare amne nun rikaba kwete.

2 Angwane nitre bariseo nāma nāin siba nunbe kākwe nun tua-ba amne nieba kwetre Jesuye:

Jāndrān nān nuendre jire chi kōbō jadūkakrā nāire nieta abko nitre ja tōitikaka mabe nibi nue-ne tuen sete, nieba kwetre ie.

3-4 Abtā Jesukwe nieba mda ietre:

Bati David btā rūkā kwekwe ie mrō namani krūbāte angwane, kukwe nuenbare krōrō kwetre: Ju nuāre ngwiandre kanti ban deme nāmane mikani Ngōbō ngwārekri, ye kanti David nikani

gwā, ban diani kwe, bti kwetani kwe rū muko kwekwe ben. Ban ye abko, David btā nitre nāmane ben kākwe nān kwetadre jire chi, nōbtā nān angwane nitre blitaka Ngōbōbe ni mda mda diāre aibe kākwe kwetadre niebare Ngōbō-kwe, akwa niaratre kākwe kwetani, akwa namani ngite nākare. Kukwe yebtā mun tārā nāke Ngōbō Kukweibtā ruen tie. **5** Ere-re arato, ju blitakrā Ngōbōbe kanti nitre blitaka Ngōbōbe ni mda mda diāre tā sribire kōbō jadūkakrā nāire, akwa Kukwe Biani Ngōbōkwe Moiséye ye kātā mike ngite nākare arato, yebtā abko mun tārā nāke arato ruen tie. **6** Ye abko, ju blitakrā Ngōbōbe abko ūtiāte kri, akwa nitre blitaka Ngōbōbe ni mda mda diāre nākare ngite, akwa nita iti nete abko bāri ūtiāte ju blitakrā Ngōbōbe ye krāke abko ti tō nibi niei munye. **7** Ngōbō Kukwei kātā niere krōrō ne abko ngāmi

nūke gare munye. Ngōbōkwe niebare:

Munkwe ni mda mda ngwiandre ruentari tare jae, ye abko ie ti tō bāri. Akwa mun tādre jāndrān bien jirekābe kukwadre tie, ye abko ie ti nān tō bāri,

Oseas 6.6

niebare Ngōbōkwe. Kukwe ye ngāmi nūke gare metre munye ruen tie, nōbtā nān angwane rabadre gare metre munye, akrā-ke ni ja mike ngite nākare ye munkwe nān kitadre ngise ngwarbe, munta nitre ja tōitikaka tibe kite ngise ye kwrere. **8** Akwa kōbō jadūkakrā nāire yebti ta ti Ni Kā Nebtā Ngobo abko bāri ūtiāte, aisete nitre ja tōitikaka tibe rabadre dre dre nuene kōbō jadūkakrā nāire abko ti di tārā niere ietre. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

Jesukwe ni mikaninta quinta kōbō jadūkakrā nāire

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

9 Yebti Jesukwe kā mikakaba kā ye kanti, bti rikaba sinagoga mdate. **10** Sinagoga ye kanti Jesu rababa angwane, ni iti kūde ngrōtani kwārā nāma yete angwane, nitre bariseo tō rababa Jesu kitai ngise, kākwe nieba ie:

ĀKukwe Biani Ngōbōkwe Moiséye tā kā bien nie ni bren mike-ta quinta kōbō jadūkakrā nāire ya? nieba kwetre Jesuye.

11 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

ĀMun mden kwe obeja tādre krati abko kōbō jadūkakrā nāire

betadrekā nguse munkān, ye mun nān janandre dentari jakrā ya? Jānri, mun janandre dentari jakrā. **12** Ni bāri ūtiāte obejakrā, ye mdenbtā abko ni rabadre ni bren miketa quinta kōbō jadūkakrā nāire abko Kukwe Biani Ngōbōkwe Moiséye kātā kōbōi bien nie, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

13 Ye btārābe Jesukwe nieba ni kise ngrōtani yeye:

Kūde ngōkōte, nieba kwe ie.

Ye btārābe ni ye kākwe kūde ngōkateba angwane, kise rababata kuin jōkrā ie, kise kuin kwārā-kri ye kwrere kise rababata.

14 Yebtā abko nitre bariseo rikaba ju bāre mda amne Jesu kāmi-kadre nō kwetre abko rikaba kādriene kena jabe kwārikwāri.

Jesu dianinkā Ngōbōkwe

15 Nitre bariseo rababa kwe miketbe kore Jesu rūere, ye gaba Jesukwe angwane, kā mikakaba kwe yete, akwa rikaba angwane, ni rikaba kwati ben.

Ye ngwane abko ni bren bren erere Jesu rababa miketa quinta jōkrā. **16** Akwa Jesu kākwe nān ja kādriemna ni mda mda ngwārekri nitre mikaninta quinta kwe yeye. **17** Kukwe niebare krōrō Ngōbōkwe niara kukwei niekā Isāfās kōbōire rabadre bare, abkokāre kukwe rakakaba kore:

18 Monso tikwe abko tā nete ne tuen.

Tikwe niara ne dianinkā jenena jakrā.

Niara tare kri tikwe amne kái nuāre kri tibtā.

Niara nebtä tikwe ja Üai mikadi nüne amne nitre ñakare israelitare, kräke Ngöböta kukwe miketbe kuin abko mikadi gare kwe ietre.

19 Erere arato, niarakwe ñan ñākādi ja dokwäre amne kukwe ñan jaradre ji ngrabare ngrente ja dokwäre.

20 Nitre bobre bobre tä mikä kroko trekani kwrere, ye abko niarakwe ñan juandi ngwarbe.

Erere arato, ñotra jutra mikata krire amne ngübü aibe tä nebe neen krä chi käne, ye kwrere nitre tödekaka krire niarabti tä, ye abko niarakwe ñan di gadrekäta jire chi abti Ngöbö jatadi kukwe ükete metre nikrä ni rüebe.

21 Amne nitre ñakare israelitare abko kākwe tödekadi niarabti,

Isaiās 42.1-4

abko niebare kore Isaiäkwe abko erere rababa bare Jesubtä.

Beelzebú nämāne Jesubtä nie namani rüere

(Marcos 3.20-30;

Lucas 11.14-23; 12.10)

22 Yebti ni iti ie kä tuen ñakare amne kukwe ñakare arato abko btä üai käme nämāne nüne abko jārükaba Jesu kanti angwane, Jesukwe mikabata quinta, aisete kä rababa tuenta ie, raba-ba blite kuin amne üai käme

juantariba mento btä Jesukwe arato. **23** Yebtä abko nitre nämā Jesube yete abko ñan töi rababa krütare jökrä Jesubtä, kä rababa niere:

¿David mräkäkri Ngöbökwē ni diandrekä iti abko rükadre niebare, ni ye abko Jesu noko ara ya ño amarebti se? rababa niere.

24 Akwa kukwe ye jarabare nitre bariseoye angwane, rababa niere krörö Jesu rüere:

Üai käme dänkien kädianta Beelzebú, ye aibe kākwe ja di biani ni nokoye abko diebti tä üai kämekäme juentari mento se, rababa niere Jesu rüere.

25 Nitre bariseo rababa töbiki blo kore Jesu rüere, ye Jesukwe gaba btätre, abtä nieba kwe mda ietre:

Kä mdente erere kanti nitre nünanka yete kākwe ja ñākādre-bti ketebu rükäre jabe kwärikwäri, ye ngwane nitre ye tä kä juen ngwarbe au jakän. Erere arato, juta amne ni ja mräkäre nünanka ketetibe kākwe ja ñākādre-bti ketebu rükäre ja rüere kwäri-kwäri, ye ngwane nitre ye ñan rabadre nüne jire chi mda ketetibe, aisete juta amne ju juandre ngwarbe au jakän kwetre. **26** Ye kwrere arato, Satana ara kākwe ja juandretari mento angwane, Satana ara jire tätre rüere ja rüere ñan ñan. Satana kākwe ja ñākādre-bti ketebu ja rüere kwäri-kwäri au, ye ngwane Satana di tädre kri janknu ya niere tie munkwe. **27** Üai käme dänkien kädianta Beelzebú, diebti tita üai käme juentari mento munta

niere tibtä, aisete nitre reketaka munkri ye abko ie nireta ja di bien üai käme juantarikrä mento abko ti tö nibi ngwaintari munye. Niaratre tä üai käme juentari arato, aisete munta ñäke blo tibtä abko bä mikata niaratrebtä, aisete mun kitadre ngise kwetre ruen tie. **28** Akwa tita üai käme juentari mento Ngöbö Üai Deme diebti era metre, ye ngwane Ngöbö nukanina gobrane mun ngätäite abko bä mikata tikwe.

29 Kukwe nebtä abko ti bike kukwe bä mike krörö: Satana abko ni dite kwrere. Ni dite tä ju jen kwe ngibiare ni gokä ngäni-ene angwane, ni dite nünanka gwi ñan mäkärete angwane, ni gokä ñan raba jire iti, kä rabadre jändrän kwe denkä kän. Akwa mäkärete angwane, ni gokä rabadre jändrän kwe denkä jire jökrä kän. Ye kwrere ni ye btä üai käme tä abko ju Satanakwe kwrere. Ti bäri dite Satanakrä aisete, ti raba üai käme juentari mento nibtä Satanakän, ni gokäta jändrän denkä ni dite kän ye kwrere.

30 Ye abko nire nire ñan tä nekete tibe, ni ye abko tä rüere ti rüere amne, nire nire ñan tä sribire gwaire tibe abko tä sribi tikwe metekä jirekäbe tikän. **31** Ne aisete ti bike niere krörö munye: Ni kä nebtä kākwe ja mikadre ngite ño erere Ngöbö rüere amne ñākādre taretare kwe Ngöbö rüere, akwa ye Ngöbökwē diandrekä mento btätre; akwa ñākādre käme taretare kwe Ngöbö Üai Deme ara jire rüere ne

ngwane, Ngöbökwē ñan diandrekä jire chi mento btä. **32** Erere arato, ti Ni Kä Nebtä Ngobo, rüere nire nire kākwe ñākādre taretare, akwa ye abko Ngöbökwē diandrekä mento btä; akwa nire nire kākwe ñākādre käme taretare Ngöbö Üai Deme ara jire rüere ne ngwane, Ngöbökwē ñan kukwe ye diandrekä jire chi mento btä, aisete rabadi ngite käre-käre Ngöböye kä ne ngwane amne käre-käre rabadi ngite janknu Ngöböye abko ti tö nibi niei munye, nieba Jesukwe.

Jesukwe kukwe bä mikani kri ngwä kuin amne kri ngwä käme btä

(Lucas 6.43-45)

33 Yebti Jesukwe niaratre kukwei bä mikani kri ngwä kwrere, kākwe nieba mda ietre: Kri kuin aibe ngwäta nebe kuin amne kri käme aibe ngwäta nebe käme arato, aisete kri ngwä ño ño yebtä abko kri mden kuin amne mden käme abko tä nuke gare nie. **34** Mun abko tbi krübäte kwrere jire, aisete mun moto amne mun töi kämekäme, ye abko munkwe kukwe kuin niedre ño se. Ni moto ño amne ni töi ño, ye kwrere nita blite. **35** Ne aisete ni moto kuin ne ngwane, nita blite kuin ni mda mda die mikakrä, akwa ni moto käme ne ngwane nita blite ngwarbe diän diän jirekäbe, ye abko ñan tä ni mda mda die mike, ñobtä ñan angwane niara abko töi käme, yebe tä nüne. **36** Akwa ti bike kukwe era erere niere munye

abko krörö: Kä mrä angwane, Ngöbö jatadi kukwe ükete ni jökrä kräke angwane, ñobtä munkwe kukwe diän diän niebare ngwarbe ye abko mikadi gare jökrä Ngöbö ngwäreki. **37** Ne aiseite mun kukwei jen munkwe ye ara jire köböire mun ngite ñakare, niedi Ngöbökwé munye o, mun ngite, niedi kwe munye arato. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre bariseoye.

Sribi kri ñan tuabare käräbare Jesuye

(Marcos 8.12; Lucas 11.29-32)

38 Yebtä abko nitre bariseo amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikatre kākwe nieba mda Jesuye:

Dirikā, Ngöbökwé ma juani bkānā ya, ñakare ya abko nun tö nibi gai metre, aiseite sribi kri ñan tuabare nuene jötrö nun okwābti tuadre nunye nete, nieba kwetre Jesuye.

39 Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Mun nünanka kā ne ngwane abko moto kāmekāme amne munta Ngöbö tarere munta nire, akwa käre munta niara tue-metre, abtä tikwe sribi kri ñan tuabare aibe nuendre mun okwābti, ie mun töta nebe, akwa sribi kri ñan tuabare ye tikwe ñan nuendre jire chi mun okwābti, munta ribere ye kwrere. Akwa Ngöbö nāmane Jonābe, kākwe sribi kri ñan tuabare nuenbare

Jonākrä, ye kwrere aibe Ngöbökwé bā mikadi mun kräke.

40 Jonās kākwe nünabare köbö-mā dibire rare gwa kri teri, ye kwrere arato ti, Ni Kä Nebtä Ngobo ne rabadi köbö-mā dibire rare dobote nguse. **41** Ngöbökwé kukwe ükadite ni jökrä kräke kā mrä angwane, nitre nünanka kira juta Nínivete abko kākwe mun nünanka mtare ye kitadi ngise, ñobtä ñan angwane Jonās nikani Ngöbö kukwei niere nitre Níniveboye angwane, niaratre kākwe Ngöbö kukwei mikani tate amne kukwe kāmekāme kitani jökrä temen kwetre Jonās kukwei köböire. Akwa tita nete mtare abko bāri ütiāte kri Jonākrä amne mun ñan tö ti kukwei mikai era jae, aiseite rakadikā kore munbtā. **42** Erere arato, Ngöbökwé kukwe ükadite ni jökrä kräke kā mrä angwane, jreina nünanka mobe mōtarikri^h nükani kira basare jrei Salomón-ye ye kākwe mun kitadi ngise arato, ñobtä ñan angwane Salomón nāmane kukwe töbtā töbtā niere, ye jreina mobe jatani kukwe nuen jakrä, akwa tita nete abko bāri ütiāte kri Salomónkrä abko mun ñan tö ti kukwei nuai, aiseite rakadikā kore munbtā, nieba Jesukwe.

Üai kāmē tā niken mento, bti tā nüketa nibtā

(Lucas 11.24-26)

43 Yebti Jesukwe nieba:

^h **12.42** Jreina nünanka mobe mōtarikri. Jreina ne abko nāmane gobrane kā kädian nāmane Saba kanti. Kukweta tikani btā 1 Reyes 10.1-13 yebtä.

Mdakäre abko, ni iti btā üai kāmē tādre nüne, abti üai kāmē ye juandretari mento btā, üai kāmē rikadre ngwarbe kwärä-kwärä kā känene jadükakrä jae kā kaibete, akwa kā ñan kwandre jire chi ie jadükakrä. **44** Abtä rabadre töbike krörö: Ni nāmane ju kwrere tikwe abko te ti nāmane nüne, ye kanti ti bike nikenta, üai kāmē rabadre nütüre. Ye ere-re bkānā, üai kāmē ye rikadreta ni ye kanti, rabadreta yete angwane kā sōkaninkā merebe gwita temen amne kā ükaninte kuin gwita, akwa kā tökare, ni ñakare nüne gwī, kwrere jire ni ye kwandre üai kāmēye.

45 Angwane jötrö ngwarbe üai kāmē ye rikadre betekā, kākwe üai bāri kāmekāme niarakrä kändre krä kükü mda ja mukore, bti rikadre nünenta jökrä ni yebtä. Üai kāmē ye rabadrera nünenta kore ni yebtä angwane, ni ye rabadre ja tare nike bāri krübāte mda üai kāmē kisete, ye kwrere rakadikā mun nünanka kā ne ngwane yebtä. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Nire abko Jesu mräkā era metre

(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)

46 Jesu nāma blite kore angwane, niara meye btā etbakantre rükaba jiebtā abko tö rababa blitai ben, akwa niara meye btā etbakantre rababa ju bäre, **47** aiseite ni iti kākwe nieba Jesuye:

Ma meye amne ma etbakantre tā ju bäre nokote abko tö nibi blitai mabe, nieba kwe ie.

48 Abtä Jesukwe nieba mda ni yeye:

¿Nire abko ütiāte tikrä ti meye kwrere amne nire abko ütiāte tikrä ti etbakantre kwrere amare-bti ye? nieba kwe.

49 Bti nitre ja töitikaka ben nāma yete, yebtä kise kitaba kwe, kākwe nieba mda:

Nire nire ütiāte ti meye tikwe kwrere amne ti etbakantre kwrere era metre abko erere tā nete ne, **50** ñobtä ñan angwane ti Rün kā känbti ye nire nire kätä kukwei mike tate, ni ye abko ti etba tikwe, ni ngwai tikwe amne ti meye tikwe. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Dobo ketabkä, btā Jesukwe kukwe bā mikani

(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)

13 **1** Abti Jesu rikaba ju bäre angwane, rikaba Nö Okwä Kri Galilea, kanti rababa tākānintbe ñö okwä körābti. **2** Ye ngwane abko, ni kwati kākwe ja ükäröba niara kukwei nuakäre. Abtä Jesu rankwaba rute, rababa tākānintbe amne, nitre kākwe ja ükäröba kwati btā ye abko rababa jökrä ñö köräbäre jateta temen. **3** Angwane Jesukwe kukwe keta kabre bā mikaba dirikäre ietre, kākwe nieba krörö:

Bati ni nikani iti nura metekā. **4** Nura metaninkā kwe angwane nura ruäre nikani mate ji ngrabare temen, ye abko nukwā jatanī, kākwe kwetani jökrä kän. **5** Nura ruäre abko nikani mate jākwatābti temen, ye kanti abko dobo ñakare bökän, aiseite nura

ye nükani mure jötrö, akwa dobo ñakare mente nguse, **6** bti ñänä jatani ngire, kākwe nura mu ye kukwani jökrä amne ngätri ñakare arato, aiseite ngrötaninkä jökrä. **7** Nura ruäre abko nikani mate kökrä tukwätetukwäte ngätaite, ye abko nükani mure arato, akwa kökrä ye abko rirabare bäri jötrö nura mu yebti ta, kākwe kāmikani. **8** Akwa nura ruäre abko nikani mate dobo kuinte, ye abko nükani mure amne, rirabare tuärebe amne ngwä namani kabrekabre btä. Datire datire ngwä namani gre ketarike, ruäre abko ngwä namani gre ketamä amne ruäre abko ngwä namani gre bti krä jätä btä. Ne abko nakaninkä kore. **9** Nire nire kätä ti kukwei nuen, ye abko olo tärä ne ngwane, ti kukwei ne ketate ja olote kwe, kukwe ne rükadre gare kuin munye abkokäre, nieba Jesukwe ni kwati yeye.

Ñobtä Jesukwe kukwe bä mikani

(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)

10 Angwane nun ja töitakaka Jesube kākwe krötaba ja ken ben, kākwe nieba krörö ie:

Ñobtä mata kukwe bä mike bti mata dirire nitre kwati seye, nunkwe nieba Jesuye.

11 Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Ngöbö rükadre gobrane ño nibti abko tä tiebe, akwa Ngöböta mike gare munye, akwa nitre se abko ie Ngöböta mike gare ñakare, aiseite tita dirire kore.

12 Mdakäre abko, nire nire ie

Ngöbö Kukwei nuke gare, ye abko ie Ngöbökwé ja kukwei biandi bäri mda amne Ngöbö Kukwei rabadí gare bäri kabre mda ie; akwa nire nire ie Ngöbö Kukwei gare ñakare, ye abko ie Ngöbö Kukwei gare kiakia abko Ngöbökwé diandikä jökrä kän.

13 Ye mden kisete, tita kukwe hä mike btä tita dirire nitre kwati seye, ñobtä ñan angwane nitre se ie kä tuen kuin kwrere, akwa tita sribi nuene okwäbti abko tuen ñakare ietre.

Erere arato, ni kukwei ruen kuin ietre kwrere, akwa tita blite abko ñan tä nebe nuke gare ietre.

14 Kukweta nakenkä kore nitre sebtä mtare angwane, kukwe niebare ni Ngöbö kukwei niekä Isaíakwe abko tä neme bare abko krörö:

Munkwe ti kukwei nuadi blite bäri, akwa tita dre niere ñan rükadi gare munye.

Erere arato, tita sribi nuene mun okwäbti, ye abko munkwe tuadi bäri, akwa drekäre tita sribi ye nuene abko ñan jatadre munye, **15** ñobtä ñan angwane nitre noko kākwe ja dokwä mi-kanina ribi ti kukwei kräke, aiseite ñan tö namani sribi tikwe tuai.

Erere arato, ñan tö namani ti kukwei nuai, kākwe ja olo gu dikani ti kukwei ngäniene amne, ñan tö

namani sribi tikwe tuai, abkokäre ja okwä jue mikani kwetre.

Mdakäre abko, ti kukwei ñan rükadre gare ietre amne tikwe ñan diandretari, abkokäre nuenbare kore kwetre,

Isaías 6.9-10

niebare Isaíakwe. **16** Akwa mun abko btä kä rabadre nuäre, ñobtä ñan angwane mun abko okwä tärä sribi tikwe tuakäre amne mun olo tärä ti kukwei nuakäre, ye abko käi rabadre nuäre munbtä. **17** Ne aiseite ti bike kukwe era erere niere mun-ye abko krörö: Sribi tikwe tuata ja okwä jenbti munkwe amne ti kukwei nuata ja olo jenbti munkwe, ye abko nitre Ngöbö kukwei niekä kwati nünanka kira amne nitre nünanka metre Ngöbö ngwäreki kwati abko tö namani tuai amne tö namani kukwei nuai, akwa erere tuani ñakare kwetre amne kukwe nuani ñakare kwetre kira, nieba Jesukwe nunye.

Dobo ketabkä tä dre niere abko nere

(Marcos 4.13-20; Lucas 8.9-15)

18 Jesukwe nieba mda:

Mdakäre abko, ni nura meta-kaka, btä tikwe kukwe bä miri ye abko tä dre niere metre abko kukwe nuen munkwe. **19** Ngöbö kite gobrane ni ngätäite, ye abko nire nire kätä kukwe nuen, akwa ñan tä nuke gare ie, ni ye abko nura nikani mate ji ngrabare ye kwrere, ñobtä ñan angwane

Ngöbö Kukwei tä nebe nura kwrere btä, akwa diablu tä kite, kätä Ngöbö Kukwei ye denkä jökrä töite, mden nini tikwe ye. **20** Amne ni ruäre abko kätä Ngöbö Kukwei nuen, ye btäräbe kätä nebe nuäre btä kare ngäbti, ni ye abko nura nikani mate jäkwatabti ye kwrere, **21** ñobtä ñan angwane nura nikani mate jäkwatabti abko ngätri ñan nämane bökan, ye kwrere jire ni ruäre tä Ngöbö Kukwei kaen ngäbti, bti hä jötrö tä näin Ngöböbe, akwa tädre niken ja tare nike tödekabtä Ngöböbti, ye btäräbe tä Ngöbö Kukwei kiteta temen, bti tä nikenta ja jiebti. **22** Amne ni ruäre abko tä Ngöbö Kukwei nuen, akwa tä nakwen bäri jändrän kä nebtä jiebti, ere-re tä ja töi mike bäri sribi kä nebtä jiebti amne tä ngwian tare-re bäri, ye abko kätä ngökö. Ne aiseite ni ye abko nura nikani mate kökrä tukwätetukwäte ngätaite amne ngatani, ye tä nakenkä ni yebtä, aiseite nura ngatani ngwä namani ñakare, ye kwrere jire ni ye tä sribi nuene ñakare Ngöbökrä. **23** Akwa ni ruäre tä Ngöbö Kukwei nuen amne tä nuke gare ie, kätä niken sribi kuinkuin nuene bätäkä ngwarbe Ngöbökrä, ye abko nura nikani mate dobo kuinte abko rirabare kuin amne ngwä kuinkuin namani gre ketarike, ruäre gre ketamä, ruäre abko gre bti krä jätä, kwrere jire ni ye tä sribi nuene Ngöbökrä abko kukwe kore hä miri tikwe ye, nieba Jesukwe nunye.

Jesukwe kukwe bä mikani trigo amne nura kämenbtä

24 Yehti ni jen Ngöbökwe rabadre nüne ni kämekäme ngä-täite abti kä mrä angwane Ngöbökwe mikadi nüne jenena jabe, ye bä mikakäre Jesukwe nieba krörö ni kwati yeye:

Ngöböta kite gobrane nibti ye rüere abko kukweta niken nakenkä, ne kwrere ti bike niere munye: Bati ni iti kākwe trigo nurai kuin metaninkä tirete jakrä, 25 akwa ni jökrä nikani kibien angwane, kä bkänkä ye rüe jatani tiebe kākwe nura käme nökanı trigo nurai kuin ye ngätäite, bti nikaninta. 26 Yehti trigo rirabare, namani ngwäre angwane, nura käme ye ngwä namani arato abko sribikätre kākwe gani. 27 Angwane sribikätre ye nikani kä bkänkä kanti, kākwe niebare ie: Nun dänkien, makwe trigo nurai kuin metaninkä tirete jakrä, ¿se fio kanti abko nura käme se namanina tirete mae arato se? niebare kwetre. 28 Abtä kä bkänkä kākwe niebare ietre: Ti rüe nükani iti nura käme metekä tiebe tirete tie kwrere ye, niebare kwe. Angwane sribikätre ye kākwe niebare mda ie: ¿Nun rikadre nura kämekäme se erere jākēkā jökrä, ie ma tö nibi ya? niebare kwetre. 29 Akwa kä bkänkä kākwe niebare mda ietre: Ñakare. Mun ñan rika jākēkā, ñobtä ñan angwane mun rikadre nura mu kämekäme ye jākēkā mtare angwane, trigo mu kuin ye rākädrekä ben

gwaire siba. 30 Ne aiseite tuadremetre niren ketetibe abko trigo öta näire angwane, tikwe trigo ötake juandi ye abko kākwe nura kämekäme ye erere ükadikrö käne jenena mento, bti mākädite jökrä kwetre, kākwe kukwadi ñukwäte amne trigo ngwä kuin-kuin ye erere abko ötadi kwetre, bti ju nura ngwä ükärä tikwe, ye kanti kitadi gwi kwetre tikrä, niebare kä bkänkä kwe abko nakaninkä kore se, nieba Jesukwe.

Jesukwe kukwe bä mikani mostasa nuraibtä amne lebadurabtä

(Marcos 4.30-34; Lucas 13.18-21)

31 Yehti Jesukwe kukwe mdara jire bä mikaba, kākwe nieba:

Ngöböta kite gobrane nibti ye abko mostasa nurai chi kwrere. Ni iti kākwe mostasa nurai nökanı tirete jakrä. 32 Nura jökrä munkwe, ngätäite mostasa nurai ye abko bäri kiakia, akwa nökadre tirete angwane, rabadre bäri kri nura jökrä bti ta angwane, nukwä jatadre nüne mostasa krie ye küde ngrabare, ye kwrere jire käne Ngöböta kite gobrane ni braibe bti, akwa mrä angwane Ngöbö rabadi gobrane ni kwatibti abko bä mikata nura chi yebtä, nieba Jesukwe.

33 Erere arato, Jesukwe kukwe mdara jire bä mikaba, Ngöböta gobrane ni braibe bti käne, akwa mrä rabadi gobrane ni kwatibti ye bä mikakäre, kākwe nieba krörö:

Ngöböta kite gobrane nibti, ye abko rabadi niren lebadurata niren ye kwrere abko krörö: Meri iti kākwe lebadura kitani chi arina kabre te, bti mritani kwe abti lebadura nikani arina kabre ye ñäre jökrä, nieba Jesukwe.

34 Jesukwe kukwe bä mikaba jökrä kore, btä blitaba kwe ni kwatibe amne niara nämane dirire angwane, käre kukwe bä mikaba kwe, aibebti diriba kwe. 35 Jesukwe diriba kore, yebtä abko ni Ngöbö kukwei niekä kira kākwe kukwe niebare abko erere rababa bare abko krörö:

Tikwe kukwe bä mikadi, bti tikwe blitadi amne, Ngöbökwe kä dätebare kena, abti kä nüke mtare kukwe ruäre nämane kaibe tiebe Ngöbökwe abko tikwe niedi,

Salmo 78.2

abko ni Ngöbö kukwei niekä kākwe niebare kore Jesubtä, ye erere rababa bare.

Kukwe nura kuin amne nura käme ye tä dre niere abko Jesukwe niebare

36 Yehti Jesukwe nitre kwati ye mikateba yete, bti rikabata nebeta gwi. Angwane nun ja töitakaka ben kākwe krötaba ken, kākwe nieba ie:

Nura mu kämekäme namani tirete makwe nini, ye abko tä dre niere metre abko makwe niedreta nunye abko nun tö nibi ribei mae, nunkwe nieba Jesuye.

37 Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

Ti, Ni Kä Nebtä Ngobo ne abko nura kuin metakaka 38 amne kä temen ne abko tire kwrere. Nire nire bti Ngöböta gobrane ye abko trigo nurai mu kwrere amne nire nire tä nekete diablukri ye abko nura kämekäme mu ye kwrere. 39 Amne ti rüe nura kämekäme metakaka ye abko diablu ara jire amne, kä nura öta näire ye abko kä mrä kä ne näin ta abko bä mikata amne nitre nura ngwä ötake ötake abko angeletre Ngöbö-kwe. 40 Amne nura kämekäme ötake, bti kitata ñukwäte kukwadre, ye kwrere rakadikä kä mrä angwane, 41 aiseite kä mrä angwane ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kākwe angeletre tikwe juandi angwane, nitre bti Ngöböta gobrane, ye ngätäite nire nire köböite ni mda mda tä ja mike ngite Ngöbö rüere amne nire nire kukwe nuenkä kämekäme Ngöbö rüere abko angeletre ye kākwe ükadikrö jökrä, 42 bti ñukwä jutra ngire krübäte te nitre ye kitadi jökrä kwetre. Ye kanti abko ni jökrä rabadi ja müaire krikri be amne tu ngöbe rabadi cherere jabtä ja tare nika kisete. 43 Angwane nitre nünanka metre Ngöbö ngwäre-kri abko btäre kä rabadi nuäre amne ñänä träta nebe dirare, ye kwrere jire kä rabadi btäre kä nuärete Rün Ngöbö kwe kanti. Nire nire käta ti

Jesu mikani ütiäte ñakare ja káite Nazarete

(Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30)

53 Jesukwe kukwe bá mikaba jökrä kore, bti blitaba ünän jökrä kwe, bti kä mikakaba kwe kä ye kánti amne rikabata ja káite.

54 Rikaba nebata ja káite Nazaret angwane, rikaba dirire sinagorate angwane, ni jökrä ñan töi rababa nebe krütare niara kukwei nuare, kä rababa niere jae kwärükwäri:

¿Ni noko kákwe ja töitíkani mdente amarebti kukwe gare krübate dikaro ie se? ¿Erere arato, sribi kri ñan tuabare se abko tä nuene ño amarebti tärä nebe bare ie se? **55** José sribikä kri kukwäntä abko ngobo kwrere nibi tuen nunye. Erere arato, niara meye abko María amne etbakantre abko Santiago, José, Simón amne Judas ñan ñan. **56** Mdakäre abko, ¿niara se ngwai tätre nüne jökrä ni ngätäite nete ruen tie ya amarebti mtare di kri dikaro se abko kwani mdenkri ie se? nitre nünanka Jesu káite ye rababa niere Jesubtä.

57 Amne Jesu kukwei namani tare btätre. Abtä Jesukwe nieba krörö ietre:

Ni Ngöbö kukwei niekä mikata ütiäte kä mda mdabti, akwa ja káite btä mräkä juete abko mikata ütiäte ñakare nieta. Ye kwere, mun ñan tä ti mike ütiäte jae. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

58 Angwane nitre nünanka kä ye kánti ñan rababa tödeke

Jesubti. Abtä sribi kri ñan tuabare abko Jesukwe nuenba ñakare kabre kä ye kánti.

Juan Bautista müre ketani

(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

14 **1** Kä ye ngwane abko, Herodes Antipas nämane gobrane kä Galileate angwane, Jesu namani sribi kri ñan tuabare nuene abko gani kwe.

2 Angwane nitre sribikä Herodekrä, ie Herodekwe niebare krörö Jesubtä:

Juan Bautista tikwe kämika-mna, ye ara jire Ngöbökwé mikaninta nire, aiseite di tärä sribi kri ñan tuabare nuenkrä ye, niebare kwe sribikäye.

3-4 Herodes kákwe niebare kore, ñobtä ñan angwane niara etba Felipe nän muko kädian nämane Herodías abko diani kwe kán. Yebtä abko Juan Bautista kákwe niebare Herodeye: Ma etba nän muko se makwe ñan mikadre jire ja ken kán, Juan nämane niere. Ye dokwäre abko Juan Bautista kamna ngite Herodekwe, bti kitamna ngite kä teri kwe, ye nukaninta töre ie, kákwe ñakäbare kore. **5** Herodes tö namani Juan müre ketani ñakä dokwäre jae Herodíabtä, akwa ni kwati nämane Juan mike ütiäte jae ni Ngöbö kukwei niekä kwere, aiseite nitre ye abko jürä namani Herodebtä. Abtä Juan müre ketani ñakare kwe.

6 Akwa bati Herodes därebare ye köböi erere nukaninta angwane, Herodekwe bieta nuenbare jae kä ngwiankäre nuäre jabtä.

Ye erere ni jökrä nükani angwane, Herodías ngänkän bati nikani tärä mike kwäräkwärä se kwrere nitre nübaibare Herodekwe ye okwäbti. Herodías ngänkän namani tärä mike nuäre kwäräkwärä, ye abko käi namani nuäre krübate Herodebtä, **7** kákwe ja kukwei biani krörö ie:

Ma tö dreye erere makwe kärä tie angwane, tikwe biandi mae, niebare kwe ie.

8 Angwane Herodías ye abko kákwe ngänkän ye töi diani, aiseite niebare krörö kwe Herodeye:

Makwe Juan Bautista dokwä mika blatote. Makwe bian tie nete, ie ti tö nibi, niebare kwe Herodeye.

9 Yebtä abko, Herodes moto namani ulire mda, akwa nitre nübaibare kwe ye okwäbti ja kukwei biani kwe, aiseite ñan tö namani ja kukwei kitaita temen, kákwe Juan dokwä biamna blatote Herodías ngänkánye. **10** Ye erere bkänä, Juan Bautista nämane ngite kä teri abko Herodekwe dokwä tikakamna, erere dokwä tikaninkä, **11** bti Juan dokwä ye mikani blatote, jänikani, biani Herodías ngänkän bati yeye angwane, niara kákwe bianinbe meye Herodíaye mda.

12 Yebti Juan nämane ngite, ye kánti nitre nänkä ben nikani nebe angwane, Juan ngwäkä jänikani kwetre, bti doboi mikani kwetre. Abti Juan müre ketanina abko nikani niere Jesuye mda.

Jesukwe ni mili krärike bukani

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-15)

13 Juan Bautista ara nukaninta nire abko Herodes namani nütüre Jesubtä, ye gaba Jesukwe angwane, kä mikakaba kwe kä ye kánti mda amne rankwaba rute, bti rikaba kä kaibete Nö Okwä Kri Galilea kwärä nakri. Angwane nun aibe rikaba Jesube, akwa Jesu rikaba ye nitre nünanka ja ken juta ngrabare yere kákwe gaba angwane, rikaba jökrä kä nótäbti ta nebe Jesu ngäbti. **14** Yebti Jesu rikaba nebe ñö köräbti angwane nämä rute, rankwaba timon, ye btäräbe nitre rababara kwati yete ngibia-re ngäbti, btä okwä rababa. Angwane rababa tuen bobre Jesuye amne nitre bren bren ngwian nämane kwetre, ye Jesukwe mikabata quinta jökrä kräke. **15** Yebti kä jatäba dere angwane, nun ja töitikaka Jesube kákwe krötaba ja ken ben, kákwe nieba ie:

Kä kitera dere amne nita kä kaibete nete. Ne kánti mrö ñakare, aiseite nitre noko rikadre mrö kökö jae jutate, abko käre juenta jirekäbe, nunkwe nieba.

16 Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Ñobtä niaratre rikadreta, ie mun tö nibi. Niaratre buke munkwe, nieba kwe nunye.

17 Abtä nunkwe nieba mda ie: Ban kunrikebe amne gwa krobu aibe tä nikwe, ¿se abko ni

kwati se bukadre ño te? nunkwe nieba Jesuye.

18 Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

Ban kunrike amne gwa krobu ye ngwen tie nete, nieba kwe.

Ye erere nunkwe bianba ie.

19 Angwane nitre nāma kwati yete, ye Jesukwe juanba tāke jōkrā temen temen mikābti, bti ban kunrike btā gwa krobu, ye Jesukwe dianba kisete, kākwe nikraba kā kāinbti amne kuin nieba btā kwe Ngōböye, bti ōtakaba oto kiakia kwe, bti bianba kwe nun ja tōitikaka benye angwane, nunkwe drāiba jōkrā nitre kwati yebti. **20** Nitre kwati ye kākwe mrōba trinetrine jōkrā, bti ni jōkrā kākwe mrōba ünān angwane, ban btā gwa oto raba-teba abko nun ja tōitikaka Jesu-be kākwe ūakrōba kutia kwā jātābti kubu jire. **21** Nitre kwati kākwe mrōba yete abko ni brare brare aibe nāma mili krārike jire kākwe mrōba amne, nitre merire merire btā ngābākre bati kiakia kākwe mrōba arato, akwa ye tanba ñakare abko rakakaba kore se.

Jesukwe dikakabare ñōbti
(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

22 Yebti nun ja tōitikaka Jesu-be abko rikadre niara kāne nebe Ñō Okwā Kri Galilea ye kwārā nakri, ie Jesu tō namani, aisete nun juanba rute kwe, akwa niara abko rababa nitre kwati ye juen-ta. **23** Abti nitre kwati ye nikani-nante jōkrā angwane, Jesu nikani kaibe nebe ngitiobti

blitakāre Ngōböbe. Yebti kā namanina iko angwane, Jesu nāmane kaibe ngitiobti blite Ngōböbe. **24** Angwane ru te nun nāma nāin ye abko rikabara mente ñōbti amne kā jate abko rababa mobe kōre. Angwane ñō jatāba romon, rababa ru kitekā nekwāre sekwāre, ñōbtā ñan angwane müre rababa mate nun ngābti, ye abko rababa ñō kitekā kore, kā rababa ru ngrükete nunbe.

25 Yebti kā jatābara ngwen ja ken dekā angwane, batibe Jesu rikaba dikekā ñōbti nun ngābti.

26 Jesu jatāba dikekā ñōbti, yebti nun ja tōitikaka ben okwā rababa angwane, nun rekwetakaba krübāte amne nun rababa ngrente krikri be amne kā jūrā rababa krübāte nunbtā kākwe nieba:

!Ni bākāi kite ni ngābti ye! nun rababa niere.

27 Akwa Jesu abko kākwe nieba nunye:

Mun ñan rekwetaka ngwarbe. Tita nāin, aisete munkwe ñan ti jūrā ngwian, nieba kwe nunye.

28 Angwane Pedro kākwe nieba mda Jesuye:

Ti Dänkien, ma ara tā dikekā ñōbti bkānā ne ngwane, ti rika-dre dikekā siba ñōbti nebe ma kanti abko niere tie, nieba kwe ie.

29 Jakwe, nieba Jesukwe ie.

Ye erere bkānā, Pedro nāma rute, rankwaba timon ñōte, rika-ba dikekā ñōbti Jesu kukwāre.

30 Akwa müre rababa mate dite Pedrobti rababa tuen Pedroye,

abtā rekwetakaba mda. Ye btārā-be jatāba niken neen ñōte nguse, abtā ngrateba kri krörō kwe Jesuye:

!Ti dentari ti Dänkien! nieba kwe Jesuye.

31 Ye btārābe Jesukwe kaba küdebti, kākwe nieba mda ie:

!Ye ñōbtā mata tōdeke chi dikaro tibti ye! Ti di tārā tāte ma mikakrā dikekā ñōbti abko makwe ñan miri era jae ye, nieba Jesukwe Pedroye.

32 Yebti Jesu rankwaba rute Pedrobe angwane, müre rababa-be kwekbe jōkrā.

33 Angwane nun nāma rute ye erere rababa jōkrā ngukudo-kwābti temen Jesu ngwārekri, kākwe nieba ie:

!Ma abko Ngōbö Odei era metre bkānā! nunkwe nieba Jesuye.

Jesu btā nitre ja tōitikaka ben nükani juta Genesarete
(Marcos 6.53-56)

34 Yebti nun rikaba nebe Ñō Okwā Kri Galilea ye kwārā nakri kā Genesarete. **35** Angwane nitre nünanka yete, ie Jesu rükaba gare, aisete jōtrō ngwarbe Jesu nükani abko mikaba gare kwetre jabtā kā ngrabare temen kā ye kanti. Angwane ni kwati rükaba mrākā bren bren ngwena Jesu kanti, Jesukwe mikadre quinta abkokāre. **36** Angwane nitre bren bren ye abko Jesukwe tuadremetre dān kōrā aibe nuenbtā jabtā amne rabadreta quinta abko mrākā rababa ribere ie. Ye erere bkānā, nitre bren bren

rababa dān kōrā aibe nuenbtā Jesubti angwane, rababa nebata quinta batibe jōkrā abko rakakaba kore.

Dre dre tā ni mike ngite Ngōbö ngwārekri niebare Jesukwe
(Marcos 7.1-23)

15 1 Abti bati nitre bariseo btā Kukwe Biani Ngōbö-kwe Moiséye dirikātre nāmane Jerusalén abko rükaba Jesu kanti, kākwe kukwe ngwiantariba krörō ie:

!Nun mrākā kirakira kākwe kukwe ūkaninte nuendre, **2** se ñōbtā abko nitre ja tōitikaka mabe kāta kite temen se? !Ni rabadre dbe Ngōbö ngwārekri, abkokāre ni ngāmi mröre, kā-nenkri kōbōtikadre abti mrōdre abko tā ūkaninte kore amarebti nitre ja tōitikaka mabe abko ñan tā kōbōtike jire chi mrōkrā se! nieba kwetre Jesuye.

3 Abtā Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe ngwentari kwa-ti munye arato abko krörō: !Ñōbtā kukwe biani Ngōbö-kwe nuendre nie abko munta kite jōkrā temen, bti kukwe ūkaninte au jakrā munkwe abko mikata bāri ūtiāte jae munkwe? Ye niere tie. **4** Tita ngwentari, ñōbtā ñan angwane Ngōbö-kwe niebare krörō:

Mun rün btā mun meye mika ūtiāte jae munkwe
Exodo 20.12; Deuteronomio 5.16
amne,
nire nire kākwe ñākādre tare rün amne meye

rüere, ni ye abko
kämikadre,

Exodo 21.17; Levítico 20.9

niebare Ngöbökwe. **5** Akwa mun abko tä niere krörö; Ni iti kākwe niedre rünye amne meyeye: Jändrän tikwetikwe se erere tikwe biani jökrä Ngöböye, aiseti ti ñan raba mun die mike jire chi bti, niedre kwe, ye abko dbe, munta niere. **6** Ne aiseti nire nire kākwe nuendre kore, ni ye abko ñan rabadre rün amne meye die mike jire chi mda abko dbe Ngöbökra munta niere, ye ngwane Ngöbökwe kukwe biani nuendre abko munta kite temen, kukwe ükaninte munkwe mikakäre ütiäte jae. **7** iMun ngwarbe ja bä mike kuin nete! Munta ja bä mike kuin, ye mdenbtä abko ni Ngöbö kukwei niekä Isafas kākwe niebare krörö:

8 Juta ne kätä ti mike ütiäte ja kada aibehti, aiseti tä ti tarere ñakare era metre.

9 Tätre ti kääkitekä ngwarbe amne, kukwe ükaninte au jakrä kwetre, aibe tätre dirire ti Kukwei täte, *Isafas 29.13*
niebare kore Isafakwe munbtä, nieba Jesukwe ietre.

10 Yebti Jesukwe ni jökrä käräba, kākwe nieba krörö ietre: Ti bike kukwe niere, ne kukwei nuen munkwe angwane, munkwe mika nūke gare jae abko krörö: **11** Mrö jökrä kweta-nikwe, ye abko ñan tä ni mike ngite Ngöbö ngwärekre, akwa kukwe jökrä kame nita niere ja

kadabti ye abra tä ni mike ngite Ngöbö ngwärekre, nieba Jesukwe ni kwatiye.

12 Yebtä abko nun ja töitika-ka Jesube kākwe krötaba ja ken ben, kākwe nieba ie:

¿Makwe blitaniri ye abko nitre bariseo kākwe kukwē nuri abtä moto nibi romon jökrä, ye makwe gari ya? nunkwe nieba Jesuye.

13 Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Nitre bariseo amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikatre ye abko ti bike bä mike kri mu kwrere amne, kri mden mden abko ti Rün kä käinbti kākwe nökan iñakare, ye abko jākädikā ngätri ngöi jökrä, bti kitadikā mento, ye kwrere raka-dikā niaratrebtä. **14** Erere arato, ni ie kä tuen ñakare, kwrere jire nitre bariseo amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikatre tätre dikekä, ñobtä ñan angwane Ngöbö gare ñakare ietre amare-bti tö Ngöbö kukwei dirire ni mda mdaye. Ne aiseti tuemetre dikekä kore, ñobtä ñan angwane ni nibu ie kä tuen ñakare rikadre ja jie ngwana kwärikwäri, ye ngwane niaratre nibu betadrekä gwaire kä mkäte nguse, nieba Jesukwe.

15 Angwane Pedrokwe nieba mda Jesuye:

Makwe kukwe bä miri mröbtä, ye abko makwe dre nini abko niereta nunye, nieba kwe ie.

16 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

¿Munta näin raire tibe, akwa tita dre niere abko ñan tä nūke gare jire chi munye arato ya? **17** Tikwe kukwe nini abko krörö: ¿Nita mrö kwete, ye abko tä niken jökrä ni bülete, akwa nita nainkrö angwane, mrö ye kitakata jökrä ta, ye abko gare ñakare munye ya? **18** Nita mröre abti nita kitekäta, akwa kukwe kämekäme nita niere ja kadabti, ye abko tä ni töite amne ni motote abko erere nita niere, aiseti kukwe kämekäme nieta nikwe ye abra tä ni mike ngite Ngöbö ngwärekre, **19** ñobtä ñan angwane kukwe kämekäme abko tä ni töite amne ni motote abko erere nita niere amne nita nuene. Abtä nita ja mike ngite Ngöbö ngwärekre abko krörö: nita ni mda mda kämike, ni gure kätä ja mike gure bati bati tiebe ni mda mdabe. Ere-re arato, ni merire brare ja mike ngite batakä ngwarbe jabe kwärikwäri amne ni jändrän goire ni mda mdakän amne ni blite ngwarbe ni mda mda rüere, erere arato ni ñäke ni mda mdabtä. **20** Munta kukwe nuene kore angwane, munta ja mike ngite Ngöbö ngwärekre, akwa munkwe köbötikadre mrökrä abko ükaninte kira ye ere-re munkwe ñan mikadre täte, yebtä mun ñan rabadre ngite jire chi Ngöbö ngwärekre. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

Meri ñakare israelitare kākwe tödekani Jesubti
(*Marcos 7.24-30*)

21 Yebti Jesu nämä yete, ye kanti kä mikakaba kwe, bti

rikaba juta Tiro amne juta Sidön kukwäre. **22** Rababa yete angwane, meri iti Canaanbo, ñakare israelitare nünanka kä ye kanti kākwe krötaba Jesu ken, kä rababa ngrente krikri be krörö:

Ti Dänkien, ma jrei David tukwe mräkä. Ti ngwen ruentari tare jae, ñobtä ñan angwane ti ngänkän tikwe btä üai käme tä nüne, kätä mike ja tare nike krübäte tikän. Yebtä ti die mike, rababa niere.

23 Akwa Jesukwe ñäkäba ñakare jire chi meri ye käre. Abtä nun ja töitika ben kākwe krötaba Jesu ken, kākwe ribeba krörö ie:

Meri se nibi ngrente krübäte dikaro ni jiebti, aiseti ngänkän kwe miketa quinta makwe, bti juenta jirekäbe, nunkwe nieba Jesuye.

24 Angwane Jesukwe nieba meri yeye:

Juta israelita tä nianinte obeja kwrere, ye aibe kräke Ngöbökwe ti juani die mike, nieba kwe ie.

25 Akwa meri ye abko rikaba ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu ngwärekre, kākwe nieba mda ie:

Ti Dänkien, ti die mike, raba-ba niere.

26 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Mun ñakare israelitare abko käme nukro kwrere nieta nitre israelitakwe munbtä, aiseti tikwe ma die mikadre angwane, bäsi ban dianka ngäbäkre nikwe kän, bti kita nukroye, ye kwrere tikwe nuendre, nieba kwe meri yeye.

27 Angwane meri ye kākwe nieba mda Jesuye:

Jān, ti abra nukro kwrere bkā-nā nitre israelita okwāte ti Dān-kien. Akwa nukro bkānkā tā niken mröre mesabtā angwane, mrö büre tā betekā timontimon abko tātre kwete, ye kwrere tita nete mtare amne makwe ti die mika chi abko ie ti tö nibi, nieba kwe Jesuye.

28 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ti mrākā, mata tödeke kri era metre tibti, nibi tuen tie, aisete tikwe ma die mikadre, ie ma tö nibi, ye erere bikera nebe bare makrā, nieba Jesukwe ie.

Ye btäräbe meri ye ngānkān rababata quinta batibe abko rakakaba kore.

Ni mili krābkā bukani Jesukwe
(Marcos 8.1-10)

29 Yebti Jesukwe kā mikakaba kā ye kanti angwane, rikaba nebe Nō Okwā Kri Galilea ye körābti. Abti rikaba mda ngitio-bti, kanti rababa tākänintbe.

30 Jesu rababa tākänintbe, ye kanti ni kwati kākwe ja ükākro-ba btā. Nitre kākwe ja ükākroba kwati Jesubtä ye rikaba mrākā bren bren krörökrörö ngwena Jesuye: ni ngüre bren abko kise-te näin nakwente, ni okwā kā drünente abtä kā tuen ñakare ie amne ni küde ngrötani aisete küde ruen ñakare ie. Erere arato, ni kukwei ñakare amne ni bren bātākā ngwarbe bren mda mda kisete abko jārābāba kwetre, kākwe mikaba Jesu ngotobtä

temen angwane, Jesukwe mika-bata quinta jökrā. 31 Ne aisete ni kukwei ñakare abko rababa blite amne ni küde ngrötani abko rababa nebata quinta amne ni nakwente abko rababa dikekāta kuin amne ni okwā kā drünente abko ie kā rababa tuen. Yebtä nitre kwati ye ñan töi rababa krütare mda kukwe ye tuare amne rababa Ngöbö nitre israeli-takwe ye käikitekā jökrā.

32 Yebti Jesukwe nun ja töiti-kaka ben kārāba, bti nieba kwe nunye:

Nitre tā kwati nete se nibi tuen bobre tie, ñobtä ñan angwane kā nena köbömā jire tātre tibe nete amne mrö ñakare kwetadretre. Abtä ti ñan tö nibi juenta mröi ja gwiriete. Nane di krütadretre amne kā rötadretre bti ji ngrabare, abtä ti ñan tö nibi juenta mröi, nieba kwe nunye.

33 Abtä nun ja töitikaka Jesu-be kākwe nieba mda ie:

Nete kā kaibete amne ni mda nüne ñakare känime nete, ÷se abko mrö kwandre mdente nie ni kwati se bukakrā jökrā? nunkwe nieba Jesuye.

34 Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

÷Banta kunbe munkwe? nieba kwe nunye.

Angwane nunkwe nieba mda ie:

Banta kun kükü be nunkwe amne gwa kiakia tā ruäre nunkwe, nunkwe nieba ie.

35 Angwane Jesukwe ni jökrā mikaba tāke temen, 36 kākwe ban kun kükü ye dianba kisete

amne gwa kiakia ye dianba kise-te kwe arato, kākwe kuin nieba btā Ngöböye, bti ban amne gwa ötakaba oto kiakia, kākwe bian-ba nun ja töitikaka ben yeye angwane, nunkwe dräiba nitre kwati yebti. 37 Angwane nitre kwati ye kākwe mröba trinetrine jökrā, bti ban amne gwa oto rabateba ye abko nun ja töitika-ka Jesube kākwe ükākrobata kutia kwā kükü jire. 38 Nitre kwati kākwe mröba ye abko ni brare aibe mili krābkā kākwe mröba amne, nitre merire amne ngäbäkre kiakia nāma yete kākwe mröba arato, akwa tanba ñakare.

39 Yebti Jesukwe nitre kwati ye juanbata jökrā ja gwiriete, bti Jesu rankwaba rute nun ja töitika-ka benbe, bti nun rikaba nebe kākā Magdala ye kanti.

Sribi kri ñan tuabare kārābare Jesuye

(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

16 1 Jesu rababa Magdala yete angwane, nitre bariseo amne nitre saduseo rababa Jesu kanti ja tuakäre ben, akwa Jesukwe ja dokwā mikadre kö okwāte, abkokäre rikaba kanti. Jesu abko juani era metre Ngöbökwē ya, ñakare ya abko Jesukwe bā mikadre, kākwe sribi kri ñan tuabare nuendre niaratre okwābti abko rikaba niere Jesuye. 2 Akwa Jesukwe nieba krörö ietre:

Kāta kite dere angwane, munta niere krörö: Kā jübateniri tain kainta, aisete kā rabadi kuin

moren jetbe, munta niere. 3 Ere-re arato, dekā angwane munta niere krörö: Mtare kā bā nibi tain kainta amne kā nibi mütare, aisete kā rabadi kāmē nüre, munta niere. Kā bāta nebe ño kainta abtä kā rabadi ño köbö kwatirekwatire tā nūke gare kuin munye, ÷se ñobtä abko Ngöböta sribi ño ño nuene ti köböire mta-re kā ne ngwane abko ñan tā nūke gare munye se? 4 Mun nünanka kā ne ngwane abko moto kāmekāmē amne munta Ngöbö tarere munta niere, akwa käre munta niara tuemetre, abtä tikwe sribi kri ñan tuabare aibe nuendre mun okwābti, ie mun töta nebe. Akwa sribi kri ñan tuabare ye tikwe ñan nuendre jire chi mun okwābti, munta ribere ye kwrere. Akwa Ngöbö nāmāne Jonābe, kākwe sribi kri ñan tuabare nuenbare krāke, ye kwrere aibe Ngöbökwē bā mika-di mun krāke. Abko kore se, nieba Jesu ietre.

Bti Jesukwe kā mikakaba btā-tre yete amne rikaba kā mdabti.

Dirikātre blo, yebtä Jesukwe nitre ja töitikaka ben mikani mokre

(Marcos 8.14-21)

5 Yebti nun ja töitikaka Jesu-be rababa Nō Okwā Kri Galilea kwärā nakri angwane, nun rikadre ban ngwena abko kái rikwī-takaba nunbti. 6 Ye btäräbe Jesukwe nieba krörö nunye:

Olo ketete ti kukweiye munkwe. Lebadura nitre bariseokwe, ye

ngäniene munkwe ja ngibia kuin, nieba kwe nunye.

7 Angwane nun ja töitikaka Jesube kä rababa blite krörö:

iNun ñan ki ban ngwena abtä Jesuta blite kore! nun rababa niere jae kwärikwäri.

8 Nun rababa blite kore, ye gaba Jesukwe. Abtä nieba kwe mda nunye:

¿Ye ñobtä munta tödeke ñakare dikaro tibti, kä nibi ban ñakare niere dikaro kore ye? 9 Ban kunrike be te tikwe ni brare brare aibe mili krärike jire bukaba angwane, ban oto rabateba abko ükäröbata kutia kobe, ye munkwe tuaba ja okwä jenbti. ¿Akwa ti di tarä mun bukakra ñan nükanini gare munye amne töre ñakare munye arato ya ño ye? 10 ¿Erere arato, ban kun kükü be te tikwe ni brare brare aibe buri mili kräbkä jire amne ban oto nebeta abko ürükrö kutia kobe, ye nebeta töre ñakare munye arato ya ño ye? 11 ¿Ban ñakare nieta munkwe, ñan yebtä tita blite abko ñan nü gare munye ya? Lebadura nitre bariseokwe btä nitre saduseokwe abko ngäniene munkwe ja ngibiadre kuin tikwe nini munye, akwa ñan tita blite lebadura bante yebtä, nieba Jesukwe nunye.

12 Angwane batibe ñan Jesu nämä blite lebadura bante btä, akwa kukwe diri nämä nitre bariseokwe amne nitre saduseokwe, ye abko Jesu nämä bä mike lebadura kwrere abko ngäniene munkwe ja ngibiadre kuin abko Jesu nämä niere nun ja

töitikaka benye abko rükaba gare nunye.

Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwe, niebare Pedrokwe
(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

13 Yebti Jesu rikaba nebe juta Cesarea Filipote kántita nun ja töitikaka benbe angwane, nieba krörö kwe nunye:

¿Ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne abko nire nieta tibtä ni mda mdakwe? nieba kwe nunye.

14 Angwane munkwe nieba mda ie:

Ma abko Juan Bautista nükaninta nire nieta ni ruärekwé amne ni mda abko käta ma Elías nükaninta niere mabtä. Ni mda abko ma ni Ngöbö kukwei niekä Jeremías nükaninta nire ara niere, akwa ni mda abko tä niere Ngöbö kukwei niekä kirakira mda mda abko nükaninta nire nieta kwe mabtä, munkwe nieba Jesuye.

15 Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

¿Mun abko käta ti nire niere tibtä? nieba kwe nunye.

16 Angwane jötrö Simón Pedro kákwe nieba Jesuye:

Ma abko Ni Dianinkä Ngöbö-kwe ara amne ma abko Ngöbö nire Odei abko nunta niere, nieba kwe Jesuye.

17 Angwane Jesukwe nieba mda Pedroye:

Simón, Jonás ngobo, kä raba nuäre mabtä amne Ngöbökwé ja di biani mae, ñobtä ñan angwane makwe kukwe nini tie, ye abko ñan ni kä nebtä köböire namani

gare mae, akwa ti Rün tä kä käinbti ara jire kákwe mikani gare mae amne makwe nini tie.

18 Mdakäre abko, ti bike Pedro niere mae amne jä yebti nitre gätäkä ti käbti kákwe tödekadi amne rikadi niren kwati amne gata di kri krübäte ye abko kákwe ñan nitre gätäkä ti käbti ye ganaindre jire chi. 19 Erere arato, Ngöbö kä käinbti tä gobrane, ye kánti ni kwati rabadi nüke, abkokäre tikwe llabe bian-di mae jukwe tikadre niaratre ngwiankäre nebe kä ye kánti Ngöböta gobrane. Makwe dre dre mäkädrete kä nebtä, ye abko rabadira mäkäninte käne kä käinbti Ngöbökwé amne, makwe dre dre tikädrete kä nebtä abko rabadira tikaninte käne kä käinbti sete Ngöbökwé. Abko kore se, nieba Jesukwe Simón Pedroye.

20 Yebtä nun ja töitikaka Jesube, ie nieba krörö kwe:

Ti abko Ni Dianinkä Ngöbö-kwe ara tä nete, ye munkwe ñan nie jire chi ni mda mdaye, nieba kwe nunye.

Jesu müre ketadi, niebare käne kwe

(Marcos 8.31—9.1; Lucas 9.22-27)

21 Ye ngwane mentokwäre nun ja töitikaka Jesube, ie Jesu rikaba niere krörö: Ti rikadre Jerusalén, akwa ni näin nebe sete angwane, nitre unbren ji dokwäte btä nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätire ye kákwe ti mikadi ja tare nike kri krübäte,

kákwe ti müre ketadi, akwa köbömkäre angwane, ti rükadita nire, nieba Jesukwe nunye.

22 Abtä Pedro kákwe Jesu ngwianba kaibe mentokwäre, bti rikaba mäträre krörö btä:

iTi Dänkien, Ngöbö se okwä-bti kukwe kore ñan rakadrekä jire chi mabtä näre! nieba kwe Jesuye.

23 Akwa Jesu rikwitateba, kákwe Pedro tuaba ja käne, bti nieba mda kwe ie:

iSatana, nän mento tibtä netel! Tikwe ja mikadre ngite Ngöbörüere, abkokäre ma kite ñäke kore tie ñan ñan. Kukwe mden tä nebe tuen dbe Ngöböye, ye kwrere tuen ñakare mae amne, ni kä nebtä ie jändrän tuen dbe abko erere tä tuen mae, aisetemakwe ñan ñäkä kore tie, nieba Jesukwe.

24 Yebti nun ja töitikaka Jesube, ie Jesukwe nieba mda:

Nire nire tö ja töi mikai kwatibe nänkrä tibe, ni ye abko tö dre dreje jakrä abko raba käikwitekä jabt amne köbö kwatirekwatire ja kwata raba ruentari tare ñakare ie nünakäre tikrä abko jata ti jiebtä, 25 ñobtä ñan angwane nire nire tö ja kwata ngibiai jen jakrä abko krütadi kärekwäre, erere rabadi kärekwäre Ngöbö okwä bäre mento akwa, nire nire krütadi ti dokwäre abko rabadi dianintari nünakäre kärekwäre Ngöböbe. 26 Ye abko, ni rabadre jändrän jökrä bkäne kabre kä nebtä, akwa ni krütadre angwane nikwe ñan nünandre mda Ngöböbe, ne ütiäre abko

dre rükadre nie. Erere arato, nikwe nünandre käre-käre Ngöböbe, ye abko ni ñan raba kökö jire chi jakrä, ñobtä ñan angwane jändrän ñakare jire abko ni rabadre bien Ngöböye nuna käre-käre ben ye ütiäre. **27** Akwa ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita Ngöbö di kri bä nuärebtü amne ti jatadita angeletre tikwe ben, ye ngwane abko ni itire itire käkwe dre dre nuenbare, ye erere tikwe kukwe ükadite kräke, käkwe ütiä biandi ietre.

28 Akwa mun tä nete ne ruäre ngämi krüte, känenkri ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita gobrane, ye abko munkwe tuadi ja okwä jenbtü abko ti tö nibi niei metre munye. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja töitikaka benye.

Jesu bä nikwitani

(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36)

17 1 Yebti kä rikaba köbö ti ta mda angwane, Jesukwe Pedro, Santiago amne Santiago etba Juan aibe ngwianba jabe abko ben rikaba ngitio bäri mente käin yebti. **2** Niaratre nämanena ngitio yebti käin angwane, batibe Jesu bä nikwitani bä jene niaratre okwäbtü, aisete ñänä trä dirare ye kwrere Jesu ngwäre bä namani amne, dän Jesubtä abko trä namani ngwen bürere kä trä dirare kwrere. **3** Ye btäräbe Moisés btä Elías namani gökökä yete blite Jesube, btä okwä namani. **4** Angwane Pedro käkwe niebare Jesuye:

Ti Dänkien, nunta nete abko käi nibi nuäre tibtä, aisete ma tö ne ngwane nunkwe ju mikadi kiakia komä munkrä: kwati makrä, kwati Moisékrä amne kwati Eliäkrä, niebare Pedrokwe.

5 Pedro nämane blite kore Jesube, ye btäräbe müta trä ngwen jatani jüben niaratrebti angwane, müta yete abko ni kukwei jarabare krörö ietre:

Ni ne abko ti Odei tare kri tikwe. Niara käi nuäre krübäte tibtä, aisete niara kukwei nua munkwe abko ni kukwei namani kore mütate.

6 Ni kukwei namani kore mütate, ye jarabare nitre ja töitikaka Jesube yeye angwane, kä jürä namani krübäte btäre, abtä nikaninbe ngitiekä ngwäre temen. **7** Ye btäräbe Jesukwe krötabare ken, käkwe nuaninbtä, bti niebare kwe ietre:

Näin krö. Mun ñan rekwetaka, niebare kwe ietre.

8 Ye btäräbe niaratre käkwe nikrabareta angwane, ni mda ñakare amne Jesu aibe nämane kaibe, btä okwä namani. **9** Yebti Jesu nikaninta niaratrebte ngitio-btä motokwäre angwane, Jesukwe niebare ietre:

Ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne ngämi krüte, bti nüketä nire, ye känenkri kukwe turi munkwe ngitiohti käin sete, ye munkwe ñan nie jire chi ni mda mdaye. Abko kore se, niebare kwe ietre.

10 Abtä nitre nimä ja töitika-ka ben ye käkwe niebare mda ie:

¿Ma krütadi bti rükadita nire mata niere ne ngwane, ñobtä

abko Elías rükadre Ni Dianinkä Ngöbökwä käne kukwe ükatekäre biare kräke abko Kukwe Biani Ngöbökwä Moiséye dirikätre kätä niere? niebare kwetre Jesuye.

11 Amne Jesukwe niebare mda ietre:

Elías rükadre käne ye abra era bkänä. Erere arato, niara rükadre, käkwe jändrän jökrä ükadrete kuin metre, ye abra era bkänä. **12** Akwa Elías abko nükana, akwa Kukwe Biani Ngöbökwä Moiséye dirikätre, ie niara ñan nükani gare, aisete tö namani dre dre nuein btä, erere nuenbare kwetre amne mrä müre ketani kwetre. Ye kwrere arato ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne käkwe ja tare nikadi kri niaratre kisete arato abko ti tö nibi niei munye. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka ben yeye.

13 Angwane Jesu nämane blite Juan Bautistabtä abko nükani gare ietre.

Jesukwe üai käme juanintari ngäbäkrebti

(Marcos 9.14-32; Lucas 9.37-45)

14 Yebti nitre näma kwati ngitiobtä ngüsrüri, ye kanti Jesu rikabata angwane, ni iti käkwe krötaba ken amne rikababe ngitiekä ngukudokwäbtü temen ngwäreki, käkwe nieba krörö ie:

15 Ti Dänkien, ngäbäkre tikwe noko ngwen ruentari tare jae tikrä, ñobtä ñan angwane tä nikrenkä krübäte temen tikän abko kisete tä ja tare nike kri. Erere arato, tä kite nikrenkä

temen angwane, tä niken mate ñukwäte, ere angwane abko tä niken temen ñöte tikän **16** abko nitre ja töitikaka mabe, ie ti nü ngwena, akwa ñan di nibi mikakäreta quinta, aisete miketa kuin tikrä abko tita ribere mae, nieba kwe Jesuye.

17 Abtä Jesukwe nieba mda:

iAingwaree, ti moto iko munbtä! Mun ye ño abko moto kämekäme dikaro abti munta tödeke ñakare dikaro Ngöböbtü ye. ¿Ti rabadi kä nuäi mda munbe amarebtü ye? nieba kwe.

Ye btäräbe Jesukwe nieba mda:

Ngäbäkre ye ngwen tie, nieba kwe.

18 Ye erere bkänä, ngäbäkre jätükaba Jesu kanti angwane, Jesukwe ngrateba üai kämenbtü, käkwe üai käme ye juantariba ngäbäkre yebtä amne ngäbäkre ye rababata quinta batibe.

19 Yebti nun ja töitikaka Jesube käkwe nieba kaibe ie:

¿Ñobtä üai käme ñan niki mento nunye ngäbäkre sebtä ruen? nunkwe nieba.

20 Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Munta tödeke ñakare bkänä Ngöböbtü, ye mden kisete üai käme ñan niki mento munye. Ye munkwe tödekadre chi mostasa nurai chi ye näre, akwa munkwe tödekadre era metre Ngöböbtü, ye ngwane mun rabadre niere ngitio noko-ye: Ja denkä mento yete, bti ma rika kä mdabti, munkwe niedre ie, ye erere ngitio noko rikadre

mento amne jändrän ñan rabadre jire tare nuendre munkrä, ye abko ti tö niei metre kore munye. **21** [Akwa üai käme ne kwrere juantarikrä mento abko blitadre Ngöböbe amne ja bändre Ngöbökrä käne aibe köböire munkwe juandretari mento.] Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.^j

22 Yebti nun nämä dikekä gwaire Jesube kä Galilea kántita temen mda angwane niarakwe nieba nunye:

Ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise ni mdaye **23** amne niaratre kākwe ti müre ketadi, akwa köbömākäre angwane ti rükadita nire, nieba Jesukwe nunye.

Jesukwe kukwe nieba kore nunye, yebtä abko nun moto rababa ulire jökrä.

Ju blitakrä Ngöböbe ye ütiä biandre

24 Abti Jesu amne nun ja töitikaka ben rababata juta Capernaümte angwane, nitre ngwian kārākä ju blitakrä Ngöböbe kräke, ye rikaba nebe Pedro kánti, kākwe nieba krörö ie:

¿Dirikä makwe ye tärä ju blitakrä Ngöböbe ye ütiä bien arato ya? nieba kwe.

25 Angwane Pedro kākwe nieba mda ie:

¡Jänri, tärä ütiä bien yeri! nieba kwe.

Yebti Pedro rikaba nebeta gwi angwane, Jesu ara jire kākwe ñākäba käne ie, kākwe nieba:

Simón, kukwe nebtä mata töbike ño abko ti tö nibi ngwaintari mae abko krörö: ¿Jrei krikri kä nebtä ye abko käta ja ütiä biamna nireye? ¿Ngäbäkre jen kwrere kākwe ja ütiä biandre ie nieta kwe ya? o ¿Ni mda mda abko kākwe ja ütiä biandre nieta kwe? abko niere tie Simón, nieba Jesukwe Pedroye.

26 Angwane Pedrokwe nieba mda Jesuye:

Ni mda mda abko kākwe ja ütiä biandre nieta kwe ne abko, nieba Pedrokwe.

Angwane Jesukwe nieba mda:

Ngäbäkre jreikwe abko kākwe ja ütiä biandre ñakare kore ñan ñan. Ye mden kisete, ju blitakrä ti Rün Ngöbökwé noko tikwe ütiä biandre ñakare arato abko rabadre dbe, ruen tie. **27** Akwa nikwe ñan ja ütiä biandre angwane, ni mda mda rabadre töbike blo ni btä abko ngäniene nän gwa kite Ñö Okwä Kri Galilea sete. Makwe kötu kita ñöte angwane, gwa mden raba käne kötubtä, ye makwe dian jate.

Gwa ye abko kadate ngwian tädi abko kwandi mae, aisete ngwian tädi täte ma amne ti ütiä biandrä. Ngwian yebti ma rika ja ütiä bien amne makwe ti ütiä bian arato. Abko kore se, nieba kwe Pedroye.

^j 17.21 Versículo ne abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinquin btä, akwa jatani Marcos 9.29 yekri.

Nire bäri ütiäte niebare Jesukwe

(Marcos 9.33-37;
Lucas 9.46-48; 17.1-2)

18 ¹ Abti kä ye ngwane nun ja töitikaka Jesube kākwe krötaba ken mda, bti nun-kwe nieba ie:

¿Ngöböta gobrane nunbti, ne ngätäite nire abko bäri ütiäte ruen? nunkwe nieba Jesuye.

2 Angwane Jesukwe ngäbäkre chi kārāba iti, bti mikaba tākā-nintbe nun ngätäite kwe, **3** kākwe nieba krörö:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ngäbäkre kia-kia tä ja mike bobre, ne kwrere munkwe ñan ja mikadre bobre Ngöböbtä ne ngwane, Ngöbökwé ñan gobrandre jire chi munbti. **4** Ne aisete, ni bti Ngöböta gobra-ne, ye ngätäite nire nire käta ja mike bobre Ngöböbtä abko tä ja mike bobre ngäbäkre chi ne kwere, ye abko bäri ütiäte.

5 Ye abko, nire nire käta ni ja mikaka bobre Ngöböbtä ngäbäkre chi ne kwrere ye kaen ngäbti ti käfti, ye ngwane ti ne ara jire kata ngäbti kwe. **6** Akwa nire nire käta ja mike bobre Ngöböbtä ngäbäkre ne kwrere, ye nirekwe ngwiantreta ti käikwitekä jabti, kánti rabadre kukwe nuene bäri käme mda, ni ye abko Ngöbökwé mikadi ja tare nike krübäte. Mden kisete, ni ye ngämi ni tödekaka tibti ngwen ti käikwitekä jabti, känenkri jäkwata kri nura ukwakrä ye mākadre ngärä, bti kitadre mrente nguse kánti müre reketa-dre abko rabadre bäri kuin kräke.

Ye kwrere ni ye ñan rabadre ni tödekaka tibti ngwen ti käikwitekä jabti.

7 Ni kä nebtä, kräke kukwe tärä keta kabre käta ni nuente ja käne abko nita ja mike ngite, ye abko käme nikrä bkänä, akwa ye abko tä käre. Akwa nire nire köböite ni mda mda tä ja mike ngite Ngöbö rüere, ini ye abko bobre jakän! ñobtä ñan angwane Ngöbökwé niara mikadi ja ngie nuen krübäte ni mda mda ye dokwäre. **8** Ne aisete ma kise ya o ma ngoto ya, köböite makwe ja mika ngite Ngöbö rüere ne ngwane, makwe tikaka ta jae, bti makwe kitaka mobe ja okwä bäre mento abko bäri rabadre kuin, ñobtä ñan angwane makwe nünandre deme kise kwäräbe amne ngoto kwäräbe rikakäre nüne Ngöböbe kä känbti abko bäri kuin angwane, ñan ma kise krobu amne ma ngoto krobu ben ngöi jökrä Ngöbökwé ma kitadre ñukwä jutra ngitiekä käre-käre te. **9** Erere arato, ma okwä köböite ma raba ja mike ngite Ngöbö rüere, ne ngwane makwe ja okwä ye diante kwati mento, bti makwe kitaka mobe arato, ñobtä ñan angwane ma okwä kwatibe ben ma rikadre nüne käre-käre Ngöböbe, ye abko rabadre bäri kuin makrä amne, ñan ma okwä kubu ben ngöi ma kitadre käre-käre ñukwä jutrate kä ja tare nikakrä kánti. Ye mdenbtä tita kukwe bä mike kore mae, nieba Jesukwe nunye.

10 Mdakäre abko, ti bike kukwe era erere niere krörö

munye: Nitre tōdekaka tibti tā ja mike bobre Ngōbōbtā, ye abko ngābākre kiakia kwrere, se mun-kwe ñan bātā ngwian btā tikān, ñobtā ñan angwane kāre angele-tre niaratrekwe tā ti Rūn ngwā-rekri kā kāinbti.

Obeja nianinte, btā Jesukwe kukwe bā mikani

(Lucas 15.3-7)

11 Mdakāre abko, ti Ni Kā Nebtā Ngobo jatani ni nianinte ye diantarikāre. 12 Yebtā abko ti bike kukwe bā mike krōrō mun-ye: Ni iti kwe obeja tādre gre ketarike, akwa obeja krati rikadre ngwarbe kwārākwārā kām, ye ngwane obeja rabadre gre ketabkā bti krā jātābti krā ōkām (99), ōye ñan mikadre kwe ja ngibiare kaibe ngitiobti, bti rikadre obeja nianinte krati ye kāmētari ya? Jānri, rikadre obeja nianinte ye kāmētari. 13 Abti obeja ye kwandretari ie angwane, obeja kratibe ye abko bāri kāi rabadre nuāre btā obeja gre ketabkā bti krā jātābti krā ōkām yebti ta abko ti tō nibi niei metre. 14 Ye kwrere arato, mun Rūn tā kā kāinbti sete abko ñan tō nitre tōdekaka tibti tā ja mike bobre Ngōbōbtā ngābākre kiakia kwre-re se tuai nente jire iti jakām. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Ja mrākā tōdekaka Jesubti tōi diandre ño

(Lucas 17.3)

15 Yebti Jesukwe nieba mda: Ma mrākā mden erere kākwe ja mika ngite ma rūere angwane,

ma rika kākwe blita kaibe ben amne ja mikani ngite ño ma rūere kwe, ye makwe mika gare ie. Yebti ja ngite niedre kwe mae amne kukwe ūkadrete kwe mabe, ne ngwane mun nibirate kuin jābtā. 16 Akwa ñan tō raba ma kukwei nuai amne ñan tō raba kukwe ūkaite mabe ne ngwane, makwe ni mda kāmā iti, nibu ja mukore abko ben ma rika bliteta ma mrākā yebe. Abti makwe blitadi ño ben, ye abko rabadi gare metre ni nibuye, ni nimāye. 17 Akwa ma nāin ni mda mda ngwana jabe, ye okwā-bti ma mrākā ñan tō raba kukwe ūkaite janknu mabe ne ngwane, nitre gātākā ti kābti tā ja ūkekrō ye ie makwe mika gare gātāte; akwa nitre gātākā ye kākwe blitadre ma mrākā yebe, akwa ñan tō rabadre kukwe ūkaite janknu mabe ne ngwane, ni tōdekaka ngōbō ngwarbehti, kwrere jire raba tuen munye amne ni ngutu-tu jāndrān ūtiā kārākā gobran romanobokrā ye kwrere jire raba mun okwāte arato.

18 Ye abko, ti bike kukwe era erere niere munye abko krōrō: Munkwe dre dre mākādite kā nebtā, ye abko rabadi mākāninte kā kāinbti Ngōbōkwe amne mun-kwe dre dre tikadrete kā nebtā abko rabadi tikaninte Ngōbōkwe kā kāinbti sete. 19 Ye kwrere arato, ti bike kukwe era erere niere munye abko krōrō: Mun nibu kākwe kukwe ūkadrete jabe kwārikwāri kā nebtā kākwe ja tōi mikadre gwaire, bti mun tō rabadre dreye, ye abko munkwe

kārādre Ngōbōye, kākwe blitadre ben amne ti Rūn kā kāinbti sete kākwe biandi munye, 20 ñobtā ñan angwane ni tādre nibu ya o nimā ja ūkaninkrō gātāre ti kābti ye abko ti tādi siba ketetibe ben-tre. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Kukwe blo diandre jabti ta kwārikwāri

21 Angwane Pedro rikaba, kākwe kukwe ngwiantariba Jesu-ye, kākwe nieba:

Ti Dānkien, ōti mrākā iti kākwe kukwe nuendre blo ti rūere, se abko tikwe diandre bābe bti ta ruen? ōTikwe diandre bā kükü bti ta ya? nieba kwe Jesuye.

22 Abtā Jesukwe nieba mda Pedroye:

Ñan makwe diandre bā kükü-be bti ta abko ti bike niere mae, akwa makwe diandre gre ketamā bti bā jātābti bā kükü (77) bti ta. 23 Ne aiseite ni bti Ngōbōta gobrane, ngātāite kukweta nakenkā krōrō abko ti bike bā mike: Bati jrei nāmāne iti abko nikani rūrūmon ūtiā ūkete sribikā kwekwe ben. 24 Nikani rūrūmon ūtiā ūkete krōrō, ye btārābe sribikā iti kwe abko bti rūrūmon ūtiā nāmāne millone kabre krū-bāte abko jānūkani jrei ye kānti. 25 Akwa sribikā ye abko ie ngwian ñan namani jire chi ja ūtiā biankrā jrei yeye. Abtā jrei ye kākwe sribikā ye rūrūmoimna meri kwe amne ngābriānkā kwe-kwe amne jāndrān kwekwe erere ben ngōi rūrūmoimna jreikwe

rūrūmon ūtiāre. Amne sribikā ye abko rabadre ni klaborē ni mda-krā kore, jreikwe sribi ūtiā dian-dre rūrūmon ūtiāre abkokāre. 26 Akwa sribikā ye nikani mate ngukudokwābti temen jrei ye ngwārekri, kā namani ribere kisere krōrō jrei yeye: Makwe ti ngibia bātāre abko ti tō nibi ribei mae amne rūrūmon ūtiā tibti ye tikwe ūtiā biandita jōkrā mae, niebare kwe jreiye. 27 Angwane sribikā ye namani ruentari tare jrei yeye, kākwe rūrūmon ūtiā kabre ye diani jōkrā bti ta, kākwe tikaninte.

28 Yebti sribikā ye nikaninta angwane, sribi muko kwe abko bti rūrūmon ūtiā nāmāne chi kwe abko ben namani ngātāi. Angwane sribikā ye nikani bete-kā, kākwe sribi muko kwe ye kani roro mkābti, nikani roro mkā kekete se kwrere, kā nama-ni niere: iRūrūmon ūtiā mabti, ye makwe ūtiā bienta jōkrā tie! namani niere ie. 29 Akwa sribikā ye nikani mate ngukudokwābti temen sribi muko ye ngwārekri, kā namani ribere kisere krōrō ie: Makwe ti ngibia bātāre abko ti tō nibi ribei mae amne rūrūmon ūtiā tibti ye tikwe ūtiā biandita jōkrā mae, niebare kwe sribi mukoye. 30 Akwa sribikā ye ñan tō namani sribi muko kwe ye ngwen ruentari tare jae, kākwe kitani ngite kā teri, bti rūrūmon ūtiā ye biandreta jōkrā kwe angwane batibe tikadreteta, abkokāre kitani ngite kwe.

31 Sribikā kākwe nuenbare kore, ye abko matani tare sribikā

mda mdabtä. Abtä sribikä käkwe dre nuenbare ye abko sribikä mda mda ye nikani, käkwe niebareta jökrä jreiye. **32** Abtä jrei ye käkwe sribikä ye kărämna mda. Nükani jrei kánti angwane, niebare kwe ie: iMa moto käme! Rürümon ütiä kabre krübäte mabti abko tikwe diandre mabti ta abko ma rababa ribere kisere tie, erere tikwe nuenba makrä. **33** Tikwe ma ngwianba ruentari tare jae, käkwe rürümon ütiä kabre diani mabti ta, ye kwrere makwe sribi muko makwe ye ngwianba ruentari tare jae arato bā amarebti makwe kitani ngite rürümon ütiä chi dokwäre se, niebare jreikwe ie. **34** Yebti jrei moto namani romon krübäte sribikä ye kräke, käkwe kitani ngite. Ye kánti ngö tikadrekä krübäte mikakäre ja ngie nuen abti rürümon ütiä biandreta jökrä kwe jreiye amne batibe rabadre tikaninte abkokäre abko nakaninkä kore.

35 Ye kwrere arato, mun mräkä mden mden käkwe kukwe nuendre blo mun rüere, akwa munkwe ñan diandre bti ta ja moto kuinbti, ye ngwane ti Rün tä kä käinbti se käkwe ñan mun ngite niara rüere diandrejä jire chi munbtä arato. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Meri tuadremetre ya, ñakare ya
(Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

19 1 Jesu nāma Galilea yete, käkwe blitaba ünān jökrä kore, bti kä mikakaba kwe kä ye kánti, bti rikaba nebe

kä Judeate, Nö Jordānbtä kä dri-ri. **2** Angwane nitre rikaba kwati Jesube amne Jesukwe ni bren bren mikabata quinta kä ye kánti.

3 Ye ngwane abko nitre bari-seo rükaba ruäre Jesu kánti abko tö rababa Jesu nuaite ja käne, käkwe nieba krörö ie:

¿Kukwe mden erere nuendre merikwe angwane, rabadre tuen käme nie, yebtä nikwe meri nikwe tuadremetre ye abko dbe abko Ngöbö Kukwei tä niere ya? nieba kwetre Jesuye.

4 Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ngöbö Kukwei käta dre niere kukwe yebtä abko btä mun tärä ñäke, aiseti gare kuin munye ruen tie abko krörö: Kena dekä Ngöbökwē kä dātebare angwane, “ni brare btä ni merire dātebare kwe,” abko ie niebare krörö:

5 Ne aiseti ni brare kākwe ja mikadre gure angwane, rikadre nūne jenena rūnbtä amne meyebtä mento merire kwebe.
Angwane ni nibu ye abko rabadi ni itibe kwrere,

Génesis 2.24

abko niebare Ngöbökwē ietre.

6 Ye kwrere ni nibu ye ñan raba-di ni nibu kwrere mda, akwa rabadi ni itibe kwrere. Ye mden kisete, Ngöbökwē ni mikani ni itibe kwrere, ye ni ñan rabadre denkä jire chi jene jene mento-kwäre, aiseti ni brare kākwe ñan meri tuadremetre, niebare kwe.

7 Abtä nitre bariseo kākwe nieba mda Jesuye:

Mata niere kore, ¿se ñobtä abko meri tuadremetre angwane, tärä biandre ie bti juandretari abko Moisékwē köböi biani nun-ye arato? nieba kwetre ie.

8 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Mun dokwākä ribi ribi Ngöbö-krä, ye mdenbtä abko munkwe meri tuadremetre abko Moisé-kwe köböi biani munye ye. Akwa kena Ngöbökwē ñan kukwe mikanintbe kore, **9** aiseti ti bike niere krörö munye: Meri ja mike ngite ñakare brare mda mdabe, akwa brare kwe kākwe tuadremetre, bti ja mikadre gure meri mdabe kwe, ye ngwane ni brare ye tä ja mike ngite meri yebe meri käne kwe rüere. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

10 Angwane nun ja töitikaka Jesube kākwe nieba ie:

Meri nikwe abko rabadre ni mdabe aibe dokwäre ni rabadre tuemetre amne kukwe mda mda dokwäre ñakare ne ngwane, nikwe ñan ja mikadre gure jire-käbe abko bäri kuin ñan ñan, munkwe nieba Jesuye.

11 Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Munkwe kukwe nini, ye abko era bkänä, akwa ni kwati ñan raba kaen ngäbti mikakäre täte, aiseti nire nire ie Ngöbökwē ja di biandre kukwe ye mikakäre täte aibe tä kaen ngäbti. **12** Ne aiseti kukwe tärä kabre btä ni brare brare kwati ñan tä ja mike gure abko krörö: Ni ruäre tä dārere kise tökare biare, abtä

ñan tä ja mike gure amne tä nebe kaibe kärekwäre. Akwa ni ruäre abko ni mdara jire käta dātere kaibe, abtä tä nebe kise tökare amne ñan töta nebe ja gurebtä, aiseti tä nebe nūne kai-be; akwa ni ruäre abko ñan tä ja mike gure jirekäre nūnakäre Ngöbö gobranka kä käinbti ye kräke, aiseti nire nire tö raba kukwe ne kaen ngäbti nūnakäre kore Ngöbökrä, ye kākwe ka ngäbti. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja töitikaka benye.

Jesukwe ja di biani ngäbäkre kiakiaye

(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

13 Yebti ngäbäkre jārikaba ruäre nebe Jesu kánti abko Jesukwe kise mikadre bti, kākwe bli-tadre Ngöböbe kräke, akwa nun ja töitikaka Jesube rababa ñäke nitre ngäbäkre ngwianka yeye.

14 Abtä Jesukwe nieba nunye:

Ngäbäkre ye tuemetre kite tie. Munkwe ñan ji öta käne, ñobtä ñan angwane nire nire käta ja mike bobre Ngöböbtä ngäbäkre ne kwrerekwrere, ni yebti abko Ngöböta gobrane, aiseti munkwe ñan ji öta käne, nieba Jesukwe.

15 Yebti Jesukwe kise mikaba ünān jökrä ngäbäkrebti, ja di biankäre ietre, bti kä mikakaba kwe.

Ni bati jändrän bkänkä kabre kākwe blitabare Jesube

(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

16 Yebti ni rikaba iti nebe Jesu kánti, kākwe nieba krörö ie:

Dirikā, ʒsribi mden bāri kuin nuendre tikwe abko ūtiāre ti rabadre nūne kārekāre Ngōbōbe? nieba kwe Jesuye.

17 Angwane Jesukwe nieba mda ie:

ʒYe ñobtä abko sribi mden bāri kuin nuendre btā mata kukwe ngwentari tie ye? Ni kuin abra tārā itibe abko Ngōbō ara, akwa ma tō nūnai kārekāre Ngōbōbe ne ngwane, kukwe biani nuendre nie Ngōbōkwe, ye makwe mika tāte jōkrā, nieba Jesukwe ie.

18 Angwane ni bati ye kākwe nieba mda Jesuye:

ʒKukwe mden mden mikadre tāte tikwe? nieba kwe ie.

Jesukwe nieba mda ie:

Makwe ñan ni mda kāmika.

Ma gure, makwe ñan ja mika gure bati bati ni mda mdabe.

Makwe ñan go.

Makwe ñan blita ngwarbe ni mda mda rüere kitakāre ngite.

19 Erere arato, ma rün amne ma meye mika ūtiāte jae. Amne mata ja tarere au, ye kwrere makwe ni mda mda tare arato,

Exodo 20.12-16;

Deuteronomio 5.16-20;

Levítico 19.18

nieba kwe ie.

20 Angwane ni ye kākwe nieba mda Jesuye:

Makwe kukwe nini, ye erere tita mike tāte jōkrā. ʒSe abko tikwe dre nuendre mda se? nieba kwe ie.

21 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ma tō rabai metre Ngōbō ngwārekri ne ngwane, jāndrān tā makwe ye erere nān rürü-moine jōkrā, bti makwe ngwian ye drāi ni bobre bobrebtī angwane, ma rabadi jāndrān ūtiāte kri bkāne kabre kā kāinbtī sete. Makwe jāndrān rürümoin ūnān jōkrā kore, bti ma jata ti jiebti. Abko kore se, nieba kwe ni bati yeye.

22 Jesukwe nieba kore ie angwane, niara abko jāndrān bkāne kabre krübāte, aiseite moto rōtateba jāndrān kwekwe ye jiebti amne moto rababa ulire, ben rikabata.

23 Yebti nun ja tōitikaka Jesube, ie Jesukwe nieba:

Ti bike kukwe era erere niere krörō munye: Ni jāndrān bkānkā krikri ye kākwe ja mikadre bobre Ngōbōbtā, Ngōbōkwe gobrandre bti abko tare krübāte krāke, **24** aiseite ti bike niereta mda bati munye: Aku okwā chi, yete ta kameo krikri ye ara rikadre nuāre, akwa nitre jāndrān bkānkā kri ye kākwe ja mikadre bobre Ngōbōbtā, Ngōbōkwe gobrandre bti, ye abko bāri tare krāke, nieba Jesukwe nunye.

25 Kukwe yebtä nun ja tōitikaka Jesube ñan tōi rababa krütare mda Jesu kukweī nuare.

Abtä nunkwe nieba mda ie:

ʒNi jāndrān bkāne kri ñan rabadre dianintari nini makwe, se nire abko rabadi dianintari

amarebtī se? nunkwe nieba ie.^k

26 Angwane Jesukwe nun tua-ba ja kāne, kākwe nieba mda nunye:

Mun kā nebtā ye krāke abko kukwe ye tare, akwa Ngōbō abko krāke jāndrān ñakare tare jire chi, aiseite niara aibe raba ni dentari, nieba Jesukwe.

27 Abtä Pedro kākwe nieba mda Jesuye:

ʒNunkwe jāndrān jōkrā mikaninte, bti nunta nāin ma jiebti, se abko Ngōbōkwe dre biandi ūtiāre nunye? nieba kwe.

28 Angwane Jesukwe nieba mda:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörō: Ngōbōkwe jāndrān jōkrā ūkadite btin kā mrā ngwane, ti Ni Kā Nebtä Ngo-bo ne rabadi tākānintbe kürā gobrankrābtī kā nuārete, ye ngwane mun ja tōitikaka tibe ye abko rabadi tākānintbe gwaiere siba tibe kürā kwā jātābtī kubu yebti. Ye kānti abko juta keta jātābtī ketebu nitre israelitakwe abko krāke munkwe kukwe ūkadite siba tibe. **29** Amne nānbtā ti jiebti, nire nire kākwe ju mikaninte amne erbakantre amne ngwai mikaninte kwe, erere arato rün, meye amne ngābriānkā kwekwe mikaninte kwe amne kā kwe erere mikaninte

jōkrā kwe nānbtā ti jiebti, nitre ye abko ie Ngōbōkwe jāndrān biandi gre ketarike rike bāri mda amne Ngōbōkwe mikadi nūne kārekāre jabe arato. **30** Akwa ni kwati tuen bāri ūtiāte ūtiāte kā ne ngwane, ye abko rabadi ūtiāte ñakare Ngōbō ngwārekri; akwa ni kwati tuen ngwarbe, ūtiāte ñakare kā ne ngwane, ye abko rabadi bāri ūtiāte Ngōbō ngwārekri. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja tōitikaka benye.

Sribikā uba grāte, btā Jesukwe kukwe bā mikani

20 **1** Yebti Ngōbō abko ñan tā sribi ūtiā bien ni kā nebtā kwrere abko Jesukwe bā mikaba mda, kākwe nieba krörō: Ngōbōta gobrane ño ni kwe ngā-tāite abko ti bike bā mike ni kā bkānkā kwrere. Bati ni kā bkānkā nikani dekā ni kēnene sribikā-re jakrā uba grāte. **2** Ye erere sribikā kwani ie angwane, sribi ūtiā biandre nuāi kōbōiti, ye erere ūkaninte kwe bentre, bti juani kwe sribire uba grāte.

3 Yebti ñānā okwā krā ökān nāre angwane, nikaninta jutate. Nikani nebata yete angwane, ni mdara jire nāmāne nūnaninkā ngwarbe kwani ie **4** angwane, niebare kwe ietre: Uba grāta tikwe sete, ye te mun nān sribire siba amne sribi ūtiā bianta ño, ye

^k **19.25** Jesu nāire ni ngwian bkāne kri abko nāmāne ngwian bkāne, ñobtä ñan angwane Ngōbō nāmāne ja di bien ietre, aiseite bāri Ngōbō kukwe muko, aiseite rabadre dianintari kāne, nitre israelita nāmāne nūtüre Jesu nāire. Ne aiseite, nitre ja tōitikaka Jesube abko ñan tōi namani krütare Jesu kukweibtā.

näre tikwe ütiä biandi munye, niebare kwe ietre. Ye erere bkänä, nitre ye nikani sribire.

5 Yebti ñänä ruäre näre angwane, kä bkänkä ye nikaninta jutate ni mda mda känene. Erere arato ñänä okwä krämä dere angwane, nikaninta amne nitre kwani ie yete, erere juani sribire kwe arato uba gräte. **6** Yebti ñänä okwä krärike näre dere angwane, kä bkänkä ye nikaninta jutate amne ni mda nämene ngwarbe abko kwani ie angwane, niebare kwe ietre: ¿Ñobtä munta sribire ñakare amarebti munta ngwarbe nete köböiti jire se? niebare kwe ietre. **7** Angwane nitre ye kākwe niebare mda kä bkänkä-ye: Sribi bkänkä nun känene ñakare sribikäre jakrä, ¿se abko nunkwe sribidre mdente? niebare kwetre ie. Angwane kä bkänkä kākwe niebare ietre: iMun nän sribire jötrö arato uba gräte tikrä sete! niebare kwe ietre. Ye erere bkänä nitre ye nikani sribire.

8 Yebti kä jatanina iko dere angwane, kä bkänkä ye kākwe niebare nitre sribikä ye dänkien-ye: Sribikäre ye käre jökrä, bti makwe sribi ütiä bian ietre. Akwa nitre nü sribire bäre mrä, ye ara jire ie makwe sribi ütiä bian käre. Abti nitre niki sribire bäre käre ye abko ie makwe sribi ütiä bian mrä, niebare kwe ie. **9** Ye erere bkänä, nitre nükani sribire mrä ñänä okwä krärike dere, ye ie sribi ütiä köböiti biani täte jökrä.

10 Yebti nitre nikani sribire bäre käre dekä ye nikani sribi ütiä tuen jae angwane, sribi ütiä biandi bäre kabre ietre namani nütüre, akwa sribi ütiä biandre nuäi köböiti, ye erere biani täte ietre. **11** Sribi ütiä dianina kore kwetre angwane, nikani ñäke kä bkänkä ye rüere, **12** kä namani niere: Nitre nü mrä köre kākwe sribiniri ñänä okwä kratibe, akwa nun abko kākwe sribiniri tare ñänä ngirete ta nebebe kä dere. ¿Se ñobtä abko munkwe sribi ütiä bini ja näre nunye niaratrebe se? niebare kwetre. **13** Abtä kä bkänkä ye kākwe niebare krörö sribikä iti ie: Ja mrä-kä, ñan tita kukwe nuene blo ma rüere ruen tie, ñobtä ñan angwane sribi ütiä bianta nuäi köböiti, ye erere tikwe biandi mae abko nikwe ürüte kore dekä, ye tä töre mae ruen tie. **14** Ne aiseite sribi ütiä makwe, ye erere kaen ngäbti, bti ma rikata ja gwiriete, ñobtä ñan angwane nitre nü sribire mrä dere abko ie tikwe sribi ütiä bini ja kwrere mabe, ye abko kukwe tikwe, **15** ñobtä ñan angwane ngwian ye abko tikwe, aiseite ti tö rabadre dre dre nuein bti, ye erere ti rabadre nuene ruen tie. ¿Akwa tita ja moto mike kuin sribikä mrä se kräke, yebtä ma nibi mokrere ben ya ño ye? niebare kwe abko nakaninkä kore. Ne ngörä.

16 Ne aiseite nire nire rabadre mrä, ye abko rabadita käre amne nire nire tä käre ye abko rabadi mrä, [ñobtä ñan angwane Ngöböta ni kwati nübaire, akwa

ni braibe abko diankata jakrä kwe.] Abko kore se, nieba Jesu-kwe.¹

Jesu müre ketadi abko niebare bämäkäre kwe
(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)

17 Yebti Jesu rikabara ji ngrabare Jerusalén kukwäre angwane, nun ni jätäbti nibu ja töitikaka ben, ye abko käreba kaibe mento kwe, kākwe nieba nunye:

18 Mtare nita näin Jerusalén kukwäre. Ni näin nebe Jerusale-n, ye kanti ti Ni Kä Nebtä Ngo-bo ne kitadi ngise nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkienye amne Kukwe Biani Ngöböke Moiséye dirikäre yeye. Niaratre ye abko kākwe ti kitadi ngise müre ketadre amne, **19** nitre romanobo ñakare israelitare abko ie ti kitadi ngise amne niaratre kākwe ti mikadi yakrä kri jae amne ti kwata metadi krübate kwetre. Yebti ti müre ketadi krusobtä kwetre, akwa köbömäkäre angwane, ti rükadita nire. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

Juan btä Santiago meye kākwe kukwe ribebare Jesuye
(Marcos 10.35-45)

20 Abti Zebedeo ngäbriänkä nibu Santiago btä Juan abko ben meye jataba kākwe krötäba Jesu ken angwane, rikaba ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu

ngwärekri ja di käreäkäre ie. **21** Angwane Jesukwe nieba ie: ¿Ma tö nibi dreye amarebti ye? nieba kwe ie.

Angwane Zebedeo ngäbriänkä ye meye kākwe nieba krörö mda ie:

Ma raba gobrane angwane, makwe ngäbäre tikwe noko mika bäre ütiäre, kākwe mika tākänintbe iti ja küde ruenkri amne iti ja küde ngeberekri abko ti tö nibi ribei mae, nieba kwe Jesuye.

22 Abtä Jesukwe nieba mda Zebedeo ngobo nibu yeye:

¿Tikwe ja tare nikadi kri krübate, ye kwrere munta biare ja tare nike siba ya? nieba kwe ietre.

Jänri, nieba kwetre ie.

23 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Munkwe ja tare nikadi kri ti kwrere arato, akwa nire rabadre tākänintbe ti küde ruenkri amne nire rabadre ti küde ngeberekri, ye abko ñan tä ti kisete akwa tä ti Rün kisete. Ye aiseite, nire nire kräke kä ye tä ükaninte ti Rün-kwe abko erere ie biandi kwe, aiseite ti ñan raba bien munye, nieba kwe ietre.

24 Jesu nämä blite kore, ye nun ni jätä ja töitikaka ben kākwe gaba angwane, Juan btä Santiago ye kräke nun moto rababa romon mda. **25** Abtä Jesukwe nun käreba, kākwe nieba krörö nunye:

¹ **20.16** Kukweta tikani corcheta ngätaite abko ñan tä tikani manuscrito bäre kuinkuin btä.

Nitre ñakare israelitare kâta gobrane angwane, tâtire kukwe mikerbe tare ni mda mda mikakäre ja ngoto tani. Erere arato, nitre ütiâte krikri ñakare israelitare abko ni mda mdakwe mikadre ütiâte jae, abkokäre tâtire bike krikri, ye abko gare kuin munye. **26** Akwa mun ja töitika-ka tibe, ye ngätäite abko ñan rabadre bare jire chi kore, aise mun ngätäite abko kukwe rabadre bā jene abko krörö: Nire nire tö rabai bāri ütiâte kri mun ngätäite ye abko kākwe sribidre ni bobre kwrere ni mda mdakrä **27** amne, nire nire mun ngätäite tö rabai bāri kane jändrän jökrä-btä, ni ye abko rabadre ni klaborere kwrere ni mda mdakrä, **28** ti Ni Kā Nebtä Ngobo ne jatani kore ye kwrere, ñobtä ñan angwane ñan ni mda mdakwe sribidre tikrä, abkokäre ti jatani, akwa ti jatani sribikäre ni mda mda kräke amne ti jatani ja mike müre ketadre ni kwati kökatari-käre Ngöbökrä. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja töitikaka benye.

Ni nibu okwä kä drünente abko Jesukwe mikaninta kuin
(*Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43*)

29 Yebti nun nāma Jericó, bti nun rikaba ta angwane, ni kwati rikaba siba Jesube.
30 Angwane ni okwä kä drünente nāma nibu tākānintbe jibtā. Jesu rikaba ta ji yebti gaba kwetre angwane, rikaba ngwānenkā kri krörö Jesu jiebti:

iJrei David tukwe mrākā, nun ngwen ruentari tare jae! rababa niere.

31 Angwane nitre nibu ye kākwe kada ketadre, abkokäre nitre kwati rababa ngren ngren bti, akwa niaratre abko rababa ngwānenkā bāri krikri mda, kā rababa niere:

iNun Dānkien, ma abko jrei David tukwe mrākā, nun ngwen ruentari tare jae! rababa niere Jesu jiebti.

32 Abtä Jesu rababa nūnanin-kā, kākwe nitre nibu okwä kä drünente ye kārāba, ye erere rükaba Jesu kanti angwane, Jesukwe nieba ietre:

¿Tikwe dre nuendre munkrä, ie mun tö nibi? nieba Jesukwe ietre.

33 Angwane niaratre kākwe nieba mda ie:

Nun Dānkien, makwe kā mikadre tuen nunye, ie nun tö nibi, nieba kwetre Jesuye.

34 Angwane nitre nibu ye rababa ruentari tare Jesuye, kākwe kise mikaba okwābtā. Ye btārābe kā rababa tuen kuin bati-be ietre angwane, rikaba siba Jesube.

Jesu nikani nebe Jerusalén
(*Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19*)

21 1 Abti nun jatabara neme ja ken Jerusalén angwane, nun rababa juta Betfagé kanti Ngitio Olibobtä. Ye kanti Jesukwe nun ja töitikaka ben juanba nibu, **2** kākwe nieba krörö ietre:

Juta tuen kanime ni ngware ta. Se kanti mun nān. Mun rabadi sete angwane, buro möre tädi mākāninte kwandi munye angwane, buro ye abko ngäbäli tädi btā kwandi munye. Buro möre ye tikate munkwe, mun jata ngwena tie. **3** Akwa nane nitre yete kākwe ñākā munye dokwäre angwane, munkwe nie krörö ietre: Ni Dānkien tö nibi ie, aise mun bike niken ngwena, akwa gwängwarbe juandita kwe munkrä, nie kore, nieba Jesukwe nitre nibu yeye.

Bti juani kwe. **4** Kukwe rababa bare kore, kukwe niebare kira ni Ngöbö kukwei niekākwe rabadre bare abkokäre. Kukwe ye tä tika-ni krörö Ngöbö Kukweibtā:

5 Nitre nūnanka juta Siónte, ye ie niere krörö:

Jrei munkwe kitera nūke tuen sete. Tä nāin bobre buro ngäbälibti.

Buro tribe ngwianka abko ngäbälibti tä nāin ye,

Zacarías 9.9

abko nāmane tikani kore abko erere rabadre bare, abkokäre Jesukwe nitre juanba kore.

6 Ye erere bkānā, ni ja töitika-ka Jesube juanba nibu kwe, ye abko kākwe dre nuendre nieba kwe ietre, ye erere nuenba kwetre, **7** kā rikaba buro möre ye ngwena ngäbäli ben gwaire, kākwe dān jabtā ye tikateba ötati, bti kitaba buro ngäbäli ye tröbti kwetre ja tākäre Jesuye angwane, Jesu rankwaba buro ngäbäli yebti. **8** Ye ngwane abko nitre nāma kwati krübāte amne

ni ruäre rababa dān jakwe metete ji ngrabare temen dikakakrä Jesuye amne, ni ruäre abko rababa kri küde tikekā, bti rababa mike ji ngrabare temen dikakakrä Jesu kakäre ngäbti jrei kwere. **9** Angwane nitre nāma nāin ruäre Jesu känenkri amne ruäre Jesu jiebti, ye abko rababa ngrente ja dibti, kā rababa niere krörö:

iHosana! iJrei David tukwe mrākā, ma kite ni

Dānkien Ngöbö kābti!

Ma ye aibe raba mikani ütiäte.

iHosana! iAri Ngöbö kri kā kāinbti kākitekā bāri krikri! *Salmos 118.26*

abko nitre ye rababa niere.

10 Yebti Jesu rikaba nebe Jerusalén angwane, jötrö kā rababa nokre jabtā jutate yete amne ni kwati rababa niere krörö:

¿Nire nü amarebti se? rababa niere jae kwārikwāri.

11 Angwane nitre nāmane yete kākwe niebare ietre:

Ni Ngöbö kukwei niekā kādianta Jesu abko nü nete. Nāra abko Nazarebo kā Galileate abko mden nü nete, niebare kwetre.

Jesukwe nitre juanintari ju blitakrä Ngöböbe kanti

(*Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22*)

12 Yebti ju blitakrä Ngöböbe, ye bäre Jesu rikaba angwane, nitre nāma jändrän rürümoine yete amne ruäre abko nāma

jändrän kökö abko Jesukwe juantariba jökrä mento. Erere arato, nitre nämä ngwian kwite^m ni mda mdakrä abko kän Jesukwe mesa kwitakaba temen se kwrere amne ütü rürümoinkä kwe ja täkrä nämäne, ye abko Jesukwe kwitakaba jökrä temen se kwrere arato. **13** Yebti Jesukwe nieba nitre jändrän rürümoinkä yeye:

Ngöbö Kukwei tä tikani krörö:
Ju tikwe ne abra tä blitakrä tibe, *Isaías 56.7*

niebare Ngöbökwé, akwa mun abko tä ju ne mike nitre gokä jue kwrere. Abko kore se, nieba Jesukwe.

14 Ye ngwane abko nitre okwä kä drünente amne nitre näin nakwente nakwente rababa nuke ju blitakrä Ngöböbe ye bäre Jesu kanti angwane, Jesu rababa miketa kuinta jökrä. **15** Akwa sribi kri nian tuabare Jesu rababa nuene, ye abko nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre btä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikatre kākwe tuaba angwane, ju blitakrä Ngöböbe ye kántita abko ngäbäkre rababa ngrente krikri, kä rababa niere: iHosana, jrei David tukwe mräkä abko tä nete! Ari käikitekä abko ngäbäkre rababa niere, ye kukwei jaraba ietre angwane, moto rababa romon, **16** kākwe nieba Jesuye:

iNgäbäkre tä ma käikitekä kore ye kukwei ruen ñakare mae

^m 21.12 ngwian kwite. Ngwian kä mdabti kwita nämäne ngwian ju blitakrä Ngöböbe yebe.

ya amarebti ye! nieba kwetre Jesuye.

Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Jänri, kukwe ruen tie. iAkwa kukwe kore btä Ngöbö Kukwei ti tikani, yebtä munta ñäke ñakare ya amarebti ye? Ngöbö Kukwei kätä niere krörö:

Ngäbäkre kiakia kākwe kantadre mae amne ngäbäkre kianbtä kianbtä arato abko ma tö namani kukwei nuai, *Salmos 8.2*

abko nieta kore, nieba Jesukwe.

17 Yebti Jesukwe kä mikakaba nitre yebtä, bti rikabata juta bäre mento angwane, rikaba nebe juta Betaniate, kanti kibiba kwe.

Jesukwe ñäkäbare higokrie
(*Marcos 11.12-14,20-26*)

18 Yebti dekä angwane, Jesu rikabata juta Jerusalén kukwäre angwane mrö rababa ie.

19 Angwane higokrie nämä kani-me jibtä, btä okwä rababa angwane, rikaba nebe higokrie ye kanti. Rababa higokrie ye kanti angwane, higo kä aibe kwanba btä ie, akwa ngwä abko ñakare. Abtä Jesukwe nieba krörö higokrie yeye:

iMa nian ngwä rabata jire chi mda! nieba kwe ie.

Jötrö higokrie ye bä grötakaba nôtare. **20** Kukwe rakakaba kore nun okwäbti, yebtä abko nun ja töitikaka Jesube nian töi

rababa krütare mda, kākwe nieba Jesuye:

iNöbtä makwe nari jirekabe higokrie seye amarebti jötrö ngwarbe bä ngrökä nôtare mda se? nunkwe nieba ie.

21 Abtä Jesukwe nieba mda munye:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Munkwe tödekadre kwatibe Ngöböbti amne munkwe nian ja töi mikadre ngwarbe kwärakwä, ye ngwane nian kukwe nuni higokriebtä tikwe, ye kwrere aibe rabadre bare munye, akwa mun rabadre niere ngitio nokoye: Ja denkä mento yete. Ma rika mrente, munkwe niedre ie, ye erere rabadre bare munye. **22** Munkwe tödekadre kwatibe Ngöböbti, kākwe blitadre ben angwane, dre dre munkwe kädre ie, ye rükadre mun kisete. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja töitikaka benye.

Nire diebti Jesu nämäne sribire abko ngwianintari ie
(*Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8*)

23 Yebti ju blitakrä Ngöböbe ye bäre Jesu rikabata mda. Jesu nämä dirire yete angwane, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre unbre ji dokwäte ye jataba nuke Jesu kanti, kākwe nieba ie:

iNirekwe ma mikani sribi nuene kore amne nire diebti mata kukwe nuene kore nete? nieba kwetre ie.

24-25 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe ngwentari kwati arato munye. iNirekwe Juan Bautista juani ni ngökö ñöte? iNgöbökwé juani ya o ni kä nebtäkwe mikani sribire ya? Ye niere tie munkwe. Nirekwe juani, ye munkwe niedi tie ne ngwane, nire diebti tita sribi ne nuene abko tikwe niedi munye arato, nieba kwe ietre.

Yebtä abko rikabata blite jabe kwärikwäri, kä rababa niere krörö: Ngöbökwé juani, nikwe niedre ie angwane, niarakwe niedre krörö mda: Ngöbökwé juani munta niere, iSe nöbtä abko munkwe nian kukwei mikani era jae? niedre kwe nie. **26** Akwa, ni kä nebtäkwe mikani, ni nian rabadre niere jire chi ie, nöbtä nian angwane Juan abko ni Ngöbö kukwei niekä era metre, ye abko ni jökrä kätä mike era, aisete nitre ye abko nita jürä ngwen, aisete Juan mikani sribi ye nuene ni kä nebtäkwe abko ni nian raba niere jire chi, rababa niere jae kwärikwäri.

27 Abtä nieba krörö kwetre Jesuye:

Nirekwe Juan juani, ye gare ñakare nunye, nieba kwetre.

Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Kore ne ngwane, nirekwe ja di biani tie sribi ne nuenkäre abko tikwe nian niedre munye arato, nieba Jesukwe ietre.

Jesukwe kukwe bä mikani ngäbäkre nibubtä

28 Yebti Jesukwe nieba mda nitre blitaka Ngöböbe ni mda

mda diäre dänkientreye amne nitre unbre ji dokwäteye:

¿Kukwe ne raba tuen ño mun-ye? Bati ni nämane iti abko ngobo nibu kwe. Bati nikani, kākwe niebare ngobo itiye: Ma rika sribire mtare tirete tikrā uba grāte, nieba kwe ie. **29** Akwa ngobo kākwe niebare ie: Ti ñan tō nibi rikai sribire tirete, niebare kwe rūnye. Akwa yebti ja tōi kwitainta kwe amne nikani sribire.

30 Yebti ngābākre ye rün nikani, kākwe niebare kwrere ngobo mdaye angwane, ni ye ngobo kākwe niebare ie: Jān, ti nāin sribire tirete makrā, niebare kwe rūnye. Akwa ñan nikani sribire abko nakaninkā kore se. **31** Ye abko, ¿ngābākre nibu ne mden kākwe rün kukwei mikani tāte? nieba Jesukwe ietre.

Angwane niaratre kākwe nieba:

Ngābākre kāne ye mden kākwe rün kukwei mikani tāte, nieba kwetre Jesuye.

Abtā Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Nitre jändrän ütiā kārākā gobran romanobokrā abko tā nebe tuen kāme munye amne meri bti kā ngwarbe ngwarbe abko tā nebe tuen kāme munye arato, akwa niaratre abko bti Ngöbö kā kāinbti rabadi gobrane bāri kāne mun ye ngwā, **32** ñobtā ñan angwane Juan Bautista nūkani ji kuin era metre Ngöbökre miki gare munye angwane, munkwe ñan niara kukwei mikani era jae, akwa nitre jändrän ütiā kārākā amne

meri bti kā ngwarbe ngwarbe abko kākwe niara kukwei mikani era amne kani ngābti kwetre, aiseite niaratre abko ngābākre kāne ye kwrere. Akwa kukwe nuenbare Juankwe abko munkwe ñan Juan kukwei mikani era jae, kākwe trö kwitani ñakare kukwe kāmeye, aiseite mun ye abko ngābākre mda ye kwrere. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

Nitre ji dokwāte, btā Jesukwe kukwe bā mikani

(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

33 Ti bike kukwe mdara jire bā miki ne kukwe nuen munkwe: Bati ni kā bkānkā nämane iti, kākwe uba nurai nōkani, bti ki mikani kwe amne kā ūkaninte biare uba ñoi ngwāre kwe. Ju mikani nura ngibiabtikā krāke kwe, bti biani kwe ni mda mdaye sribikrā. Kā biani sribikrā kwe abko ütiāre uba doi biandreta ruāre ie. Yebti nikani kā mdabti.

34 Abti uba ngwā otadre abko kāi nūkani angwane, sribikā kākwe uba biandreta ruāre kā bkānkāye ye abko kā bkānkā kākwe sribikā kwekwe juani tuenta jakrā. **35** Akwa sribikātre kā bkānkākwe ye nikani nebe angwane, sribikātre ubabtā ye ie neketaninte, nikani sribikā iti mete ja ñāte kwārākwarā se kwrere. Iti mda abko kāmikani kwetre amne iti mda abko tākāni jābti kwetre kāmikāre.

36 Yebti kā bkānkā kākwe sribikātre juani bāri mda uba tuen- ta ruāre jakrā, akwa sribikātre

ubabtā ye kākwe nuenbareta kwrere arato btātre. **37** Abtā mrā angwane, kā bkānkā ye kākwe odei jen kwe ara jire juani, kā namani tōbike krörö: Ti odei ne aibe abko mikadi ütiāte sribikātrekwe, aiseite ti bike juen, namani nütüre. **38** Ye erere bkānā juani kwe, akwa kā bkānkā ye odei nikani tuen sribikātre uba- btā yeye angwane, niebare kwetre jae kwārikwāri:

Ni se abko rabadi jändrän rün- kwe bkāne jōkrā, aiseite ari kāmike amne ni rabadi kā ne bkāne jōkrā, niebare kwetre.

39 Ye erere bkānā, kā bkānkā odei ye neketaninte ietre, nikani ngwena uba grā bāre mento, bti kāmikani kwetre se kwrere.

40 ¿Yebti kā bkānkā rikadre mda angwane, dre nuendre kwe sribikātre kāme yebtā raba ruen munye? nieba Jesukwe.

41 Angwane nitre yete ye kākwe nieba mda:

Kā bkānkā ye ie sribikā moto kāmekāme ye rabadre ruentari tare ñakare, kākwe kāmikadre jire jōkrā. Abti sribikā mden mden kākwe nura ütiā biandre ie nura ngwā öta näire, ye ie tire ye biandre kwe mda, nieba kwetre.

42 Bti Jesukwe ja bā mikaba jā kwrere amne, nitre dirikā kri- kri abko bā mikaba ju mikaka kwrere, kākwe nieba ietre:

Kukwe nebtā Ngöbö Kukwei tā tikani abko btā mun tārā ñāke ruen tie abko krörö:

Jā ütiāte kri ju mikakrā metre abko nitre ju mikaka kākwe kitaninkā,

akwa jā ye abko ni Dänkien kākwe mikani bāri ütiāte ju mikakrā metre.

Ye abko namani tuen bāri nuāre nie,

Salmos 118.22-23

abko tā tikani kore. **43** Ne aiseite ti bike niere krörö munye: Munkwe sribibare ñakare era metre, sribikātre kāme ye kwrere, aiseite Ngöbökre ñan gobrandre mun- bti amne juta mda kākwe sribi- dre era metre Ngöbökrā, ye abko bti Ngöbö rabadi gobrane.

44 Angwane ni ütiāte kri jā kwrere tikwe nini, ye abko btā nire nire ritadrede amne rikadre temen jā yebti angwane, jā ye kākwe ni ye otadibtā kiakia jōkrā ngrabare. Erere arato, nire nire bti jā ye rikwitadrekā angwane, gütadikā mnüne jōkrā jā ye tāni arato. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

45 Jesukwe kukwe bā mikaba btā blitaba kwe ye abko nitre bli- taka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre rüere amne nitre bariseo rüere nāma blite gaba kwetre. **46** Angwane niaratre tō rababa Jesu kitai ngite kā teri, akwa Jesu abko Ngöbö kukwei niekā abko ni kwati nāma miki era jae, abtā ni kwati ye jürā rababa btātre.

Ni ja mikaka gure, btā Jesukwe kukwe bā mikani
(Lucas 14.15-24)

22 **1** Yebti Jesu rikaba blite- ta amne kukwe mda bā mikaba kwe, kākwe nieba krörö:

2 Ngöbö kä käinbti käta gobrane ño nibti abko ti bike bä mike krörö: Bati jrei nämane iti abko ngobo jatani ja mike gure angwane, jrei ye kākwe mrö sribikäre nuäre jabtä. 3 Yebti nitre nübaibarera kwe kä ngwen nuäre jabtä ye abko sribikäre juani käre kwe, akwa nitre nübaibare kwe ye ñan tö namani näin. 4 Abtä sribikäre mdara jire juani jreikwe, kākwe niebare krörö ietre: Nitre nübaibare tikwe, ye ie munkwe nie krörö: Tikwe nbi kāmikamna amne tikwe jändrän mda mda köteköte kāmikamna kwetadre, aiseite mrö nena biare jökrä amne nitre nübaibare tikwe ye jata kä ngwen nuäre jabtä tibe, munkwe nie ietre, niebare kwe sribikäre yeye.

5 Ye erere sribikäre nikani, kākwe niebare, akwa nitre nübaibare jreikwe ye kākwe sribikäre ye kukwei mikani ngwarbe. Ni ruäre nikani jirekäre tirete amne ni ruäre abko nikani jändrän mda mda nuene. 6 Akwa ni ruäre abko ie sribikäre jreikwe ye neketaninte, nikani mete kwäräkwarä se kwere, bti mrä kāmikani kwetare. 7 Abtä jrei ye moto namani romon krübäte. Abtä rükä kwekwe ye juani kwe, kākwe nitre moto kāmekäme ye kāmikani jökrä, bti juta ye kukwani jökrä kwetare sribikäre kwe ye dokwäre.

8 Yebti jrei ye kākwe niebare sribikäre mda mdaye: Ti ngobo tikwe bike ja mike gure, kräke mrö nena biare jökrä kä

ngwiankäre nuäre jabtä, akwa nitre nübaibare tikwe abko rükadre kä ngwen nuäre jabtä, akwa ti kukwei kitani temen kwetare, yebtä abko moto käme bä mikani kwetare jabtä. 9 Mtare mun nän ji kri ngrabare sere amne nire nire kwan ji ngrabare munye, ye erere munkwe nübai jökrä kä ngwen nuäre jabtä tibe nete, niebare jreikwe sribikäre. 10 Ye erere bkänä, sribikäre ye nikani ji ngrabare angwane, nire nire kwani ietre ji ngrabare, ye erere ükaninkrö jökrä kwetare, ni moto käme amne ni moto kuin, ni ño erere jänikani jökrä kwetare angwane, ju kä ngwiankrä nuäre jabtä, ye te ni namani iti jökrä.

11 Yebti nitre nübaibare kä ngwen nuäre jabtä, ye namanina jökrä gwi angwane, jrei nikani mike ñäräre. Jrei namani gwi angwane, ni nämane iti yete abko dän kitadre jabtä nänkrä kä ngwiankrä nuäre jabtä ni ja mikaka gure kanti, ye abko nämane ñakare btä. 12 Abtä jrei ye kākwe niebare ni yeye: Ja mräkä, dän kitadre jabtä makwe abko ñakare mabtä, ye abko ma nü ño gwi nete siba, niebare kwe ie. Angwane ni ye rababa kwekwe jirekäre. 13 Angwane nitre mrö mikaka mesabtä mesabtä, ye ie jreikwe niebare: Ni noko ngoto amne kise makete, bti munkwe kitaka kä bäri iko te ju bare sere. Ye kanti niara rabadi ja müaire krikri be amne tu ngö rabadi cherere jabtä ja tare nika kisete, 14 ñobtä ñan angwane Ngöböta ni kwati nübaire, akwa

ni braibe abko diankata jakrä kwe. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Ja ütiä biandre gobrane ya, ñakare ya

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

15 Yebti nitre bariseo kākwe gätäbare angwane, tö namani Jesu tuai ja dokwä mike kö okwäte, aiseite Jesukwe ñäkädre blo gobran romanobo rüere abtä kitadre ngise kwetare, abkokäre ja töi mikani kwatibe kwetare Jesu rüere, 16 kākwe nitre reketaka jakri juani ruäre nitre reketaka Herodekri ben gwaire niekäre krörö Jesuye:

Dirikä, mata kukwe era erere niere, ye gare kuin nunye amne ji Ngöbökwä abko dirita era metre arato makwe, ye gare nune arato. Erere arato, ni mda mda tä ño niere ma rüere diribtä kore, ye abko ñakare ütiäte makrä, ñobtä ñan angwane ñan mata blite ni mda mda moto mikakäre nuäre, ye garera nune. 17 Ne aiseite kukwe nebtä makwe dre niedre abko nun tö nibi gai abko krörö: ¿Emperador romanobo César abko ie munkwe ja ütiä biandre ye abko dbe ya, ñakare ya niere nune? nieba kwetare Jesuye.

18 Nitre ye nämä töbike blo Jesu rüere, ye Jesukwe gaba btäre. Abtä nieba mda kwe ietre:

Mun ngwarbe ja bä mike kuin tibtä nete. ¿Se ñobtä tikwe ja dokwä mikadre kö okwäte au, abkokäre mun kite kukwe ngwentari kore tie ye?

19 Ngwian bti munta ja ütiä bien, ye mike tuadre tie, nieba Jesukwe ietre.

Ye erere bkänä, ngwian denario bianba kwetare Jesuye.

20 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

¿Nire bä amne nire käta tikani ngwian nebtä? nieba Jesukwe ietre.

21 Angwane niaratre kākwe nieba mda Jesuye:

Emperador César bä amne käta btä, nieba kwetare.

Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Jändrän emperadorekwe erere munkwe bian emperadoreye amne jändrän Ngöbökrä erere munkwe bian Ngöböye. Abko kore se, nieba kwe ietre.

22 Jesukwe ñäkäba kore ietre, ye kukwei nuaba kwetare angwane, ñan töi rababa krütare Jesu kukweibtä, ñobtä ñan angwane ja kitani ngite ñakare Ngöbö rüere o César rüere aiseite. Yebti niaratrekwe kä mikakaba Jesubtä yete, rikabata jökrä.

Ni krütani rükadreta nire ya abko ngwianintari Jesuye

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

23 Abti köbö ye arabe näire, nitre saduseo rikaba ruäre ja tuakäre Jesube. Nitre saduseo ye abko ni krütanikrütani mikadreta nire Ngöbökwä abko ñan nämane mike era, aiseite jataba kukwe ngwentari Jesuye, kākwe nieba ie:

24 Dirikä, Moisékwe niebare krörö: Ni iti tädre gure, akwa ngäbäkre ñakare kwetare amne ni

ye krütadre angwane, merire rabadre kaibe, meri ye abko yäräkwe diandre jae mda. Yebti ngäbäkre rabadre kwetre angwane, ngäbäkre ye abko rabadre niara etba krütani ngobo kwrere, niebare Moisékwe. **25** Ye erere bati nun ngätäite nete nitre ja etbarebe nämane ni kükü. Nitre ye etba mubai kākwe ja mikani gure, akwa ngäbäkre ngämi nebe kwetre angwane, ni ye krütani, aiset merire namani kaibe ie, ye abko namani etba siba kräke. **26** Ye erere bkänä meri ye namani yärä mda yebe, akwa brare krütani kän arato. Abtä meri ye namani yärä mdabe, akwa brare krütaninta kän arato. Ye kwrere nikani nakenkä janknu ja täritäri. Abti nitre ni kükü ye krütani jökrä meri ye kisete. **27** Abti mrä angwane, meri ye krütani arato. **28** Akwa ni krütani rükadreta nire mata niere, aiset ni brare ni kükü, ben meri ye namani jökrä, abti niaratre ni kükü ye rükadreta nire jökrä angwane, meri ye rabadi nire nän mukore abko niere nanye, nieba kwetre Jesuye.

29 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Ngöbö Kukwei gare ñakare munye amne Ngöbö di kri gare ñakare munye arato, aiset munta töbike ngwarbe blo kore. **30** Ni krütanikrütani rükadita nire angwane, ni merire, brare kākwe ñan ja mikadre gure, ñobtä ñan angwane niaratre abko rabadi angele kä käinbti kwrere. **31** Mdakäre abko, ni

krütanikrütani rükadreta nire abko Ngöbö ara jire kākwe niebare kira, niara nämane blite Moisébe angwane. Yebtä mun tärä ñäke ruen tie. Ngöbö Kukwei käta niere krörö: **32** Ti abko Ngöbö Abrahamkwe, Isaac kwe amne Jacobokwe, niebare Ngöbökre Moiséye. Abraham, Isaac amne Jacob krütanina abti Ngöbökre niebare kore Moiséye. Ngöbö abko ñan ni ngwäkäre Ngöböi akwa Ngöbö abko ni nire Ngöböi gare nie. Ye aiset Abraham, Isaac amne Jacob tä nüne janknu Ngöbö ngwärekre abko gare nie, nieba Jesukwe nitre saduseoye.

33 Jesukwe blitaba kore, ye nitre kwati kākwe kukwe nuba ünän jökrä angwane, Jesukwe diriba ño, yebtä niaratre töi ñan rababa krütare Jesu kukweibtä.

Kukwe mden bäri ütiäte mikadre täte

(Marcos 12.28-34)

34 Jesukwe nitre saduseö kada ketaba kwäräbe jökrä kore, ye abko nitre bariseo kākwe gaba angwane, ja ükkröbata kwetre Jesu kanti mda.

35 Angwane ni bariseo abko Kukwe Biani Ngöbökre Moiséye dirikä arato nämä iti yete abko tö rababa Jesu tuai ja dokwä mike kö okwäte, kākwe nieba krörö ie:

36 Dirikä, ¿Kukwe Biani Ngöbökre Moiséye nuendre nie, ye mden abko bäri ütiäte? nieba kwe Jesuye.

37 Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Makwe ma Dänkien Ngöbö tare ja di ngöi jökrä, ja üai ngöi jökrä amne ja töi ngöi jökrä abko nieta kore, **38** aiset kukwe ye abko bäri ütiäte amne tä bäri käne arato kukwe jökrä mda mda ngätäite. **39** Akwa kukwe tärä kwati mda abko bäsi kukwe käne ye kwrere arato abko käta niere krörö: Mata ja tarere au, ye kwrere makwe ni mda mda tare arato abko nieta kore Ngöbö Kukweibtä.

40 Munkwe kukwe ketebu ye mikadre täte ne ngwane, kukwe mda mda biani Ngöbökre Moiséye nuendre nie, ye munkwe mikadre täte jökrä. Erere arato, kukwe biani Ngöbökre nie ja kukwei niekä niekä köböire, ye munkwe mikadre täte jökrä arato. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

¿Nirekri Ni Dianinkä Ngöbökre däredre?

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

41 Yebti nitre bariseo nämä ja ükaninkrö Jesu kanti yete angwane, **42** Jesukwe nieba mda ietre:

¿Ni Dianinkä Ngöbökre abko däredre nirekri nütüta munkwe? nieba Jesukwe ietre.

Ni Dianinkä Ngöbökre abko däredre jrei Davikri, nieba kwe-tre Jesu käre.

43 Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ni Dianinkä Ngöbökre abko däredre Davikri munta niere, ¿ye

ñobtä abko Ngöbö Üai köböire Davikwe “ti Dänkien” niebare Ni Dianinkä Ngöbökre yebtä? Ni ngätäite nete ni ñakare jire iti käta “ti dänkien” niere ngäbäkre kweye, akwa David abko kākwe niebare krörö:

44 Ti Dänkien Ngöbö kākwe nieba ti Dänkienye:

Kä bäri ütiäte kri ti küde ruenkri, ne kanti jakwe täke nete.

Ye kanti ma raba abti tikwe ma rüe mikadi jökrä ma ngoto täni,

Salmos 110.1

niebare Davikwe Ni Dianinkä Ngöbökre yebtä. **45** David ara jire kākwe ja Dänkien niebare Ni Dianinkä Ngöbökrewebtä, ¿se ñobtä abko Ni Dianinkä Ngöbökre abko jatadre Davikri nieta munkwe se, ñobtä ñan angwane nita Dänkien niere ñakare jire ni mräkä bäri mrä nikrä yeye? nieba Jesukwe nitre bariseoye.

46 Angwane nitre bariseo ye ñan kukwe gitiaba jire kwati mda Jesu käre, ñobtä ñan angwane kukwe niedre ño ño ñan rababa gare jire chi ietre aiset. Abti köbö ye näire mento-kwäre ni ñakare jire iti, ie ja rababa nuke töre kukwe ngwentari Jesuye ja gakäre ben.

Jesukwe nitre ja töitikaka ben mikani molkre

(Marcos 12.38-40;

Lucas 11.37-54; 20.45-47)

23 **1** Yebti nitre nämä yete brä nitre ja töitikaka Jesube, ie Jesukwe nieba mda:

*Kaja chi te Ngöbö Kukwei nämane
tikani täräbtä abko nitre israelita
nämame mike ja okobtä kore
(Mateo 23.5-6)*

2 Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre amne nitre bariseo abko tätre dirire Moisés täte, aisete niaratre aibe kukwei ütiäte abko niaratre tä niere jabtä. **3** Ne aisete nitre ye kukwei mika täte munkwe amne dre nuemna kwetre, erere munkwe nuen. Akwa niaratre tä nüne ño, ye kwrere munkwe ñan nūna, ñobtä ñan angwane niaratre tä kukwe niere abko erere tätre nuene ñakare, akwa tätre jändrän mda nuene.

4 Mdakäre abko, tribe kri doboko abko ni ñan raba kaenkä, ye kwrere jire tätre kukwe tare-tare ükete nuendre munye, bti tätre kite ni mda mda kötärä. Abti niaratre ñan töta nebe kise mikai jire chi tribe yebtä ni mda mda die mikakäre. **5** Erere arato, niaratre tä jändrän nuene, ye abko ni mda mda kākwe tuadre

abko ie töta nebe abko krörö: kaja chi te Ngöbö Kukwei tä tikani täräbtä abko mikata ja okobtä amne küdebtä, akwa niaratre abko kaja krikri be tätre mäkete ja okobtä amne ja küdebtä tuadre ni mda mdaye. Erere arato, kö kitani kabre dän körä-bäre abko tätre kite jabtä bikakäre bari deme. **6** Erere arato, niaratre nūbaita bietabtä angwane, ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke, kanti tö takäi temen. Erere arato, ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke sinagagate, kanti töta nebe rabai takänintbe amne ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke, kanti tätre nebe takänintbe. **7** Mdakäre abko, ni ütiäte krikri, ie köbö ngwiandretari, ye kwrere ni jökrä kākwe köbö ngwiandretari käne ietre kä jändrän rürümoinkrä ye kántita temen, ie töta nebe. Erere arato, ni mda mdakwe kädiandre dirikä abko ie töta nebe.

8 Akwa dirikä niedre munye mun mräkäkwe ye abko munkwe ñan ribe jae, ñobtä ñan angwane Dirikä itibe tä munkwe abko Ngöbö ara amne mun abko ja etbare jökrä. **9** Mdakäre abko, Ngöbö mun Rün itibe abko tä kä käinbti sete, aisete ni mda mda kä nebtä abko mun rün munkwe ñan nie ietre mikakäre täte Ngöbö kwrere. **10** Erere arato, mun abko ni mda mda jie ngwianka niedre munye abko munkwe ñan ribe jae, ñobtä ñan angwane mun Jie Ngwianka era metre abko tarä munkwe. Mun Jie Ngwianka ye abko Ni Dianinkä

Ngöbökwé. **11** Mdakäre abko, nire nire tö rabai bari ütiäte mun ngätäite, ni ye abko kākwe ja mika sribikä ni mda mdakrä, **12** ñobtä ñan angwane nire nire tö ja mikai kri au, ni ye abko Ngöbökwé mikadi bobre ja ngwärekre, akwa nire nire kākwe ja mikadre bobre, ye abko Ngöbökwé mikadi ütiäte kri ja ngwärekre.

13 iAingwaree! Mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre amne mun bariseo kätä ja bä mike kuin. Mun ye abko bobre jakän, ñobtä ñan angwane Ngöbö rükadre gobrane ni jökräbti, ye ngäniene munta jukwe dike jite, Ngöbö ñan rabadre gobrane btitre abkokäre. Ngöböta gobrane nibti, ye kanti mun ñan tö rikai amne ni mda mda tö rikai abko mun ñan tä tuemetre niken arato, aisete mun bobre jakän.

14 [iAingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikä amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bä mike kuin abko krörö: Meri kän brare krütani abko kän munta ju denkä, abti munta nebe bike kuin-kuin, kätä nebe blite raire Ngöböbe ni jökrä ngwärekre, akwa munta kukwe nuene kore, akwa yebtä Ngöbökwé mun mikadi ja ngie nuen kri.]ⁿ

15 iAingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikä amne mun bariseo mike ja

ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bä mike kuin abko krörö: Munta niken kä mdabti amne munta niken mrenbti kä mda mda kanti ni mda mda känene töi kwitakäre jakri. Ye erere tarä nebe nekete munkri angwane, kukwe dirita munkwe ietre abko erere tätre nuene. Abtä mun köböite tätre ja mike ngite bari krübäte mun ngwä.

16 iAingwaree! Mun okwäta kä drünente kätä ni mda mda jie ngwena. Mun ye abko bobre jakän, ñobtä ñan angwane munta ni niere krörö angwane munta ni mda mda mike ja mike ngite Ngöbö rüere: Ju blitakrä Ngöböbe se käfti nire kākwe ja kukwei biandre abti kitadre temen kwe, ye ngwane rabadre ngite ñakare Ngöböye, munta niere. Akwa ju blitakrä Ngöböbe kanti, orota mikani, oro ye käfti ja kukwei biandre abti ja kukwei kitadre temen kwe, ye ngwane rabadre ngite Ngöböye abko munta niere angwane, munta dirire blo.

17 iMun ngwarbe töi ñakare amne mun abko ni okwä kä drünente kwrere, aisete Ngöbö Kukwei gare ñakare metre munye, kätä kukwe niere kore! ¿Dre bari ütiäte? ¿Oro tä mikani ju blitakrä Ngöböbe kanti ya o ju blitakrä Ngöböbe ara jire köböire oro tä nebe deme Ngöbö ngwärekre ya? Ju blitakrä Ngöböbe abko bari ütiäte, akwa ütiäte ñakare munta niere.

ⁿ 23.14 Versículo 14 abko ñan tä tikani manuscrito kuinkuibtä. Tä tikani Marcos 12.40 abko tikani nete.

18 Erere arato, ñukwä grä jändrän kukwakrä Ngöböye, ye kăbti nire kăkwe ja kukwe biandre abti ja kukwei kitadre temen kwe, ye ngwane ñan rabadre ngite Ngöböye, munta niere. Akwa jändrän kukwata ñukwä grăbti ye ara jire kăbti nirekwe ja kukwei biandre abti ja kukwei kitadre temen kwe, ye ngwane rabadre ngite Ngöböye munta niere. **19** iKă iko mun okwăte Kukwe Ngöbökwē-bti ñan ñan! ¿Dre bari ũtiâte? ¿Jändrän biandre Ngöböye kukwadre abko bari ũtiâte ya o ñukwä gră köböire jändrän bianta Ngöböye abko tā nebe deme Ngöbö ngwărekri abko bari ũtiâte ya? Ñukwä gră abko bari ũtiâte. **20** Ne aiseite nire nire kăta ja kukwei bien ñukwä gră kăbti, ye abko ñan ñukwä gră aibe kăbti tā ja kukwei bien, akwa jändrän jökră tā mikani ñukwä grăbti ye kăbti tā ja kukwei bien. **21** Erere arato, nire nire kăta ja kukwei bien ju blitakrä Ngöböbe kăbti, ye abko ñan ju ye aibe kăbti tā ja kukwei bien, akwa Ngöbö ara jire tā nune ju yete abko kăbti tā ja kukwei bien arato. **22** Amne nire nire kăta ja kukwei bien kă kăinbti se kăbti, ye abko kŭră gobrankrä Ngöbökwē bti Ngöböta tăkăninbtē kă kăinbti, aiseite Ngöbö ara jire kăbti tā ja kukwei bien arato, nieba Jesukwe.

23 Yebti Jesukwe nieba mda: iAingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye

dirikă amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bā mike kuin abko krörö: Kri mu ũtiâte ñakare kădianta menta, anís amne comino abko munta ũkete keta jătă jătă, abti munta mike keteti jene-na Ngöbökră. Akwa jändrän bari ũtiâte kri nuendre abko Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye tā dirire abko munta nuene ñakare abko krörö: Kukwe ũkadrete era metre ni mda mdakrä amne ni mda mda ngwiandre ruentari tare jae, erere arato tōdekadre kwatibe Ngöböbti, ye abko munkwe nuendre jändrän kiakia nuenta munkwe ye ben gwaire, akwa ye kwrere munta nuene ñakare. **24** Ne aiseite mun abko ni okwă kă drŭnente kwrere. Ngöbö tō dreye gare ñakare metre munye, akwa munta ja mike Ngöbö kukwei dirikătre, kăta ni mda mda jie ngwena blo. Kă u kiakia jăkăteta deme bătărekă dendente ta, ye kwrere jire kukwe kiakia bási ũtiâte ñakare bökän Ngöbö Kukwebtă, bti munta mokrere krŭbăte, akwa kukwe bari ũtiâte nuendre tā tikani Ngöbö Kukweibtă ye abko kameo krikri ñaka ngöi jökră, kwrere jire munta nuene kukwe ũtiâte krikribtă, aiseite munta mike ũtiâte ñakare.

25 iAingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye dirikă amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bā mike kuin abko krörö: Mun abko baso amne siă bătăteta btărita aibe

amne terita abko tā nebe dobrore kwrere jire, aiseite mun tōita gobtă amne jändrän ni mda mdakwe abko ie mun tōta nebe jökră jakrä. **26** Mun bariseo, munta ni okwă kă drŭnente kwrere, aiseite ti bike niere krörö munye: Baso amne blato bătăteta kuin jökră terita amne btărita tā nebe merebe jökră, ye kwrere jire munkwe ja tōi ara jire mika kuin merebe amne mun ngrabare rabadi kuin merebe jökră Ngöbö ngwărekri arato.

27 iAingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye dirikă amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bā mike kuin abko krörö: Ni doboi mikata abko kănti kă ũkateta abti jŭkata bătă nebe ngwen bŭrere băne, akwa ni krŭtani aibe kroko tā nguse amne jändrän kămekăme ră kure dbe ñakare Ngöbö ngwărekri tā nguse, ye kwrere jire munta nebe. **28** Ye abko, mun abko kă ũkateta kuin rökabti amne jŭkata tā nebe băne btărita kwrere jire abko krörö: Munta ja bā mike ni moto kuin kwrere ni mda mda okwăte, akwa mun moto amne tōi abko te jändrän kămekăme tā munkwe, aiseite munta bike deme amne kukwe jökră kăme btă mun tōita, aiseite mun rökă jŭkani ye kwrere.

29 iAingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye dirikă amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bā mike

kuin abko krörö: Nitre Ngöbö kukwei niekă kirakira abko krăke munta kă ũkete kuin rökabti niaratre mikakăre ũtiâte jae. Erere arato, ni ruăre kăkwe nŭnabare metre Ngöbö ngwărekri abko doboibti munta kă ũkete bā nuăre nuăre, **30** bti munta niere krörö: Ni mrăkă kirakira kăkwe nitre Ngöbö kukwei niekă kămikani, ye ngwane ni tădre nŭne akrăke nikwe ñan kămikadre jire chi gwaire bentre, munta niere jabtă. **31** Munta blite kore, yebtă mun mrăkă kirakira kăkwe nitre Ngöbö kukwei niekă kămikani, ye arabe mrăkăkri mun jatani abko tā nŭke gare munye ñan ñan. **32** Mun mrăkă kirakira kăkwe kukwe mikanintbe ño mun kăne nitre Ngöbö kukwei niekă rŭere, ye kwrere munkwe mika nebe bare tăte jökră tibtă arato.

33 iMun abko tbi bökän krŭbăte ye kwrere jire! Ne aiseite Ngöbökwē mun mikadi ja ngie nuen kă ja tare nikakrä kănti. Yebtă munkwe ñan kwărăbedre jire chi. **34** Ne aiseite nitre Ngöbö kukwei niekă amne nitre tōbtă tōbtă amne nitre Ngöbö kukwei dirikă ye abko tikwe juandi Ngöbö Kukwei niekăre munye nete, akwa munkwe mŭre ketadi amne munkwe metadi krusobtă ruăre. Ruăre abko sinagoga kăntikănti munkwe kwata metadi amne ruăre rikadi ngitie amne jiebtı mun năin kisere juta kwatirekwatire te niaratre mikakăre ja tare nike. **35** Ne aiseite nitre nŭnanka metre Ngöbö ngwărekri

abko kämikanina mun mräkä kirakirakwe, ye dokwäre Ngöbö-kwe mun mikadi ja ngie nuen kri krübäte. Abel kākwe nūnabare metre, ye näire mentokwäre ni müre ketani nebe Berequías ngo-bo Zacarías näire amne Zacarías abko müre ketani munkwe ju blitakrä Ngöböbe kanti ñukwä grä amne kä deme te ruäre. **36** Nitre müre ketani kore, ye dokwäre abko Ngöbökwē nitre nūnanka kä ne ngwane mikadi ja ngie nuen kri krübäte abko ti bike niere metre munye.

Jesukwe nitre Jerusalénbo müaibare

(Lucas 13.34-35)

37 Ye btäräbe Jesukwe nitre Jerusalénbo müaiba, kākwe nieba krörö:

¡Aingwaree, mun nūnanka Jerusalén nete! Käre munta nitre Ngöbö kukwei niekä müre kete amne nitre juanta Ngöbö-kwe ja kukwei ngwena abko müre ketata jäbti. Ye abko, kwi-ta ngäbäli kiakia ngibiare ja ngike täni, ye kwrere käre ti tö namani mun ngibiai, akwa mun ñan tö namani ti tuai ja ngibia-re. **38** Ye mden kisete, ju munkwe nete ne rabadi tökare jökrä mun täbtä nete abko tita niere munye, **39** ñobtä ñan angwane mtare mentokwäre ti ngämi kiteta, känenkri munkwe ñan ti tuadre jire chi mda, yebti munkwe ti tuadi angwane munkwe niedi krörö:

Ni kitera nūke ni Dänkien Ngöbö käfti raba mikani ütiäte

kri, munkwe niedi kore ti ngäfti. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Dre rakadikä kä mrä känenkri
(Marcos 13.1-23;
Lucas 21.5-24; 17.22-24)

24 **1** Yebti Jesu näma ju blitakrä Ngöböbe bäre, rikabata akwa ngämi nikenta mente, känenkri nun ja töitikaka ben kākwe krötaba ken amne nun rababa näkwiteta ja jiebti, kä rababa ju blitakrä Ngöböbe ye driereta ie tuadre. **2** Ye erere bkänä Jesukwe ju ye mikabata ñäräre, kākwe nieba krörö nunye:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ju kuin btä mun okwä nibi, köböitira jire ju se juandi ngwarbe jire jökrä, aisete jä ketani jabtä jabtä se juandi jökrä temen abko ti tö nibi niei munye, nieba Jesukwe nunye.

3 Yebti nun rikaba ta nakri Jesube nebe Ngitio Olibobti, ye kanti Jesu rababa takänintbe angwane, nun ja töitikaka ben kākwe krötaba ken, kākwe nieba kaibe ie:

¿Ngöbökwē kä ne juandi ngwarbe jökrä makwe nini, ye abko rakadikä ñongwane? Erere arato, ma jatadreta bobuta amne kä ne rikai ta, ye abko bä mikadi ño nunye abko makwe niedre nunye, ie nun tö nibi, munkwe nieba Jesuye.

4 Abtä Jesukwe nieba krörö nunye:

Bäri käne abko, nitre ni ngökaka, ye ngäniene munkwe ja

ngibia kuin, **5** ñobtä ñan angwane ni jatadi kwati ti käfti kākwe niedi krörö: Ti abko Ni Dianinkä Ngöbökwē ara tä nete, niedi kwetre, ye kākwe ni kwati ngökadi. **6** Mdakäre abko, munkwe kukwe krörö gadi: Nitre tädi rüre jabe kwärikwäri nete sete abko gadi munkwe amne blita rabadi kabre rübtä, akwa mun ñan rekwetaka, ñobtä ñan angwane kukwe ye rakadikä kore abko erere rabadi nakenkä. Akwa ye ngwane kä mrä ngämi nūke abko raba gare munye, **7** ñobtä ñan angwane juta kwatirekwatire rabadi rüre jabe kwärikwäri amne nitre nūnanka kä ketareketare te rabadi rüre jabe kwärikwäri. Erere arato, ni kwati rabadi mrö nike krübäte amne dobo rabadi nakaenkä kä ketareketare temen kwäräkwarä arato.

8 Akwa ye ngwane abko ja tare nika jatadi kriire kena kä nebtä.

9 Ye ngwane mun abko mikadi ja tare nike tödekabtä tibti amne mun ruäre abko müre ketadi amne munta tödeke tibti, ye dokwäre ni kwati nūnanka kä ketareketare temen mätä rabadi munbtä. **10** Erere arato, kä ye ngwane ni kwati käta ja tödeka-tibti niere abko kākwe trö kwitadita tie, kākwe ti rükandite amne mätä rabadi jabtä kwärikwäri, kākwe ja kitadi ngise ngwarbe kwärikwäri. **11** Erere arato, ni kwati jatadi ja bä mike ni Ngöbö kukwei niekä era metre

kwrere ye kākwe ni kwati ngökadi krübäte. **12** Ni kwati rabadi kukwe nuene kämekäme krübäte, aisete bäsi ni jökrä ñan rabadi ja tarere kwärikwäri mda.

13 Akwa nire nire kākwe nūnan-drekä dite jabtä, kākwe ñan ti rükandrete nebebe kä mrä, ni ye abko rabadi dianintari Ngöbö-kwe. **14** Mdakäre abko, Ngöbö kebera nūke gobrane nibti, ye abko kukwe kuin abko tita niere, ne abko rabadi diribare kä jökrä-bti temen Ngöböta sribire ño ni ngätäite mikakäre gare angwane, batibe kä mrä jatadi nūke.

15 Mdakäre abko, ni iti ngwarbe käme kākwe jändrän deme Ngöbökwē mikadi ngwarbe jae, ye mdenbtä abko ni Ngöbö kukwei niekä kädian nämane Daniel kākwe tära tika-ni kira. Drebtä tita blite rüka gare munye, ñobtä ñan angwane ni ye tädi nūnaninkä kä deme ju blitakrä Ngöböbe ye kanti, Daniel kākwe kukwe tika-ni ye kwrere. **16** Angwane mun tädre Judeate ye abko gitia mintokwäre **17** amne mun mden mden tädre jubti käin^o ye abko ñan rika jändrän tuenta jire chi gwi jae amne mun gitia jirekäbe. **18** Mun mden mden tädre sribire tirete ye abko ñan rika dän tuenta jire chi gwi jae, akwa mun gitia gwängwarbe jirekäbe. **19** Akwa meri doboko doboko amne meri kwe ngäbä-kre kiakia kianbtä, ye abko

^o 24.17 tädre jubti käin. Ju nitre israelitare abko kiare bti käin, aisete nuäre dikakrä bti ta.

bobre jakän, ñobtä ñan angwane niaratre ñan raba ngitie jötrö.

20 Akwa mun gitiadre ye abko ñan rakadrekä kä ñüre näire abko munkwe ribe Ngöböye, ñobtä ñan angwane tare näin jötrö kä ñüre näire amne mun gitiadre ñan rakadrekä köbö jadükakrä näire. ^P **21** Munkwe ribe kore Ngöböye, ñobtä ñan angwane kä dätebare kena angwane ja tare nika ñakare krübate kore abko erere ja tare nika di kri krübate kä ye ngwane. Yebti ñan ja tare nikadreta mda ye kwrere. **22** Ye abko, Ngöbö-kwe ñan köbö krötadre jötrö käne ja tare nikakrä, ye ngwane ni ñan rabadre dianintari jire iti, akwa ni dianinkä jakrä Ngöbö-kwe abko Ngöböta tarere, aiseite köbö ja tare nikakrä krötadi jötrö kwe. **23** Ne aiseite, kä ye ngwane kukwe raba nakenkä kore angwane, nane ni mdakwe niedre krörö munye: iNi Dianinkä Ngöbö-kwe abko tä nete tuen! niedi kwe, o iNi Dianinkä Ngöbö-kwe tä sete tuen! niedre kwe, akwa munkwe ñan kukwei mika era, **24** ñobtä ñan angwane kä ye ngwane ni kwati jatadi ja bä mike Ni Dianinkä Ngöbö-kwe kwrere amne ni kwati jatadi ja bä mike ni Ngöbö kukwei niekä kwrere, käkwe sribi krikri ñan tuabare nuendi kabre bätäkä

ngwarbe ni mda mda ngökakäre amne rabadre ni dianinkä jen jakrä Ngöbö-kwe ara jire ngökö, ne ngwane ngökadre kwetre, akwa ñan rabadi ngökö. **25** Ne aiseite kukwe ye ngämi nakenkä, känenkri tita mun mike mokre biare.

26 Ne aiseite ni mdakwe nie krörö munye: Ni Dianinkä Ngöbö-kwe abko tä kä kaibete sete, nie kwe angwane, mun ñan rika tuen kanti. Erere arato, nie krörö munye: Ni Dianinkä Ngöbö-kwe abko tä ja rükaninte nete, nie kwe angwane, munkwe ñan kukwei mika era, **27** ñobtä ñan angwane merata trä ngitiekä ngwen käinta angwane, träta jataen batibe nindrini amne kä driri, ye kwrere arato, ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, ni jökrä käkwe gadi batibe jökrä. **28** Ye abko, ni ngwäkä tä mdente, btä jüden rabadi ja ükekrö ngwäkä kwete abko nita tuen, ye kwrere ti jatadita ni jökrä käkwe gadi.

Jesukristo jatadita

(Marcos 13.24-37;

Lucas 17.26-30,34-36; 21.25-33)

29 Ja tare nikadi kri nini tikwe, yebti btäräbe ñänä se rötadite amne kä rabadi iko jökrä. Erere arato, sö se ñan trä rabadre mda amne muke käinta se abko rabadi betekä

^P **24.20** mun gitiadre ye abko ñan rakadrekä köbö jadükakrä näire. Nitre israelita ñan rikadre mente köbö jadükakräte abko ükaninte kwetre. Rikadre mente angwane, ja mikadre ngite kwe, aiseite Jesukwe niebare kore nütüta.

timontimon amne jändrän kä käinbti se abko rabadi grükekä arato. **30** Angwane ti, Ni Kä Nebtä Ngobo jatadita abko bä mikadi kore kä käinbti sete abko ni jökrä käkwe tuadi. Ye ngwane abko ni kä jökräbti temen rabadi nekwetekä krübate ja jiebti, käkwe ja müaidi angwane, ti Ni Kä Nebtä Ngobo abko jatadi tuen ja di kri bä nuärebti mütabti abko ni jökrä käkwe tuadi. **31** Angwane tikwe angeletre tikwe juandi drü jüke krikri käkwe ni dianinkä jen jakrä ükadikrö jökrä ketetibe. Ni dianinkä jen jakrä nünanka nindri-ni, kä driri, sekri, nekri abko ükadikrö jökrä kwe.

32 Mdakäre abko, higokrie btä kukweta nakenkä ño, yebtä munkwe ja töitika abko krörö: Higo küdeta niren mräre mda amne käta nebe mräre btä arato angwane, kä töre tära kite nüke ja ken abko munta gaen, **33** ye kwrere arato kukwe nini tikwe ye jata nakenkä jökrä mun okwäbti angwane, ti Ni Kä Nebtä Ngobo nükerate ja ken jukwebtä abko rabara gare munye. **34** Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Nitre nünanka kä nebtä ngämi krüte jökrä, ye känenkri kukwe nini tikwe ye erere rakadikä jökrä.

35 Mdakäre abko, kä käinta se btä kä temen ne abko Ngöbö-kwe gadikä jökrä, angwane rikadi ta, akwa ti kukwei abko rabadi kärekäre.

36 Akwa ti jatadreta köbö mdente amne ñänä okwä nuäi,

ye abko gare ñakare jire chi ni mda mdaye, angele kä käinbti ie gare ñakare amne Ngöbö Odei ie gare ñakare arato, akwa Ngöbö ni Rün aibe ie tä gare kaibe. **37** Mdakäre abko, kukwe nakaninkä ño ño Noé näire angwane ni jökrä nämane nüne jame, ye kwrere arato ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, kukwe rakadikä abko krörö: **38** Kä ye ngwane abko ñü ngämi näkäen temen, känenkri abti Noé nikani rute, ye ngwane ni jökrä tö namani nünai ño, erere nämane nüne, aiseite nämane mröre, dö ñaen amne nämane ja mike gure. **39** Ne aiseite nämane jame, te batibe ñü jatani jobe temen, käkwe ñö mikani niren kri abko nikani nitre ye ngwana jökrä abko müre neketani ñöte, ñobtä ñan angwane niaratre kwani jame ñüye, ye kwrere arato ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, kukwe rakadikä kore arato.

40 Ye abko ti bike bä mike krörö munye: Ti jatadita ye ngwane ni tädi nibu sribire jame tirete abko btäräbe iti jänäin amne iti abko mikadite. **41** Erere arato, meri tädi nibu trigo ukwe jame abko btäräbe iti jänäin amne iti abko mikadite. **42** Ti mun Dänkien jatadita ñongwane, ye abko gare ñakare munye, aiseite munkwe mokre jabti ti ngibiakäre ngäbti.

43 Kukwe mdara jire rabadre gare munye arato abko krörö: Ni gore rükadre kä ñongwane, ye rabadre gare ju bkänkäye akräke

Nitre merire tā trigo ukwe (Mateo 24.41)

ju bkānkā kākwe kraidre gwi angwane, jāndrān nān goidre jire kān kwe. **44** Ni gore rūkadre nōngwane gare nākare, ye kwere ti Ni Kā Nebtā Ngobo ne jata-dre nākare jōtrō mun tādi nūtūre, aiseite mun tādi ngibiare ngābti nākare angwane, batibe rūkadita, aiseite munkwe mokre jabti ti ngibiakāre ngābti.

Sribikā kuin amne sribikā kāme, btā Jesukwe kukwe bā mikani
(Lucas 12.41-48)

45 Kukwe ye abko ti bike bā mike krōrō: Sribikā kuin bti bkānkā rabadre tōdeke amne sribikā tōbtā ye abko bkānkā tā mikete ju ngibiare jakrā amne sribikā ye abko kā mrōkrā erere kaita nūke angwane, mrō tārā nebe biare kwe ni gwi bukakrā, sribikā kore yebtā abko ti bike niere krōrō munye: **46** Sribikā kisete bkānkā tā sribi mike, bti

bkānkā tā niken kā mdabti, bti tā kite nūketa angwane tā kwen sribi ye nuene tāte bkānkāye, sribikā yebtā abko kā rabadre nuāre, **47** nōbtā nān angwane sribikā kore abko sribikā kuin abko ie bkānkā kākwe jāndrān kwe mikadi gare jōkrā ngibiadre jakrā abko ti tō nibi niei metre kore munye.

48 Akwa sribikā moto kāme ye abko rabadre tōbike krōrō: Ti dānkien nikani amne nān rūkadreta jōtrō, rabadre nūtūre, **49** kā rikadre sribikā mda mda ngō tikekā amne nitre drōbaka drōbaka, ben rikadre ja gete amne rikadre mrōre, dō nāen krūbāte, **50** aiseite tādre jāme, nān tādre bkānkā ngibiare ngābti amne kā nuāi angwane bkānkā rūkadreta, ye nān tādre gare ie. Akwa batibe bkānkā rūkadita **51** angwane, bkānkā ye kākwe mikadi ja tare nīke krūbāte amne nitre ja bā mikaka kuin

abko mikadre ja ngie nuen, ye ben ketetibe ja tare nikadi kwe. Angwane batibe sribikā ye rabadri mūaire amne tu ngō rabadri cherere jabtā ja tare nika kisete. Munkwe nān ti ngibiadre ngābti ne ngwane, kukwe rakadrekā kore munbtā arato. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Meri ni jātā gure nākare

25 **1** Mdakāre abko, kā ye ngwane ni bti Ngōbōta gobrane abko btā kukweta nakenkā ni ja mikaka gure kwere abkobtā ti bike bā mike abko krōrō: Bati ni iti nikani ja mike gure angwane, meri bati bati ni jātā^q kākwe ja mikani juto niara ngibiare ngābti kā ngwiankāre nuāre jabtā ben amne nōtra diāni kisetekisete kwetre abko ben nikani ni ja mikaka gure ye ngābti. **2** Akwa meri nirike abko tōi nākare amne meri nirike mda abko tōbtā, **3** aiseite meri tōi nākare ye abko nikani nōtra aibe ngwena; **4** akwa meri nirike tōbtā ye abko nikani aseite ngwena biare boteate kekadre nōtrate jae. **5** Abti meri ni jātā ye namani ni ja mikaka gure ye ngibiare ngābti, akwa ni ye abko nān namani nūke jōtrō angwane, meri ye ie kōbō jatani abti mrā angwane nikaninta kibien jōkrā mda.

6 Yebti kā jatanina nūke ruāre deo angwane, batibe ni kukwei jarabare ngwānenkā krōrō ietre:

^q 25.1 Meri bati bati ni jātā ne abko nāmane meri ja mikaka gure kukwe muko abko nāmane nāin niara mukore.

iNi ja mikaka gure kitera nūke! iMun jakwe kaen ngābti! ni kukwei jarabare kore ietre.

7 Ye btārābe meri bati bati ni jātā ye naninkrō jōtrō, kā nikani nōtra mike biare nānkā ni ja mikaka gure ye ngābti. **8** Akwa meri nirike tōi nākare ye kākwe niebare meri nirike tōbtā yeye:

Aseite kitera krūte nōtrate nunkān amne nōtra nibi nōtōte nunkān, aiseite aseite ngwianta munkwe ye munkwe bian ruāre nunye, niebare kwetre.

9 Abtā meri nirike tōbtā ye kākwe niebare mda ietre:

Nunkwe nān aseite biandre munye, nōbtā nān angwane nunkwe biandre munye angwane, nān rabadre tāte ni jōkrā krāke, aiseite aseite rūrūmointa ye kanti mun rikadre kōkō jōtrō jakrā abko rabadre bāri kuin, niebare kwetre ietre.

10 Ye erere bkānā, meri nirike tōi nākare ye nikani aseite kōkō jae. Ye btārābe ni ja mikaka gure nūkani angwane, meri nirike tōbtā abko nikani nebe gwi kā ngwiankāre nuāre jabtā ni ja mikaka gure yebe angwane, jukwe dikaninbe kwe. **11** Yebti meri nirike tōi nākare ye jatani nūke mda, kā namani niere krōrō jukwebtā:

Nun Dānkien, jukwe tike nunye, namani niere.

12 Akwa ni ja mikaka gure ye kākwe niebare mda ietre:

Era metre mun gare ñakare tie, aisete tikwe ñan jukwe tika-dre munye. Abko kore se, niebare kwe ietre.

13 Ye abko, nane kukwe rakadrekä kore munbtä, ye känenkri munkwe mokre jabtä, käkwe ti ngibia ngäbti, ñobtä ñan angwane köbö mdente amne ñänä okwä nuäi angwane ti jatadita abko gare ñakare munye aisete.

Ngwian ngibiaka kuin, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Lucas 19.11-27)

14 Mdakäre abko, kä ye ngwane ni bti Ngöböta gobrane abkobtä kukweta nakenkä krörö arato: Bati ni nämane iti abko jatani niken mente kä mdabti. Jatanina niken jibti, käkwe sribikä kwekwe kārābare, bti ngwian biani ngibiadre kwe jakrä ietre. **15** Akwa ni itire itire töi ño ño ye erere btä ngwian biani kwe ietre, aisete ni iti, ie ngwian biani mili krärike kwe amne sribikä mda abko ie biani mili krobü kwe amne sribikä mda abko ie biani mili krati kwe, abti nikani.

16 Yebti sribikä ie ngwian biani mili krärike, ye nikani sribire ngwian yebti, aisete ngwian mili krärike yebti ngwian mda ganaibare mili krärike kwe. **17** Ye kwrere arato, sribikä ie ngwian biani mili krobü, ye nikaninbe sribire ngwian yebti arato, aisete ngwian mili krobü, yebti ngwian mda ganaibare mili krobü kwe. **18** Akwa sribikä ie ngwian biani mili krati, ye abko nikani, käkwe

ngwian bkänkäkwe ye nökan i jirekäre dobote nguse.

19 Yebti kä nikanina raire ta angwane, sribikä bkänkä nükaninta. Angwane ngwian biani kwe ngibiadre sribikäye, yebti nikani kukwe ükete bentre.

20 Angwane sribikä ie ngwian biani mili krärike kwe ye ara jire nökan käne, käkwe ngwian mili krärike ye bianinta bkänkäye amne ngwian mda biani mili krärike kwe arato, käkwe niebare bkänkäye: Ti Dänkien, makwe ngwian bianba mili krärike tie, akwa ngwian yebti abko tikwe ngwian mda ganaibare mili krärike arato makrä abko tä nete ne, niebare kwe bkänkäye.

21 Abtä sribikä bkänkä käkwe niebare mda ie: Bäri kuin. Ma abko sribikä kuin amne ma kuin tödekakrä. Ngwian braibe bti makwe sribibare kuin tikrä, aise-te tikwe sribi bäri kri mikadi ma kisete mda, aisete jakwe kä ngwen nuäre jabtä tibe, niebare kwe ie.

22 Angwane sribikä ie ngwian biani mili krobü kwe ye ara jire nökan mda, käkwe ngwian mili krobü ye bianinta bkänkäye amne ngwian mda biani mili krobü kwe arato, käkwe niebare ie: Ti Dänkien, makwe ngwian bianba mili krobü tie, akwa ngwian yebti abko tikwe ngwian mda ganaibare mili krobü arato makrä abko tä nete ne, niebare kwe bkänkäye. **23** Abtä sribi bkänkä käkwe niebare mda ie: Bäri kuin. Ma abko sribikä kuin amne ma kuin tödekakrä.

Ngwian braibe, bti makwe sribibare kuin tikrä, aisete tikwe sribi bäri kri mikadi ma kisete mda, aisete jakwe kä ngwen nuäre jabtä tibe, niebare kwe ie.

24 Akwa sribikä ie ngwian biani mili krati bkänkäkwe, ye nökan mda angwane niebare krörö kwe ie: Ti Dänkien, ma töta nünai ni mda mda aibe die-bti, ye gare kuin tie, ñobtä ñan angwane ni mda mda tä nura nökö amne ma abko tä ngwä ötö kabre kä kä ütiäre, akwa ma abko nura nökö ñakare. Erere ni mda mda tä nura metekä amne mata ngwä ötö kabre kä kä ütiäre, akwa ma abko nura metekä ñakare jakrä. **25** Ye mdenbtä ma jürä rababa tibtä. Abtä tikwe ngwian makwe ye nökaba jirekäre dobote nguse, akwa ngwian makwe erere tä jökrä nete ne, niebare kwe bkänkäye.

26 Abtä bkänkä käkwe niebare romone ie: Ma abko sribikä käme amne kä krene mabtä. Tita nura nökö ñakare, akwa tita ngwä ötö ni mda mdakän amne ti nura metekä ñakare, kanti tita ngwä ötö ni mda mdakän gare kuin mae mata niere, **27** aisete ma rikadre käkwe ngwian tikwe ye mikadre bankote tikrä, abti ti jatadre nöketä angwane ngwian mda biandre tie ngwian tikwe ye bäre mda näre abko makwe ñan ngwian mikani bankote tikrä, niebare kwe sribikä yeye.

28 Abti nitre nämane yete, ie sribi bkänkä käkwe niebare: Ngwian mili krati tä ni nokokwe, se denkä kä munkwe, bti

sribikä kwe ngwianta mili krä jätä, seye bian munkwe, **29** ñobtä ñan angwane nire nire kwe jändrän tärä kabre abko ie jändrän biandi bäri mda amne rabadi jändrän bkäne bäri kabre mda; akwa nire nire jändrän bkäne chi ye abko kä jändrän chi ye diandikä jökrä. **30** Ye mden kisete, sribikä käme krene noko kitekä kä bäri iko te ju bare sere munkwe. Ye kanti niara rabadi ja müaire amne tu ngö rabadi cherere jabtä ja tare nika kisete. Abko kore se, niebare sribikä bkänkäkwe.

Kä mrä näire Jesukwe kukwe ükadite ni jökrä kräke

31 Mdakäre abko, ti Ni Kä Nebtä Ngobo jatadita ja di kri bä nuärebtä angwane, angeletre tikwetikwe rabadi jökrä bare temen angwane, kürä gobranchrä bti ti rabadi tākānintbe kä bä nuärete. **32** Ye ngwane abko nitre nünanaka kä jökräbti temen rükadi ja ükekrö ti ngwäreki angwane, ni obeja ngibiaka käta obeja erere ükekrö jenena amne kabra erere tä ükekrö jenena, ye kwrere jire tikwe ni ükadikrö ketebu jene jene. **33** Amne ni jen tikwe obeja kwrere erere tikwe mikadi ja küde ruenkri amne ni ñakare tikwe kabra kwrere abko tikwe mikadi ja küde ngeberekri, ni obeja ngibiaka käta nuene obeja amne kabrabtä ye kwrere.

34 Yebti nitre tädi jrei küde ruenkri, ye ie jreikwe niedi krörö: Mun die mikani ti Rünkwe ye erere jakwe jökrä nete.

Ngöbökwe kä datebare kena angwane, kä ye kanti niarata gobrane ye abko niarakwe kä ükaninte biare munkrä ne mun jakwe kaen ngäbti, **35** ñobtä ñan angwane mrö rababa tie angwane, munkwe ti bukaba; tomna rababa tie angwane, munkwe tomna bianba tie; ti nämä dikekä ngwarbe krö kwäräkwärä ni menteni kwrere angwane, munkwe kä bianba kibiakrä tie. **36** Erere arato, ti jatani бүtie ngitiete angwane, munkwe dän biani tie; ti nämä nebe bren bren angwane, mun nämä nebe basare tie amne ti kita nämä ngite kä teri angwane, mun nämä nebe ti tuenbti tuenbti, aise te mun jakwe kä gobrankrä ne kanti nünakäre tibe, niedi Jreikwe nitre niara küde ruenkri yeye.

37 Angwane nitre nünanka metre ye käkwe niedi krörö jrei yeye: Nun Dänkien, ñongwane nunkwe ma tuani mröi amne nunkwe ma bukani? ¿Erere arato, ñongwane nunkwe ma tuani tomna mdei nike amne nunkwe tomna biani ñadre mae? **38** ¿Mdakäre abko, ñongwane nunkwe ma tuani dikekä ngwarbe krö kwäräkwärä ni menteni kwrere amne nunkwe kä biani kibiakrä mae amne, ñongwane nunkwe ma tuani ja бүtie nike angwane, nunkwe dän biani mae? **39** ¿Erere arato, ñongwane nunkwe ma tuani bren o ngite kä teri angwane, nun nämä niken ma tuenbti tuenbti? niedi kore kwetre jrei yeye. **40** Abtä jrei ye

käkwe niedi mda ietre: Ti mräkäre bäre bobre, kräke munkwe jändrän kuin nuenbare kore, ye ti ne ara jire munkwe die mikani abko ti tö nibi niei metre kore munye, niedi kore Jreikwe.

41 Yebti nitre tädi jrei küde ngeberekri abko ie Jreikwe niedi krörö: Mun nena biare ja tare nikakäre, aise te ñukwä jutra ngitiekä käre käre tä ükaninte biare diablu amne üai kämekäme kwe mikakäre ja tare nike, se kanti nän siba amne kä mitekä tibtä nete, **42** ñobtä ñan angwane mrö rababa tie angwane, munkwe ñan ti bukaba; tomna rababa tie angwane, munkwe ñan tomna bianba tie. **43** Ti nämä dikekä ngwarbe krö kwäräkwärä ni menteni kwrere angwane, munkwe ñan kä bianba kibiakrä tie. Erere arato, ti jatani бүtie ngitiete angwane, munkwe ñan dän biani tie; ti nämä nebe bren bren amne ti kita nämä ngite kä teri angwane, mun ñan nämä niken ti tuenbti, niedi Jreikwe nitre yeye.

44 Abtä niaratre käkwe niedi krörö: Nun Dänkien, ñongwane nunkwe ma tuani mrö nike, tomna mdei nike amne ñongwane nunkwe ma tuani ja бүtie nike? ¿Erere arato, ñongwane nunkwe ma tuani dikekä ngwarbe krö kwäräkwärä ni menteni kwrere amne ñongwane nunkwe ma tuani bren bren amne ngite kä teri, akwa nunkwe ñan ma die mikani, mata niere ye? niedi kwe jrei yeye. **45** Angwane jrei ye käkwe niedi krörö mda ietre:

Ti mräkäre bäre bobre bobre abko kräke munkwe ñan jändrän kuin nuenbare jire chi, aise te ti ne ara jire kräke munkwe ñan jändrän kuin nuenbare arato abko ti tö nibi niei metre kore munye, Jreikwe niedi nitre yeye. **46** Yebti nitre ye abko näin kä ja tare nikakrä käre käre ye kanti amne nitre nünanka metre metre abko näin nüne käre käre Ngöböbe. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Jesu rüe tö namani kain ngite tiebe

(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

26 1 Jesukwe diribare ünän jökrä, yebti nun ja töiti-kaka ben ie nieba krörö kwe:

2 Bieta Pascua abko köböi nebera köböbube, ye garera munye angwane, Pascua ye näire abko ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise müre ketadre krusobtä, nieba Jesukwe nunye.

3 Ye erere bkänä, kä ye ngwane abko nitre ji dokwäte nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diärebtü amne nitre unbren ji dokwäte käkwe ja ükaninkrö gätäbtä nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien kädian nämä Caifäs gwiriete. **4** Ye kanti ni ngökadre ño kwetre köböire Jesu kadre ngite kwetre, bti müre ketadre kwetre abko nikani ükete Jesu rüere. **5** Akwa nane ni kwati krübäte nämä Jerusalén Pascua köböikrä käkwe rüdre bentre Jesu dokwäre, aise te Pascua näire ñan nuen-dre, niaratre namani niere.

Meri iti käkwe ñö rä bäre kekani Jesubti

(Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8)

6 Kä ye ngwane abko Jesu nämä juta Betaniate Simón juete. Jesu ngämi Simón ye miketa kuinta, känenkri Simón ye abko kädian nämä lebroso arato abko kanti Jesu nämä. **7** Ye btäräbe meri jataba iti nuke Jesu ken angwane, jä bä ngwen kädianta alabastro abko datebare boteare abko krati meri ye nämä näin ñö rä bäre ütiäte kri ngwena abko rükaba Jesu kanti. Jesu abko nämä tükänintbe mesabtä angwane, meri ye käkwe ñö rä bäre ye kekaba Jesu dokwäbti. **8** Merikwe ñö rä bäre ütiäte kri ianteba Jesubti nun okwäbti angwane, nun ja töitikaka Jesube moto rababa romon, kä raba-ba niere krörö:

¿Se ñobtä meri se tä ñö rä bäre ütiäte kri iente ngwarbe se? **9** Ñö rä bäre se rürümoindre ngwian kabre btä kwe abti ni bobre bobre die mikadre kwe bä amarebti ininte ngwarbe kwe se, nun rababa niere.

10 Nun rababa ñäke kore ye kukwei jaraba Jesuye. Abtä nieba kwe nunye:

Meri ne käkwe jändrän kuin nuni tikrä. ¿Se ñobtä abko mun nibi nike krübäte dikaro?

11 Nitre bobre bobre tädi käre mun ngätäite nete abko munkwe die mikadre, akwa ti abko ñan tädi käre käre munbe nete, aise te niarakwe ti miri ütiäte kore abko tä dbe. **12** Meri ne käkwe ñö rä

bāne kiri ti ngrabare, yebti abko ti miri juto biare kwe doboi mikadre. **13** Ye abko, ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Kukwe kuin tibtä ye kädriedi mdente mdente erere, ye kánti meri ne kákwe jändrän kuin nuni tikrä mtare ne kädriedi arato, aisete jändrän kuin nuni meri nekwe, yebtä rükadita töre. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

Judakwe Jesu kitani ngise
(*Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6*)

14 Abti nun ja töitikaka Jesube ni jätäbti nibu, ye ngätäite ni iti kädian nämane Judas Iscariote abko rikaba nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre ye kánti, **15** kákwe niebare krörö ietre:

Ti tö Jesu kitani ngise munye, akwa éye abko munkwe ütiä biandre nuäi tie? niebare kwe.

Angwane nitre ji dokwäte ye kákwe ngwian mnüne biani gre ketamä Judaye Jesu ütiäre.

16 Ye näire mentokwäre Judas namani kä kuin ngibiare kisere jae, Jesu kitakäre ngise.

Jesukwe mröbare mrä nitre ja töitikaka benbe

(*Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26*)

17 Yebti bieta Te Lebadura Ñakare Bante kweta nämane ye köböi kena rükaba angwane, nun ja töitikaka Jesube kákwe krötaba ken kákwe nieba ie:

¿Mrö kwetadre bieta Pascuakrä ye abko munkwe sribedre

mdente makrä, ie ma tö nibi? nieba munkwe ie.

18 Angwane Jesukwe nieba krörö nunye:

Mun nän juta Jerusalén sete, ye kánti ni kwandi iti munye abko ie munkwe nie krörö: Dirikä munkwe kákwe niemna krörö mae: Kä kitera nüke ja ken ti käne, aisete mrö Pascuakrä abko ti tö kwetai ketetibe nitre ja töitikaka tibe ben, aisete ti nän mröre niaratrebe ma juete, tikwe nini abko munkwe nie ie. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

19 Ye erere bkänä, Jesukwe nun juanba mrö ükete biare, ye kwrere nun janama nuene, kákwe mrö sribeba kwetadre bieta Pascuakrä.

20 Yebti kä jatabara diore dere angwane, Jesu nämä takä-nintbe mesabtä nun ja töitikaka ni jätäbti nibu ben. **21** Nun nämä mröre angwane, Jesukwe nieba krörö:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Mun iti tä nete kákwe ti kitadi ngise ti rüeye, nieba kwe nunye.

22 Yebtä abko nun moto raba-ba ulire jökrä angwane, nun itire itire rikaba niere ja täritäri Jesuye:

Ti Dänkien, étikwe nuendi ya gwari? nun rababa niere.

23 Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Ni iti käta ban mike tibo gwai-re tibe blato kwatibe te, ye abko kákwe ti kitadi ngise, **24** akwa ti, Ni Kä Nebtä Ngobo abko müre ketadi ño, ye tä tikani Ngöbö

Kukweibtä abko erere rakadikä. Iakwa ni ti kitaka ngise abko ñan bobre jakän ya! Ni ye nin däredre näre abko därebare, nieba Jesukwe.

25 Angwane Judas kä nämane Jesu kite ngise tiebe ye kákwe nieba mda Jesuye:

Dirikä, étikwe ma kitadi ngise ya? nieba kwe.

Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ma ara kákwe ti kitadi ngise erere makwe nini metre, nieba kwe ie.

26 Yebti nun nämä mröre jökrä angwane, Jesukwe ban dianba kunti kisete, kákwe kuin nieba btä Ngöböye, bti ötabtäba kwe, bti bianba kwe nun ja töitikaka benye, kákwe nieba:

Ban ne abko ti ngätä ara. Ne kaen ngäbti munkwe, bti munkwe kweta, nieba kwe nunye.

27 Yebti uba döi nämä basote abko Jesukwe dianba kisete, bti kuin nieba btä kwe Ngöböye, bti bianba kwe nunye, kákwe nieba:

Uba döi tä basote ne ñaen ja täritäri munkwe. **28** Uba döi ne abko ti däre tikwe ara. Ngöbö-kwe kukwe ükadite btin munbe ye abko rabadi bare täte jökrä ti däre nebti. Erere arato, ti däre rimiadite ni kwati kräke köböire ni kwati ngite Ngöbö rüere ye Ngöbökwé diandikä mento btä. **29** Akwa Ngöböta gobrane ye kánti tikwe uba döi btin ñadita munbe, akwa ti ngämi ñaen munbe, känenkri tikwe ñan ñadreta jire chi abko ti tö nibi niei munye. Abko kore se, nieba kwe nunye.

30 Yebti munkwe ka Salmobtä nieba ünän jökrä, bti nun rikaba Ngitio Olibobti.

Pedro kákwe Jesu rükandite, niebare Jesukwe

(*Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38*)

31 Angwane Jesukwe nieba nunye:

Kukwe rakadikä tibtä, yebtä mtare deo mun gitiadi iti iti kwäräkwarä tibtä mentokwäre, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei käta ti bä mike obeja ngibiaka kwrere amne mun abko obeja tikwe kwrere abko krörö:

Tikwe obeja ngibiaka kämikadi angwane, obeja kwe abko gitiadi kratikrati kwäräkwarä,
Zacarias 13.7

abko Ngöbö Kukwei tä niere kore munbtä.

32 Akwa ti müre ketadi, bti ti rükadita nire angwane, ti nän mun ngäbti Galilea, kánti ni rabadita ketetibe jökrä, nieba Jesukwe nunye.

33 Abtä Pedro kákwe nieba Jesuye:

Ni mda mda kákwe ñan tödekadre mabti, aisete gitiadi mabtä mento, akwa ti abko kákwe ñan nuendi jire chi kore, nieba kwe.

34 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Mtare deo antlan ngämi ngwäne, känenkri makwe ti rükandite bämä jire abko ti tö nibi niei metre mae, nieba kwe Pedroye.

35 Abtä Pedrokwe nieba mda Jesuye:

Ti kämikadre gwaire mabe ya ño, akwa tikwe ñan ma rükandite jire chi, nieba kwe.

Amne nun ja töitikaka Jesube abko rababa ñäke gwaire jökrä Pedro kwrere siba.

Jesu nikani blite Ngöböbe Getsemaní

(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)

36 Yebti nun ja töitikaka Jesube, ben Jesu rikaba nebe kākā Getsemaní kánti angwane, Jesukwe nieba nunye:

Täke temen yete munkwe amne ti abko bike niken känime nokore blite Ngöböbe, nieba kwe.

37 Yebti Pedro amne Zebedeo ngobo nibu Juan amne Santiago aibe ngwianba kwe jabe. Yebti Jesu moto jatani ulire amne moto namani bete krübäte ja jie-bti, **38** kākwe niebare nitre nimä yeye:

Ti moto nibi ulire krübäte dikaro tie, aiseite ti kebera krüte nibi ruen tie, aiseite mun raba ti ngibiare nete, akwa munkwe ja ngwätei siba tibe amne munkwe ñan kibia, niebare kwe ietre.

39 Ye btäräbe Jesu nikani bä mente temen se kwrere, kánti nikani ngitiekä ngukudokwäbti temen, kākwe ja okokrä mikani nebe dobtä temen amne blitabare krörö kwe Ngöböbe:

Ti Rün tikwe, ti kite ja tare nike kri krübäte jakän, akwa tikwe ñan ja tare nikadre kore, ie ma tö ne ngwane, makwe dian ti

bäre. Akwa ma tö dreye tikrä, ye erere raba bare tibtä amne ñan ti töi abko erere rabadre bare, niebare kwe Rün Ngöböye.

40 Yebti nitre nimä ja töitika-ka Jesube nämä, ye kánti Jesu nikaninta angwane, niaratre nämäne kibien kuin jökrä, btä Jesu namaninta angwane, Jesukwe niebare Pedroye:

¿Nänä okwä kratibe abko te ká ñan nü munye ja ngwätere blitakäre Ngöböbe gwaire tibe ya? **41** Diablu jatadi mun nuente ja käne ye ngwane, munkwe ñan ja mikadre ngite, abkokäre munkwe ja ngwätei amne munkwe blita jakrä Ngöböbe, ñobtä ñan angwane mun töi abko tä biare jändrän kuin nuene, akwa mun di ñakare, aiseite munkwe blita jakrä Ngöböbe, niebare Jesukwe ietre.

42 Yebti Jesu nikani bliteta bobukäre Ngöböbe, kākwe niebare krörö:

Ti Rün, tikwe ja tare nikadre kri krübäte jakän, ye makwe dian ti bäre, akwa tikwe ja tare nikadre kri, abti makwe diandre-kä tibti, ye ngwane ma tö dreye, ye erere raba bare tibtä, niebare Jesukwe Rün Ngöböye.

43 Yebti nitre nimä ja töitika-ka Jesube, ye kánti Jesu nikaninta angwane, namani kibien kuin jökrä, ñobtä ñan angwane köbö namani krübäte ietre, aiseite okwä kwata namani neketekäbe jabtä köbö kisete, btä Jesu namaninta. **44** Abtä Jesukwe ñan ñäkäbare mda ietre angwane, nikani bliteta bämäkäre Ngöböbe

amne Jesukwe blitabare ño käne, ye kwrere blitabareta kwe Ngöböbe. **45** Abti nitre nimä ja töitika-ka Jesube, ye kánti Jesu nikaninta angwane, Jesukwe niebare ietre:

¿Mun tä kibien amne mun tä jadüke janknu ya? Nitre kukwe kämekäme nuenkä abko kisete ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise ye abko kái nūra, **46** aiseite ni ti kitaka ngise tiebe ti rüeye abko nukera tibtä, aiseite näin krö, bränta, niebare kwe ietre.

Jesu kani ngite

(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

47 Jesu nämä blite kore, ye btäräbe ni iti ja töitikaka ben kädian nämä Judas Iscariote ye ara jataba nuke Jesu kánti. Judas ye abko nämä näin ni kwati ben. Nitre jataba ben ye abko nämä näin ngitra ngwena kisete amne ruäre abko nämä näin krito ngwena kisete. Nitre ye abko nämä näin nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre Dänkien käfti amne nitre unbre ji dokwäte käfti arato. **48** Angwane Judas, Jesu kitaka ngise, ye abko kākwe nitre töi dianina kākwe niebare ietre:

Nire demain tikwe mun okwä-bti ye abko Jesu ara, aiseite munkwe niara ye ka ngite, niebare kwe ietre.

49 Ye erere bkänä, Judas jataba nuke, ye btäräbe rikaba Jesu kánti, kākwe nieba krörö ie:

¡Nantöre Dirikä! nieba kwe.

Bti Jesu demainba kwe.

50 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ja mräkä ma tö nibi dre nuein, ye erere makwe mika nebe bare jötrö, nieba kwe Judaye.

Angwane nitre jataba Jesu rüere ye kākwe krötaba Jesu ken, rankwaba btä, kākwe kaba ngite.

51 Ye btäräbe ni iti ja töitika-ka Jesube kākwe ngitra diankaba kwatate, bti ni klabore ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkienkwe ye olo tikakaba ta kwe ie. **52** Abtä Jesukwe nieba ie:

Ngitra ye miketa jötrö kwatate yete, ñobtä ñan angwane ni rükä ngitrabti abko kämikata ngitrabti arato, aiseite ngitra ye üketa. **53** ¿Tikwe ja di kärädre ti Rünye angwane, gwängwarbe niarakwe angele juandre kabrekabre krübäte rüre ti dokwäre, ye gare ñakare mae ya amarebti ye? **54** Akwa tikwe ja di kärädre kore ti Rünye angwane, Ngöbö Kukwei tä tikani tibtä abko erere ñan rabadre bare, aiseite tikwe ñan angele kärädre ti Rünye rükäre ti dokwäre, nieba Jesukwe nun ja töitikaka ben yeye.

55 Yebti nitre rikaba Jesu kaen ngite, ye ie Jesukwe nieba krörö:

¿Ñobtä abko bäsi ni gokä kri krübäte rüere ngitra jäta niken amne krito jäta niken, kwrere jire mun kite ngwena ti rüere ti kakäre ngite ye? Käre köbö kwatirekwatire tita dirire ju blitakrä Ngöböbe kántita temen, akwa mun ñakare ti kaen ngite.

56 Akwa nitre Ngöbö kukwei niekă kăkwe tărä tikani tibtä, ye erere rabadre bare täte jökrä tibtä, abkokäre mun nüke ti kaen ngite kore, nieba Jesukwe ietre.

Jesukwe ñākāba kore, ye btäräbe nun ja töitıkaka ben kăkwe kă mikakaba batibe jökrä amne nun gitiaba iti iti kwärăkwärä amne nunkwe Jesu mikateba kai-be rüeye.

Jesu jänikani Sanedrin ngwärekre
(*Marcos 14.53-65;*

Lucas 22.54-55,63-71;

Juan 18.12-14,19-24)

57 Yebti nitre Jesu kaka ngite ye nikani Jesu ngwena nebe Cai-fás gwiriete. Cai-fás abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien. Angwane Cai-fás gwiriete abko Kukwe Biani Ngöbökw Moiséye dirikäre nämane ja ükaninkrö ketetibe nitre unbre ji dokwätebe abko kánti Jesu jänikani. **58** Jesu jänikani angwane, Pedro abko jatani bā mente temen siba Jesu jiebtı. Yebti nikani nebe ju bäre ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye kánti. Pedro nikani siba ki teri angwane, guardia ju blitakră Ngöböbe ngibiabtikă nämane tākānintbe, ye kánti Pedro namani tākānintbe siba amne dre rakadikă mda Jesubtă abko tö namani tuai, aiseite nikani yete. **59** Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien amne Sanedrin namani kukwe kănene ngwarbe Jesu rüere Jesu kitakäre ngise müre ketadre, **60** akwa kukwe era erere ñan

namani kwen ietre Jesu rüere. Ni kwati namani nüke blite ngwarbe Jesu rüere, akwa kukwe ñan namani kwen jire chi ietre Jesu kitakäre ngise. Yebti ni mdara jire namani nibu **61** abko kăkwe niebare krörö Jesu rüere:

Ni noko kăkwe nieba krörö: Ju blitakră Ngöböbe se ti raba juen ngwarbe jökră, abti köbö-măkäre angwane, ti raba miketa täte, nieba kwe nun okwăbti, niebare kwetre.

62 Yebtă abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye nukani dikekă krö, kăkwe niebare Jesuye:

¿Kukwe nie nibi ma rüere, se ño metre amarebti ma nibi kwekbe jirekăbe ye? niebare kwe ie.

63 Akwa Jesu abko namani kwekbe janknu. Abtă ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye kăkwe niebare mda Jesuye:

Ngöbö nire tä nüne se kăbti makwe kukwe era erere nie tie abko krörö: ¿Ma abko Ni Dianinkă Ngöbökw ara ya amne ma abko Ngöbö Odei ara ya? ye niere nunye, niebare kwe Jesuye.

64 Angwane Jesukwe niebare mda:

Jän ti abko ni ño nini makwe, ye kwrere bkănă, akwa ti bike kukwe mdara jire niere arato mun jökrăye abko krörö: Kă bări ütiäte kri Ngöbö Di Kri Jändrän Jökră Nuenkră ye küde ruenkri munkwe Ni Kă Nebtă Ngobo tuadi tākānintbe. Erere arato, jatadita mütabti kăinta sete amne munkwe tuadi, niebare Jesukwe.

65 Angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye moto namani romon, kăkwe dän ngianinkă seenen jabtă romone, kăkwe niebare krörö:

¿Ni ne kăta ñăke taretare Ngöbö rüere! ¿Se abko ni mda mda kăkwe niara kitadre ngise amne batibe ngite, nikwe niedre ya? Ñakare, ñobtă ñan angwane niarake ñari tare Ngöbö rüere, ye nunkwe kukwe nurira ñan ñan. **66** ¿Munkwe töbikadi ño mda krăke? niebare kwe.

Angwane nitre jökră nämane yete kăkwe niebare:

Niarata ja mike ngite, aiseite krütadre jirekăbe, niebare kwetre mda.

67 Ye btäräbe nitre ye kăkwe kăli kitani Jesu ngwärebtă amne nikani mete ja kăne amne ni mda mda abko namani Jesu mete ngwärebtă mikakäre ngwarbe jae, **68** kă namani niere ie:

Ma abko Ni Dianinkă Ngöbökw bkănă ne ngwane, nirekwe ma miti ngwärebtă ye niere metre nunye, namanintre niere Jesu mikakäre yakră jae.

Pedro kăkwe Jesu rükaninte

(*Marcos 14.66-72; Lucas 22.54-62; Juan 18.15-18,25-27)*

69 Kukwe nämane nakenkă kore Jesubtă angwane, Pedro abko namani tākānintbe ju bäre. Ye btäräbe meri sribikă yete jatanı nuke Pedro ken, kăkwe niebare ie:

Jesu Galileabo se ben ma nämane dikekă siba arato, niebare kwe ie.

70 Akwa nitre nämane yete, ye ngwärekre jökră Pedrokwe ja rükaninte, kăkwe niebare:

Mata blite drebtă abko ñan nebe nüke gare tie, niebare kwe.

71 Yebti Pedro nikani, namani nūnaninkă jukwete kibtă, kánti meri sribikă mdara jire ie niara jatabare angwane, ni ye kăkwe niebare ni mda mdaye:

Jesu Nazarebo abko ben ni noko nämane dikekă siba, niebare kwe.

72 Angwane ja rükanrete kwäră Pedrokwe ja kukwe biani, kă namani niere krörö:

Ni kădekata Jesu makwe, ni ye gare ñakare jire chi tie, namani niere.

73 Yebti nitre nämane yete kăkwe krötabare mda Pedro ken, kăkwe niebare ie:

Ma ye tä nekete arato Jesube kwrere, ñobtă ñan angwane mata blite ño, ye aibehti ma reketaka niarakri abko ma nibi bā mike jabtă, niebare kwetre Pedroye.

74 Angwane Pedrokwe ja kukwei bianinta amne niarakwe ñan kukwe niedre metre ne ngwane, Ngöbökw ngürün mikadre btă namani niere, kăkwe niebare mda:

Ni kădekata Jesu munkwe, ni ye abko gare ñakare jire chi tie, niebareta kwe.

Ye btäräbe antlankwe ngwănăbare. **75** Angwane Jesukwe kukwe niebare krörö Pedroye abko nukaninta töre ie: Antlan ngămi ngwăne, kănenkri makwe ti rükandite bäră jire, niebare

Jesukwe ie, ye nukaninta töre ie angwane, nikani mentokwäre se kwrere, käkwe ja müaibare kri kä bäre mento.

Jesu jänikani ngite Pilato ngwärekre

(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32)

27 1 Kä jatani ngwen dekä angwane, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda ma diäre dänkientre amne nitre unbre ji dokwäte nitre israelita ngätäite ye käkwe kukwe ükaninte Jesu müre ketakäre. Yebtä abko ja töi mikani kwatibe jökrä kwetre, 2 käkwe Jesu kise mäkäninte jökrä, bti jänikani ngite Pilato ngwärekre. Pilato abko gobran romanobo.

Judas Iscariote käkwe ja müre ketani

3 Angwane Judas Jesu kitaka ngise tiebe ye abko Jesu kitani ngite müre ketadre gani kwe angwane, ja namani ruen ngite krübäte ie. Abtä nikaninta, käkwe ngwian mnüne gre ketamä ye bianinta jökrä nitre ji dokwäteye amne nitre unbre ji dokwäte yeye, 4 käkwe niebare ietre:

Jesu abko ngite ñakare, akwa tikwe kitaba ngise müre ketadre. Yebtä abko tikwe ja mikaba ngite Ngöbö rüere, aiseite ti bike ngwian bienta jirekäbe munye, niebare kwe.

Akwa nitre ye käkwe niebare Judaye:

Mata kukwe niere ye abko ngwarbe, ütiäte ñakare nunkrä,

ñobtä ñan angwane ye abko kukwe kaibe makwe. Abko kore se, niebare kwetre Judaye.

5 Angwane ju blitakrä Ngöböbe ye kánti Judakwe ngwian ye kitani temen, bti Judas nikani, käkwe ja müre ketani köte.

6 Abtä nitre ji dokwäte nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre bti ye käkwe ngwian ye ükaninkrö, käkwe niebare krörö:

Ni müre ketadre abko ütiä biani ngwian nebti, aiseite ngwian biani Ngöbökrä ye ben ketetibe ni ñan raba ngwian ne mike, niebare kwetre.

7 Abti ja töi mikani kwatibe kwetre kä kökakrä ngwian yebti. Kä kädeka nämane ni kantra sri-bekä abko käi nie nämane, ye abko kökani kwetre ngwian yebti nitre menteni doboi mikakrä, 8 aiseite kä ye abko kädianta krörö: Ni Müre Ketani Käi abko nieta kore abko kä nuke mtare.

9 Kä kökani kore kwetre angwane, kukwe niebare ni Ngöbö kukwei niekä kira Jeremíakwe namani bare abko tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä:

Niara ütiä mikani nuái nitre israelitakwe, ye erere ngwian mnünebe biani gre ketamä niara ütiäre amne, 10 ngwian yebti abko kä kädekata Ni Kantra Sribekä Käi nieta abko kökani, ni Dänkien Ngöbö käkwe nuemna ño tie, ye erere namani bare,

Jeremías 19.1-13; 32.6-9

abko niebare kore Jeremíakwe, ye erere namani bare.

Jesu Pilato ngwärekre

(Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5,13-25; Juan 18.29—19.16)

11 Jesu abko jänamani gobran Pilato ngwärekre angwane gobran ye käkwe niebare ie:

¿Ma abko jrei nitre israelitakwe bkänä ya? niebare kwe Jesuye.

Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Jän. Era metre ti ara, niebare kwe ie.

12 Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre btä nitre unbre ji dokwäte namani Jesu kite ngise krübäte, akwa Jesu abko namani kwekbe jirekäbe. 13 Abtä Pilato käkwe niebare krörö ie:

¿Kukwe nie nibi bätäkä ngwarbe ma rüere ye jaraen ñakare mae ya amarebti ma nibi kwekbe jirekäbe? niebare kwe Jesuye.

14 Akwa Jesu namani kwekbe janknu, nin ñäkäbare jire chi kwe Pilato käre. Abtä gobran Pilato ye ñan töi namani krütare mda Jesubtä.

Jesu kitani ngite müre ketadre

(Marcos 15.6-15; Lucas 23.13-25; Juan 18.39—19.16)

15 Kä kwatirekwatire bieta Pascua näire abko nitre ngite ye ngätäite nire tikadreteta abko nitre israelita kwati nämane niere abko erere käre gobran ye nämane tikete.

16 Ne aiseite kä ye ngwane ni iti ja mikaka ngite kri krübäte abko nämane kitani ngite kä

teri yete. Ni ye abko kädian nämane Barrabás. 17 Gobran Pilato ye ñan töi namani krütare mda Jesubtä. Yebti ni jökrä namani ja ükaninkrö yete, ie Pilato käkwe niebare mda:

Tikwe nire tikadreteta munkrä ie mun tö nibi. Barrabás ya o Jesu Ni Dianinkä Ngöbökwete nieta se tikadreteta, niere tie munkwe, niebare Pilatokwe.

18 Pilato abko käkwe niebare kore, ñobtä ñan angwane nitre ji dokwäte ye namani mokrere Jesube, abtä kitani ngite kwetre abko ganina Pilatokwe btätre, aiseite niebare kore kwe. 19 Yebti kürä kukwe ükatekrä gobrankwe, yebti Pilato nämane takänintbe angwane, merire kwe käkwe kukwe juani krörö kräke: Ni ye abko töi metre amne ngite ñakare, aiseite makwe ñan kukwe nuen käme rüere, ñobtä ñan angwane ni yebtä tikwe ja kábätiri krübäte deo abko Pilato merire ye käkwe niemna kore ie.

20 Akwa nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre unbre ji dokwäte käkwe nitre kwati ye töi kwitani jakri amne Barrabás abko tika-dreteta amne Jesu abko müre ketadre abko ni jökrä käkwe niere, niebare kwetre ie. 21 Abtä gobran ye käkwe niebareta mda ietre:

¿Ni nibu tä ngite kä teri nete, ne mden tikadreteta ie mun tö nibi? niebare kwe.

Angwane ni jökrä israelita nämane yete käkwe niebare:

iBarrabás ye tiketeta! namanintre niere. **22** Angwane Pilato kwe niebare mda ietre:

¿Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwé nieta, sebtä abko tikwe dre nuendre, ie mun tö nibi amarebti yere? niebare kwe.

Angwane ni jökrä käkwe niebare:

iJesu ye müre kete krusobtä! namanintre niere mda.

23 Abtä Pilato käkwe niebare mda ietre:

¿Drebtä ni nekwe ja mikani ngite amarebti, mun nibi müre ketamna krusobtä tie yere? niebare kwe ietre.

Yebtä namaní ngrente bäri jume mda, kä namaní niere:

iMüre kete krusobtä, müre kete krusobtä! namanintre niere Pilatoye.

24 Abtä ni jökrä ñan namaní tuen töi kwitare jire chi Pilatoye angwane, niarakwe kukwe niebare, yebtä bäri ni jökrä jatani kä mike bäri nokre. Abtä Pilato käkwe ñö kärebare, bti ja kise bätäninte kwe nitre israelita ngwärekre, käkwe niebare krörö ietre:

Jesu müre ketadi, yebtä ti ñan rabadre ngite, ñobtä ñan angwane ye abko kukwe munkwe, aise mun rabadi ngite Jesu dokwäre, niebare kwe.

25 Angwane nitre israelita käkwe niebare krörö mda Pilato käre:

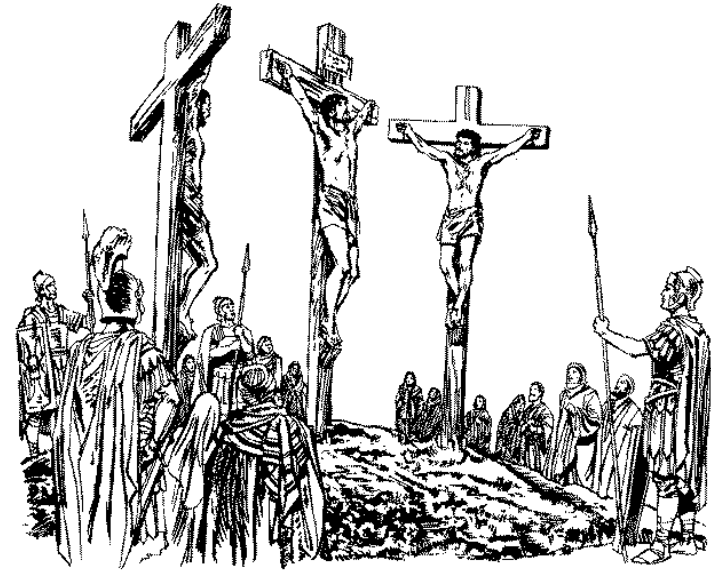
Jesu müre ketadi ye abko nun amne ngäbäkre nunkwe abko

rabadi ngite Ngöböye, aise nunkwe kötä mikadi ie, niebare kwetre Pilatoye.

26 Angwane Pilatokwe Barrabás tikaninte. Akwa Jesu abko kwata metamna köbti kwe amne biani kwe rükä romanoboye müre ketadre krusobtä. **27** Ye erere bkänä, nitre rükä gobrankwe ye nikani Jesu ngwena nebe ju gobrankwe kánti angwane, nitre rükä käkwe ja ükaninkrö jökrä Jesu bäre mikakäre yakrä jae, **28** käkwe dän tikaninte btä, bti dän bä tain drüne kita nämane jabtä jreikwe, ye kwrere kitani Jesubtä. **29** Erere arato, jrei kri käkwe korona mikadre ja dokwäbti, ye kwere kri tukwä krübäte sribebare koronare kwetre, bti mikani Jesu dokwäbti kwetre, bti mökän mikani krati Jesu kise ruenkri kwetre niara mikakäre yakrä jae jrei di kri kwrere. Yebti namanintre jökrä ngukudokwäbti temen Jesu ngwärekre, kä namaní niere krörö ie mikakäre ngwarbe jae:

iMa jrei nitre israelitakwe, nunta ma mike ütiäte kri mtare! namanintre niere.

30 Kä namaní káli kite Jesubtä amne mökän mikani kisete kwetre ye arabebti namanintre Jesu mete dokwäte. **31** Jesu mikani yakrä kore kwetre jae, bti dän bä tain drüne ye tikaninteta Jesubtä kwetre, bti dän Jesukwe ara kitaninta btä kwetre. Yebti nikanintre ngwena müre ketadre krusobtä.

Jesuta metani krusobtä nitre gokä nibu ben gwaire (Mateo 27.32-44)

Jesu metani krusobtä

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

32 Yebti namanina ji ngrabare angwane, ni iti nünanka juta Cireneta abko kädian nämane Simón abko namaní ngätäi bentre angwane, Simón ye mikani kruso ngwena Jesukrä rükäkwe. **33** Bti nikanintre nebe käkä Gólgota kánti. Kä Gólgota ye abko “Ni dokwä kroko käi” nie ta abko kánti nikanintre nebe Jesube. **34** Angwane krikä kwa ka mritani uba döibe mni mni biani ñadre kwetre Jesuye. Jesu käkwe dö ye bänän nuani angwane, nin ñani jire chi mda kwe. **35** Angwane nitre rükä romanobo käkwe Jesu metani

krusobtä. Yebti tö namanintre dän Jesukwe ñäkäitbe jabtí, käkwe ja gani dän yebtä.

36 Yebti nitre rükä ye namanintre tákänintbe temen Jesu ngibiabtikäre. **37** Angwane ñobtä Jesu kitani ngise müre ketadre abko nämane tikani kri kukwänbtä abko mikani krusobtä Jesu dokwä kánti käin abko btä kukwe nämane tikani krörö: “NI NE ABKO JESU. NIARA ABKO JREI NITRE ISRAELITAKWE” abko nämane tikani kore.

38 Jesu metani krusobtä angwane, nitre gokä metani nibu krusobtä käin arato niarabe gwaire. Iti mikani niara küde ruenkri amne iti abko mikani niara küde ngeberekri.

39 Angwane nire nire namaní

kite dikekä Jesu bäre, kä nama-ni dokwä ngrüketbe ñäkäre kwärä Jesuye, Jesu mikakäre ngwarbe jae, **40** kä namanintre niere ie:

Ju blitakrä Ngöböbe se makwe juandi ngwarbe abti köbömäkäre makwe mikadreta täte jökrä, makwe niebare, aiseite ma Ngöbö Odei bkänä ne ngwane, ja denkä au mento krusobtä yete, bti ma jatata timon, namanintre niere Jesuye.

41 Erere arato, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre amne nitre unbire ji dokwäte abko namanintre Jesu mike yakrä jae, kä namani niere krörö ie:

42 Ni mda mda dianintari kwe, ¿se ñobtä abko ñan nebe ja dentari au se? Niara abko Jrei nitre israelitakwe nieta kwe jabtä, aiseite ja diandrekä au krusobtä mento kwe sete angwane, nunkwe mikadi ütiäte jae.

43 Mdakäre abko, niarakwe ja töi mikani kwatibe Ngöböbtä, aiseite Ngöbö tö era metre ie bkänä ne ngwane, Ngöbö ara jire käkwe diandikä gwängwarbe krusobtä mento mtare. Niara nämane ja Ngöbö Odei niere jabtä amarebti nibi kwekbe krusobtä käin se, namanintre niere Jesuye.

44 Angwane nitre gokä nämane metani kruso mda mdabtä käin arato Jesu ken, ye namani ñäke arato Jesuye, mikakäre yakrä jae.

Jesu krütani

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

45 Yebti ñänä ruäre angwane, kä ngidianinte mda amne kä namani iko jökrä temen nukebe ñänä okwä krämä dere. **46** Ñänä okwä krämä nukani, ye btäräbe Jesukwe ngratebare kri ja dibti, käkwe niebare krörö:

Elí, Elí ¿lama sabactani? niebare kwe.

Kukwe niebare kore Jesukwe ye abko “Ngöbö tikwe, Ngöbö tikwe, ¿ñobtä makwe kä mirikä tibtä jakän amarebti yere?” niebare kwe. **47** Jesukwe ñäkäbare kore, ye abko nitre ruäre nämane yete käkwe kukwe nuani angwane, namanintre niere:

¿Ñan tä ni Ngöbö kukwei niekä kira kädian nämane Elías kärere jabtä, ja die mikakäre ya? namanintre niere kore.

Niebare kore kwetre, ñobtä ñan angwane Jesukwe “Elí” niebare angwane, namani ruen “Elías” kwrere ietre aiseite.

48 Ye btäräbe nitre ye nikani betekä iti, käkwe jändrän dän kukwän kwrere kä diana esponja abko mritaninkä uba ñöi dimente, bti mäkäninte kwe nörä kräbtä, bti biani kwe ñadre tomnane Jesuye. **49** Akwa ni mda mda abko käkwe niebare krörö ni yeye:

Elías rükadre dentari ya ño ari ngibiare, aiseite tuemetre yete, niebare kwetre.

50 Ye btäräbe Jesukwe ngratebareta jume ja dibti bobuta,

käkwe ja üai mikaninta Ngöbö kisete angwane krütani. **51** Jesu krütani, ye btäräbe dän ngutu ngetbo, bti ju blitakrä Ngöböbe nämane ñäkänintbe abko nianin-kä kumu käin nukebe temen amne dobo abko namani nake-kä amne jäkwata abko ngetrani. **52** Angwane kä mkä kánti nitre nämane doboi mikani, ye mkä ngitianinkä jökrä angwane, ni kwati käkwe nünabare deme Ngöbökrä abko nämane doboi mikani ye nukäninta nire **53** abko käkwe kä mikaninkä rökabti yete. Yebti Jesu nukäninta nire arato angwane, niaratre nikani nebe juta demente Jerusalén. Ye kánti ni kwati käkwe tuani.

54 Ye ngwane nitre rükä dänkien romanobo amne nitre rükä mda mda nämane Jesu ngibiarebti, ye okwäbti dobo namani nakaenkä amne kukwe mda mda namani nakekä bätäkä ngwarbe niaratre okwäbti angwane, kä jürä namani krübäte btäre, käkwe niebare:

¿Ni noko abko Ngöbö Odei era metre bkänä! niebare kwetre.

55 Amne meri ruäre nämane dikekä kwäräkwärä Jesube kä Galileate, kä nämane Jesu die mike sribibtä, ye abko nukani siba Jerusalén abko namani bā mente temen se kwrere okwä Jesubtä. **56** Merite ye abko kädian nämane María Magdalabo amne María Santiago amne José meye, erere arato Zebedeo ngäbriänkä Juan amne Santiago

mdara jire abko meye nämane siba arato.

Jesu doboi mikani

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

57 Yebti kä jatani dere angwane, ni iti ngwian bkänkä kri kädian nämane José nünanka juta Arimateate abko nukani. José ye abko nämane dikekä siba Jesube. **58** José ye abko nikani Pilato kánti, käkwe Jesu ngwäkä käräbare Pilatoye. Ye erere Pilatokwe Jesu ngwäkä biamna Joséye. **59** Ye erere bkänä, Josékwe Jesu ngwäkä diani timon angwane, dän kädianta lino abko nämane merebe, te ngwäkä mrianinte kwe. **60** Yebti kä muani btin jäkwatate ni doboi mikakrä Josékwe, ye kánti Jesu doboi mikani kwe. Jesu doboi mikani na angwane, kä mkä ye dikaninta kuin jite kwe jäkwata kribti, bti nikaninta. **61** Akwa María Magdalabo amne María mda nämane yete, ye abko namani tākänintbe yete Jesu doboi mikani ye kánti.

Guardia mikani röka ngibiarebti

62 Jesu doboi mikani, yebti jändrinane köbö jadükakrä näire, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre bariseo nikanintre gwaire nebe Pilato kánti, **63** käkwe niebare krörö ie:

Nun dänkien, ni ngwarbe ni ngökaka müre ketaba jändrin kädianta Jesu, ye abko nämane nüne angwane, nieba krörö kwe:

Ti müre ketadi, akwa köbömäkäre angwane ti rükadita nire, nieba kwe, ye abko nūta töre nunye. **64** Ne aiseite, makwe guardia mikadre röka ye ngibia-rebti kuin nebebe köbömä näre abko nun tö nibi niei mae, ñobtä ñan angwane nane nitre ja töitika Jesube kākwe ngwākā goidre abti nūkaninta nire tädre näin niere ni mda mdaye, nane nitre ja töitikaka ben abko rikadre ni ngökö bäri mda, ye abko rabadre bäri kāmē, aiseite nun tö nibi niei kore mae ye, niebare kwetre Pilatoye.

65 Abtä Pilatokwe niebare mda ietre:

Nitre rükā tārä guardiare munkwe yete, ye abko ben mun rika, kākwe kā tārä mika gare kuin röka yebti ni mda mda mikakäre mokre amne munkwe röka ye ngibiadre bäri kuin. Abko kore se, niebare Pilatokwe ietre.

66 Ye erere bkänä, nitre ye nikani amne jäkwata mikani rökabti, yebtä kā tārä mikani gare kuin kwetre, ni mdakwe ñan Jesu ngwākā goidre abkokäre. Erere arato, nitre rükā mikaninte ruäre guardiare kwetre röka ngibiarebti yete.

Jesu nūkaninta nire

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

28 **1** Yebti köbö jadükakrä nikani ta, abti kā jatani ngwen kriire bāmānte dekā angwane, María Magdalabo amne María mdara jire ye nikaninta dobohti. **2** Ye btäräbe dobo namani nakaenkä kri krübäte, ñobtä ñan angwane angele ni Dänkien Ngöbökwe nämāne kā käinbti abko nūkani kā temen nebtä. Angele ye abko nikani nebe rökabti angwane, jäkwata kri mikani kā mkäbti ye abko angelekwe dianinkä mento, bti

Nitre rükā romanobo tā Jesu doboi ngibiarebti (Mateo 27.62-66)

namani tākānintbe jäkwata yebti. **3** Angele ye abko bā namani trā ngitiekā mera trā kwrere amne dān btā abko bā namani ngwen bürere tārākwater kwrere. **4** Angele ye jatabare nitre rükā nämāne guardiare rökabti yeye angwane, niaratre namani nekwetekā krübäte, aiseite namani grükekā jökrā ngrabare amne kā nōtaninte jökrā bti, aiseite namanintre kitaninte temen ni ngwākäre kwrere.

5 Angwane angele kākwe niebare meritre yeye:

Mun ñan rekwetaka. Jesu müre ketani krusobtä abko munta näin tuenta kanti, ye gare kuin tie, **6** akwa Jesu nūrate nire, aiseite ñakare nete, niarawe niebare munye ye kwrere nibi bare, aiseite kā mkā aibe nebe tökare niara täbtä nete mun jakwe tuen. **7** Bti nitre ja töitika Jesube ye ie mun rika niereta jötrö krörö: Jesu nūrate nire, bike niken Galilea ya ükakrökäre-ta ketetibe munbe, kanti mun-kwe ja tuadita ben abko munkwe nie kore ietre amne kukwe ne aibe tā niedre tikwe munye. Abko kore se, niebare angelekwe meritre yeye.

8 Ye erere bkänä, meritre nämāne dobohti ye nikaninta jötrö angwane, kā jürā namani krübäte btäre, akwa erere arato kā namaninta nuäre krübäte btäre, aiseite nikanintre betekā kukwe ngwenante nun ja töitika Jesube ye kräke. **9** Niaratre nämāne näin betekā ji ngrabare angwane, batibe Jesu ara nūkani

ngätai bentre, kākwe “Ñantöre” niebare ietre. Ye btäräbe niaratre kākwe krötabare Jesu ken, nikanini ngitiekā Jesu ngotobtä temen, kākwe Jesu ngoto kani ja käne angwane, mikani ütiäte kwetre jae. **10** Angwane Jesukwe niebare ietre:

Mun ñan rekwetaka tibtä. Ti mräkätre ja töitikaka tibe abko rikadre ti ngäbti kā Galileate. Ye kanti ti tuadita kwetre abko mun nän niere ietre. Abko kore se, niebare Jesukwe meritre yeye.

11 Nitre merire nikani kukwe ngwena kore, akwa nämāne ji ngrabare angwane, nitre rükā mikani guardiare röka ngibiarebti abko bti kā nūkani ruenta amne nikani betekā nebata jutate Jerusalén amne nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre, ie kukwe nakaninkä ño ño, ye erere niebare jökrā kwetre. **12** Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre ye abko nikani blite mda nitre unbire ji dokwäte yebe ja töi mikakäre kwatibe gwaire bentre. Angwane niaratre kākwe ngwian biani kabre nitre rükā nämāne guardiare rökabti yeye niaratre näkwitakäre, **13** kākwe niebare ietre:

Mun nämāne kibien deo angwane nitre ja töitikaka Jesube jananbare Jesu ngwākā goireta rökabti, munkwe nie ni mda mdaye. **14** Erere arato, gobran Pilato kākwe kukwe ye gadi angwane, munkwe blitadi ben niara näkwitakäre. Ye köböire abko kukwe ñan rabadre jire chi

mun rüere amne nun rüere, niebare kwetre guardiaye.

15 Ye erere bkänä, nitre rükä nämane guardiare ye käkwe ngwian kabre ye kani ngäbti. Abti niaratre käkwe dre niedre niebare ietre, ye erere nikanintre niere, aiseite nitre ja töitikaka Jesube abko käkwe Jesu ngwäkä goibare abko nie nikani kore kena nitre israelita ngätäite, ye erere nieta janknu abti kä nüke mtare.

Kukwe mrä Jesukwe

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

16 Nitre merire käkwe kukwe nieba nun ja töitikaka Jesube yeye angwane, nun ni jätäbti iti abko rikaba bkänä Jesu ngäbti Galilea angwane, ngitio mdenbti nun rikadre niebare Jesukwe, ye kanti nun rikaba. **17** Nun rikaba nebe yete angwane, Jesu jataba nunye angwane, Jesu ara nükaininta nire ye nun ruäre kräke

ñan rababa nebe era, akwa nun jökrä rababa Jesu käikitekä.

18 Angwane Jesukwe krötaba nun ken, käkwe nieba krörö nunye:

Kä kainta se amne kä temen ne Ngöbökwé mikani gare jökrä tie, **19** aiseite mun nän, amne nitre nünanka kä jökräbti temen, ye kanti mun näin ti mike gare ietre amne munkwe niaratre mika ja töitikaka siba tibe amne munkwe niaratre ngöka ñöte ni Rün käbti, Ngöbö Odei käbti amne Ngöbö Üai Deme käbti. **20** Amne kukwe diribare tikwe munye, ye erere munkwe diri jökrä ietre amne niaratre käkwe ti kukwei ye mikadre täte jökrä arato, abkokäre munkwe diri ietre. Ti abko tädi käreäre munbe köbö kwatirekwatire nebebe kä mrä. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Abko kukwe nakaninkä kore se. Ne ngöra.